

PARAPLEGIK

DECEMBER 2004

ISSN 1581

Glasilo Zveze paraplegikov Slovenije

ŠTEVILKA 102

Zvezo paraplegikov Slovenije je predsednik republike dr. Janez Drnovšek odlikoval z REDOM ZA ZASLUGE ob 35. letnici organiziranega delovanja za strokovno, organizacijsko in drugo delo v dobro paraplegikov.

UVODNIK

■ **Dane Kastelic**

Spremembe vedno vzbujaajo nekaj nelagodja, še posebno zato, ker so vedno povezane z ljudmi, in zaradi tega so občutljiva tema – tudi zato, ker pri Zvezi niso prav pogoste. Dosedanje obvladovanje in vodenje nekaterih področij nikakor ne zadošča več in zahteva novo, stalno prisotnost in angažiranje, še posebej na področju finančnega poslovanja, centralnega registra in določenih posebnih socialnih programov. Nadaljnji razvoj organizacije bo zahteval neprestane spremembe, ki jim bo morala Zveza slediti in držati korak s časom.

Napredek in sledenje spremembam nista samo v dobri tehnologiji, ampak v neprestanem iskanju optimalne ekipe, v prvi vrsti na posameznih mestih. To ne pomeni, da se bomo zapirali v lastne okvire in bomo samozadostni. Tudi nove, sveže ideje in filozofija so potrebne, kadar se predolgo zadržujemo na istem mestu in kljub vsem možnostim usposabljanja in učenja za spremembo razmišljanja in dela nismo

pripravljene ali pa sposobni narediti koraka naprej. Namen letošnjih sprememb pri delovanju je kar največji izkoristek v danih okvirih znanja in izkušenj.

Sodelovanje med sodelavci in društvi postaja zahtevna večšina, ki zahteva nove pristope – predvsem nenehno medsebojno informiranje, izobraževanje, usposabljanje, fleksibilnost, novi organizacijski pristop, skratka sodelovanje v novi, nič več klasični preobleki, tako da nas vse skupaj čaka zahtevno delo.

Spremembe bodo ... če bomo sledili razvoju, zahtevam **POTREB** in **ČASA**, če bomo pripravljene danes zavreči še včerajšnjo filozofijo, ki ne zdrži več, bo za nas kot organizacijo in za posameznike to pomenilo napredovanje v osebnem razvoju. V zadnjem času smo stalno prisotni na trgu kadrov, novih združenj in grupacij. Konkurence znanja in tudi izkušenj za vse nas je veliko. Izkoristimo vse možnosti, da ohranimo svojo osebno konkurenčno prednost, in naj nam kakovostno opravljanje dela pomeni osebni izziv in priložnost.

Častno priznanje za Zvezo paraplegikov

■ **Katja Vipotnik**

Ob 35-letnici organiziranega delovanja Zveze paraplegikov Slovenije jo je predsednik države dr. Janez Drnovšek 9. novembra 2004 za strokovno, organizacijsko in drugo delo v dobro paraplegikov odlikoval z redom za zasluge.

S tako veliko častjo smo zaočkrožili petintridesetletno delovanje naše organizacije, ki se je razvila iz sekcije in je štela komaj devet paraplegikov. Sedaj je Zveza paraplegikov močna organizacija, s svojimi devetimi društvi paraplegikov je razvejana po celotnem ozemlju Slovenije. Tako Zveza kot vsa društva se neutrudno trudijo zadovoljevati tako osnovne kot specifične potrebe paraplegikov in s svojimi posebnimi socialnimi programi dopolnjevati državne programe invalidskega in socialnega varstva. V vseh teh letih ni bilo vedno lahko, preživeli smo kar nekaj političnih ureditev države, vendar se je ravno v teh trenutkih pokazala povezanost organizacije. Menimo, da se bo treba tudi v prihodnje boriti za obstoj in razvoj posebnih socialnih programov, kar pa nam bo s pozitivnim pristopom in razumevanjem stisk posameznikov in skupin tudi uspelo!

KAZALO

Delo ZPS	2-6
Strokovno	7-10
Intervju	11-13
Dogodki ZPS	14-19
DPLP	20-29
DPSŠ	30-31
DPG	32-36
DPDBP	37-39
DPPP	40-42
DPSP	43-47
DPIK	48-51
DPK	52-54
Paraolimpijske igre	54-58
Jubilejni memorial	58-59
Kultura	59-63
Čestitke, zahvale	63-65
Križanka	68

Izdaja Zveza paraplegikov Slovenije in društva v njeni sestavi: Društvo paraplegikov ljubljanske pokrajine, Društvo paraplegikov Dolenjske, Bele krajine in Posavja, Društvo paraplegikov Gorenjske, Društvo paraplegikov Istre in Krasa, Društvo paraplegikov Koroške, Društvo paraplegikov Prekmurja in Prlekije, Društvo paraplegikov severne Primorske, Društvo paraplegikov severne Štajerske in Društvo paraplegikov jugozahodne Štajerske

Uredniški odbor:

Koordinator uredniškega odbora: Dane Kastelic
tajnica uredništva: Darja Kos

v.d. člani: Katja Vipotnik, prof. def., prim. Tatjana Škorjanc, dr. med. specialist fizioter in mag. Aleksandra Tabaj, Jani Bevc, Mirjam Kanalec, Borut Sever, Benjamin Žnidaršič, Boris Šter, Franc Nerat, Srečko Žlebnič, Drago Sever

lektoriranje: Mirjam Furlan Lapanja

tisk: GRAFEX d.o.o., Izlake

prelom: Benjamin Žnidaršič

obdelava slik: Borut Sever

Naslov uredništva: Zveza paraplegikov Slovenije, Štihova 14, 1000 Ljubljana, p.p. 5714

telefonska številka: 432-71-38, fax.: 432-72-52

elektronska pošta: zveza.paraplegikov@guest.arnes.si

spletna stran: www.zveza.paraplegikov.si

Transakcijski račun: 03170-1001146571

Poštnina plačana pri pošti 1130

Naklada 1550 izvodov

Državni mlini meljejo ...

Ivan Peršak

Ljudski rek pravi Božji mlini meljejo počasi, a zanesljivo. Za državne mline pa lahko mirno zapišemo, da sploh ne meljejo! Kako pa mlini Zveze paraplegikov Slovenije že enajsto leto po tistem, odkar so nam Hrvati odvzeli dom v Pineti, meljejo svoj Dom paraplegikov Piran? Ker je potrpljenje božja mast, smo svoj prepotrební dom zgradili že do polovice in lažje nam je in v ponos, ko ga vidimo stati in se nam v duhu že obeta vsem, ki imamo zlomljeno hrbtenico. Vsi si želimo, da bi svoje prizadeto telo okopali v slani morski vodi in si ohladili zadnjico, ki nam zvesto služi, da smo še lahko vsaj sedeči in dostojni ljudje.

Zadeva z gradnjo doma je taka, da tarnanje nič ne pomaga, tudi vpitje ne, saj je to le glas vpíjočega v puščavi – vsaj doslej je bilo tako. Zvezi kot organizaciji in tudi vodstvu Zveze ni mogoče očitati, da ni zavzeto za gradnjo doma. Storilo je stotero stvari in plodovi tega so do polovice zgrajen dom, ki je dejansko velik zalogaj, tudi finančni, četudi po kapljicah skozi enajst let.

Kdo bi si na začetku, 5. oktobra 1993, ko je hrvaška vojska zasedla Pineto, mislil, da bo tako, ko je državni zbor obravnaval odvzem doma in napovedal gradnjo na slovenski obali in preselitev obnovitvene rehabilitacije v Slovenijo! Spočetka, v mandatnem obdobju od 1992 do 1994, je bila oblast še precej angažirana pri iskanju parcele na obali za potrebe našega doma, zlasti ministrstvo za zdravstvo, ki je tiste čase imelo v domeni socialna vprašanja.

Vendar na začetku samostojne Slovenije nihče ni bil skoraj za nič pristojen, problem je bil tudi v velikosti parcele za naš dom in bolj azilni in umirjeni lokaciji, podobni Pineti. Naša obala je skrajno majhna, komaj 42 km dolga, in še to silno neugodna in hribovita. Vendar smo po nekajletnem iskanju našli parcelo, veliko 6000 kvadratnih metrov, z za danes nepojmljivo ceno: za 100.000.000 tolarjev. Danes stane parcela na morju, velika okrog 300 kvadratnih metrov, čez 50 milijonov tolarjev.

Srečo smo imeli, da je takrat strokovni svet Zveze na čelu z mag. Francem Hočvarjem pri priči sklenil, da se parcela takoj kupi, ker česa tako idealnega ne bo več na voljo. V upravnem odboru je nekaj članov (vsaj

trije) menilo, da se parcela ne kupi, ker ni na obali. Ko pa smo ugovarjali, češ, kje na obali pa, je nastala tišina. Pridobili in izdelali smo vso tehnično in drugo dokumentacijo, skratka, pripravili smo vse za gradnjo in ukrepali. Denar za nakup parcele smo zbirali pod geslom »Dobra misel«.

Kot rečeno, z dokumentacijo smo se odpravili na ministrstvo za delo, družino, socialna vprašanja in projekt predstavili takratnemu ministru Antonu Ropu. Brez posebnih razprav je projekt gradnje doma razumel in ga podprl z besedami: letos pripravite (na koncu leta 1999), naslednje leto bomo dom zgradili (leta 2000) in nato (leta 2001) opremili. Rekel je, da imajo v družini paraplegika, ki ga imajo vsi radi. Razšli smo se opogumljeni z veliko podporo ministra in pričeli graditi.

V banki smo imeli denar za začetek, zato smo na osnovi elaborata iz oktobra 1998 pričeli gradnjo s polno optimizma. Leta 2000 so bile volitve in

minister za delo je odšel za ministra za finance, po odhodu dr. Drnovška za predsednika Republike Slovenije pa je postal predsednik vlade.

Vmes smo prišli na konja: ob volitvah smo namreč za predsednika sveta za gradnjo doma dobili generalnega sekretarja vlade Mirka Bandlja in podporo ministrov iz resorjev, od koder so tudi naši člani. To so ministrstva za obrambo, notranje zadeve, zdravstvo in tudi delo.

Obiskovali smo ministre in ti so izražali željo, da se dom zgradi, kar je bilo zelo lepo slišati. Hitro pa so obljube vsi pozabili, najbolj ministrski predsednik mag. Anton Rop, ki je celo po svojem sekretarju dal vedeti, da ni nič obljubil. Pa je te obljube slišalo deset parov ušes paraplegikov, ki so ministra obiskali. Po toči zvoniti je prepozno. Letos junija smo gradnjo ustavili. Kot je poročalo glasilo Paraplegik, smo prej storili vse, da do tega ne bi prišlo.

Sklicali smo širši sestanek Zveze, sodelovali so tudi minister za delo Vlado Dimovski, predsednik sveta FIHO Kušar, direktor FIHO Uršič, predstavnik ZZZS, direktor Urada za invalide Luj Šprohar in, pomembno, predsednik odbora za zdravje, delo, družino, socialne zadeve in invalide Stanislav Brenčič.

Strinjali smo se, da se gradnja doma ne sme ustaviti. Drugi sklep je bil, da morata financiranje nadaljevati FIHO in država. Rečeno je, da se moramo čez čas spet srečati, in pri tem je ostalo oziroma bi ostalo, če ne bi z ukrepi nadaljevali.

Dom
para-
plegikov v
Pacugu

Zaprosili smo odbor za zdravje, delo, družino, socialne zadeve in invalide za obravnavo gradnje doma paraplegikov Piran. 25. maja 2004 je bila seja tega odbora, ki je v tretji točki obravnaval gradnjo našega doma, in to v državnem zboru, ki je zakonodajno telo in zavezuje vlado za udejanjenje njegovih odločitev.

Najsttim članom odbora iz vseh strank smo jedrnato obrazložili vse težave ob gradnji doma, torej vzroke za gradnjo, potrebe slovenskih paraplegikov in zlasti financiranje in odnos države do gradnje doma ter delno FIHA.

Sprejeti so bili sklepi, ki jih objavljamo v celoti. Ti sklepi so zaveza tudi za nov odbor in državni zbor. Sklepi DZ:

1. Odbor DZ za zdravstvo, delo, družino, socialno politiko in invalide se je seznanil s problematiko v zvezi z gradnjo Doma paraplegikov v Pacugu in s tem v zvezi podpira rešitve, ki bodo omogočile čimprejšnje dokončanje naložbe.

2. Odbor predlaga Vladi Republike Slovenije, da se vključi v razreševanje upravičenj, ki gredo Zvezi paraplegikov Slovenije iz njim odvzetega lastništva (hrvaška vojska je zasedla dom paraplegikov v Pineti). Nadalje odbor predlaga vladi, da preuči možnost, da državni proračun v smislu kasnejšega finančnega izplena iz doma paraplegikov v Pineti akontativno vstopa s svojimi sredstvi v zaprtje finančne konstrukcije za dokončanje investicije novega – nadomestnega Doma paraplegikov v Pacugu.

3. Odbor predlaga FIHU, da se morebitna večja zbrana finančna sredstva v letu 2004, kot so predvidena po finančnem planu za redno dejavnost in investicije, nameni Zvezi paraplegikov Slovenije za gradnjo oziroma dokončanje Doma paraplegikov v Pacugu.

4. Odbor predlaga FIHU, da se, če višina sredstev z realizacijo 2. in 3. sklepa ne bi zadoščala za dokončanje investicije, v finančnem planu FIHA za leto 2005 del sredstev, namenjenih za investicije, združuje v korist dokončanja Doma paraplegikov v Pacugu.

Ampak prišle so volitve in nova

razmerja in volja volilcev!

Veste, kje smo z gradnjo, ki stoji od sredine junija 2004. Konstituiranje parlamenta in vlade je izpeljano. Upamo na nov elaborat in spremembe obnašanja oblasti do invalidov in ponovno uveljavitev ustavno opredeljene socialne države Republike Slovenije. Pripravljamo strategijo nastopov v državnem zboru in novi vladi RS.

Veljavnost vseh elaboratov od oktobra 1998 do decembra 2003 je zapadla zaradi sprememb cen v gradbeništvu, sprememb zakonodaje in faktorjev v gradbeništvu.

Tako po toliko letih naporov pričunjamo na novo, toda sedaj ne od začetka, temveč od polovice proti koncu. Občutek je lepši in boljši. Dom že stoji in nihče ga ne bo zrušil in tudi naš je, naša lastnina, ki je ne damo iz rok.

Skrajni čas je bil, da je prišlo do menjave oblasti, ker ta oblast, ki odhaja, ni delovala. Letos smo isti problem kot državnemu zboru predstavili tudi predsedniku vlade mag. Antonu Ropu. Ni nam niti vljudnostno odgovoril, kar bi morala biti običajna kulturna gesta vseh politikov, ki naj bi se trudili za javni blagor in naše glasove na volitvah.

Zato blagor nam, ker odhajajo! Nobenega vzroka nimamo, da bi za njimi žalovali. Gregorčič je namreč zapel: Kar veleva mu stan, mož storiti je dolžan.

Čestitka predsednika vlade!

Nekatere stvari so postavljene v naše življenje zato, da nas ponovno popeljejo na novo pot, druge stvari zato, da lahko uporabimo vse tisto, česar smo se naučili. Spet tretje pa nam pridejo naproti zato, da nas česa naučijo.

Mnogo prehojenih poti je za nami, ki so nas naučile novih stvari, mnogo poti pa je še pred nami in zahtevale bodo, da bomo uporabili vse najboljše, kar imamo, in vse najboljše, kar znamo.

Prehodili ste izjemno pot in dokazali, da Zveza paraplegikov Slovenije sodi med najboljše. Dovolite, da vam zato iskreno čestitam ob prejetju reda za zasluge ob 35-letnici organiziranega delovanja za strokovno, organizacijsko in drugo delo v dobro paraplegikov.

Želim vam še veliko uspehov in sreče!

Janez Janša

Čestitka predsednika parlamenta!

Dovolite, da vam ob prejemu visokega odlikovanja, ki ga je podelil predsednik Republike Slovenije dr. Janez Drnovšek, izrazim iskrene čestitke.

Red za zasluge, ki vam ga je podelil predsednik Republike Slovenije dr. Janez Drnovšek ob 35-letnici organiziranega delovanja Zveze paraplegikov Slovenije, je odraz strokovnega in profesionalnega, organizacijskega in drugega dela v dobro paraplegikov.

Želim vam še veliko delovne vneme in ustvarjalnih moči!

France Cukjati, dr. med.

Ob podelitvi reda za zasluge ob 35-letnici organiziranega delovanja predstavniki ZPS s predsednikom Drnovškom.

ZVEZA PARAPLEGIKOV SLOVENIJE - REPREZENTATIVNA INVALIDSKA ORGANIZACIJA ZA SLOVENSKE PARAPLEGIKE

Katja Vipotnik

Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve je Zvezi paraplegikov izdalo odločbo o invalidski organizaciji, ki se ji prizna reprezentativnost za invalide – osebe s paraplegijo.

Tako je Zveza paraplegikov Slovenije invalidska organizacija, ki na območju Slovenije zastopa paraplegike in tetraplegike na vseh področjih v dialogu z državnimi organi in na mednarodni ravni, predlaga v skladu s predpisi predstavnike invalidov v delovna telesa pri državnih in drugih organih, ki obravnavajo vprašanja invalidov, predlaga ali imenuje predstavnike invalidov v organe istovrstnih mednarodnih organizacij, povezuje in usklajuje interese z drugimi invalidskimi organizacijami.

To nam daje motiv, da bomo delovali še bolj povezano, lojalno in z razumom!

Tiskovna konferenca

Katja Vipotnik

Zveza paraplegikov je ob izteku praznovanj ob 35. obletnici organiziranega delovanja slovenskih paraplegikov v novembru pripravila tiskovno konferenco. Tako smo se odločili, da bomo medijem v kratkem predstavili zgodovino naše organizacije od ustanovitve in skromnih začetkov pa vse do danes, ko je naša organizacija s svojimi društvi paraplegikov močno razvejana po celotnem ozemlju Slovenije in ima razvite posebne socialne programe za paraplegike. Za naše delovanje, organiziranost, mednarodne povezave nam je bil priznan tudi status reprezentativne organizacije za paraplegike v Sloveniji, kot krona naši obletnici pa je častno odlikovanje predsednika republike z redom za zasluge, ki smo ga prejeli v začetku novembra. Predsednik Zveze Ivan Peršak je medijem predstavil tudi potek gradnje doma paraplegikov v Pacugu.

Ob tej priložnosti pa je Zveza »našim« olimpijcem namenila denarne nagrade za visoke dosežene rezultate in mesta.

Zveza paraplegikov je ob izteku praznovanj ob 35. obletnici organiziranega delovanja slovenskih paraplegikov v novembru pripravila tiskovno konferenco.

Predsednik Zveze Ivan Peršak je medijem predstavil tudi potek gradnje doma paraplegikov v Pacugu.

Poleg Mateje Pintar, ki je dobila zlato medaljo v namiznem tenisu, Tatjane Majcen, ki je prejela kar dve medalji: srebrno za met krogle in bronasto za met diska, ter Francija Pinterja, ki je prejel srebrno v streljanju, smo lahko čestitali tudi ribičem Miranu Jernejšku, Rudiju Centrihu in Francu Štefaniču za osvojeno prvo mesto v skupni uvrstitvi in Rudiju Centrihu za osvojeno drugo mesto v kategoriji posameznikov.

Tako smo zaznamovali pomembne dogodke v tem letu, ki so bili lepi za posameznike in za vse nas, hkrati pa izpostavili težave z dokončanjem gradnje doma paraplegikov.

Udeležba predstavnikov medijev je bila velika, saj so se konference udeležili novinarji tako dnevnih časopisov kot tudi radia in televizije.

Veseli smo, da je celotna tiskovna konferenca potekala v pozitivnem razpoloženju in korektnosti tako novinarjev kot vseh drugih udeležencev.

Upamo, da bomo lahko tudi v prihodnje na tako visoki ravni sodelovali z mediji!

SEJA UPRAVNEGA ODBORA

Katja Vipotnik

V prostorih Zveze se je 20. oktobra sestal upravni odbor Zveze. Obravnaval je devet točk dnevnega reda. Člani so se seznanili s tekočim delom Zveze, nato pa obravnavali in sprejeli več sklepov, ki bodo v prihodnje smernice za delo. Tako so obravnavali program dela za društva in Zvezo in finančno-materialni načrt. Kot ponavadi je bilo zahtev društev veliko več, kot je danih možnosti. Po daljši razpravi so člani tega telesa le našli skupno točko o nadaljnjem delu in financiranju.

Športni referent Zveze Slavko Bračič je poročal o sklepih seje športnih referentov glede razvoja športa oziroma posameznih športnih panog za paraplegike. Poleg tega so sprejeli sklep o nagradah za dobitnike medalj paraolimpijskih iger v Atenah in dobitnike medalj na svetovnem prvenstvu v športnem ribištvu.

Člani upravnega odbora so po strokovnem mnenju prim. dr. Tatjane Škorjanc in pravilniku za sprejem v članstvo v našo organizacijo sprejeli 11 novih članov. Poleg tega so odobrili nekaj denarnih pomoči paraplegikom, ki so se znašli v življenjski stiski.

Dve stvari mora imeti človek, da bi uspel v življenju: Prva je sreča: to je takrat, ko se človeku ponudi ugodna prilika; Druga je pamet: ta človeku omogoča, da izkoristi ugodno priložnost.
Afganistanski pregovor

Dejavnosti v mednarodnem letu invalidov

ELI MDDSZ

Katja Vipotnik

Čeprav je mednarodno leto invalidov že minilo, lahko na kratko zaokrožimo dejavnosti, ki so zaznamovale to leto. Tako je ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve že decembra 2002 objavilo promocijsko gradivo za obveščanje javnosti, sestavljale so ga zloženke in plakati.

Kmalu na začetku leta 2003 so pričele potekati dejavnosti: Zveza Sožitje je organizirala razstavo likovnih del oseb z motnjo v duševnem razvoju iz vse Evrope, ki je bila na ogled v državnem zboru. Mesto Ajdovšična je bilo zaradi odpravljenih ovir razglašeno za mesto, prijazno invalidom, Društvo študentov invalidov je izpeljalo projekt »prijazna univerza v smislu premoščanja ovir pri študiju invalidov študentov. Ministrstvo za šolstvo, znanost in šport je v okviru šolskega programa eno šolsko uro posvetilo temi vključevanja invalidnega sošolca/ke.

Urad za invalide in bolnike je izvedel projekt Lastovka, ki ozavešča javnost o invalidski problematiki s pomočjo neposrednega stika z invalidno osebo in posamezniki, ki živijo in delajo z invalidi. Inštitut za varovanje zdravja RS je vse leto izvajal projekt »zdrava šola«. Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve je izvedlo projekt »stopnička« za lažjo dostopnost do objektov. Banka Slovenije je izdala priložnostne kovance, Pošta Slovenije pa priložnostne znamke in dopisnice.

Društvo paralizikov Slovenije je organiziralo posvet o poznih posledicah otroške paralize, ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve je pripravilo posvet o mednarodni klasifikaciji funkcioniranja, invali-

dnosti in zdravja. Zveza delovnih invalidov je izvedla akcijo zatikanja letakov za brisalce avtomobilov, ki so nepravilno parkirani na parkirnih mestih, označenih za invalide.

Ministrstvo za delo je tudi organiziralo Festival ob evropskem letu 2003, kjer so bile okrogle mize, film, kulturni program, razstave in različne delavnice. Zveza društev slepih in slabovidnih je pripravila teden slepih, Zveza delovnih invalidov pevsko revijo. Skupnost defektologov Slovenije, Zavod RS za šolstvo, Svet RS za preventivo in vzgojo v cestnem prometu so skupaj izpeljali akcijo za drugačno prometno vzgojo. Zveza društev gluhih in naglušnih Slovenije je organizirala svetovni dan gluhih. Zveza paraplegikov Slovenije je predstavila šport paraplegikov na dnevu športa, Zveza slepih in slabovidnih je organizirala dan bele palice.

Sožitje je izvedlo strokovni posvet z različnimi delavnicami na temo integracija včeraj, danes, jutri, Andragoški center Slovenije je izvedel projekt »teden vseživljenjskega učenja, YHD posvet o neodvisnem življenju, Sožitje je praznovalo 40-letnico Zveze Sožitje, Inštitut RS za rehabilitacijo je organiziral simpozij o enakih možnostih in obravnavi, Fakulteta za socialno delo posvet s področja človekovih pravic, predvsem žensk.

Ministrstvo za delo in Gospodarska zbornica Slovenije sta podelila nagrade podjetju, Sožitje je organiziralo tedne sožitja. Urad Vlade RS za invalide, Center za korekcijo sluha in govora Maribor, Univerza v Ljubljani, Pedagoška fakulteta oddelek za defektologijo, so pripravili okroglo mizo o novih možnostih za kakovost življenja s polževim vsadkom. Urad Vlade RS za invalide in bolnike je izvedel posvet o celostni obravnavi odraslih po možganski kapi, Društvo za spondilolitis Slovenije učenje na domu in delo na domu, Svet Vlade RS za invalide letno srečanje Sveta Vlade RS za invalide s predstavniki invalidskih organizacij na temo usposabljanja in zaposlovanja invalidov. Urad Vlade RS za invalide in bolnike je poročal o 8. mednarodni izobraževalni konferenci, Zveza ILCO je izvedla posvet o tveganju nastanka kolorektalnega karcinoma, Socialna zbornica Slovenije posvet o posebnih socialnih programih – izvajalska vloga invalidskih organizacij, Inštitut RS za rehabilitacijo je organiziral strokovno srečanje delavcev na področju poklicne rehabilitacije, Društvo defektologov Slovenije, Skupnost organizacij za usposabljanje posvet o deinstucionalizaciji kot enem od pogojev vključevanja oseb s posebnimi potrebami v socialno okolje.

Ob koncu leta je minister dr. Dimovski izdal poslanico, kar pa je najlepše, obdržal je projekt »Dostopna Slovenija«, ki še vedno traja in za katerega upamo, da se bo tudi obdržal. Menimo, da je bilo mednarodno leto invalidov bogato zaznamovano, kar je sad vseh naštetih organizacij in ustanov, predvsem pa dr. Vlada Dimovskega, ki je celoten odbor povezoval in usmerjal s pozitivno naravnostjo!

Konferenca »Človekove pravice, invalidnost, otroci«

mag. Aleksandra Tabaj

V začetku novembra je v okviru Sveta Evrope v Strasbourgu potekala dvodnevna konferenca, ki je predstavila napredek na področju človekovih pravic za invalide, s posebnim poudarkom na deinstucionalizaciji in otrocih. Konferenco je pripravila takrat predsedujoča članica Sveta Evrope Norveška. V okviru polletnega norveškega predsedstva je bil to sklepni dogodek.

Konferenca je želela predstaviti nov model razumevanja invalidnosti, ki se vse bolj širi glede na predhodni – medicinski model. Na invalida se ne gleda več kot na objekt skrbi medicinskih strokovnjakov, primarno v luči njegovega premagovanja omejitev, ampak kot na aktivnega člana v družbi s stališča uveljavljanja (človekovih) pravic – to je model, osnovan na (človekovih) pravicah. Konkretno Svet Evrope na tem področju pripravlja akcijski program za invalide, pomemben korak naprej pa poteka v okviru Združenih narodov pri pripravi konvencije o pravicah invalidov.

Bistveni elementi akcijskega programa Sveta Evrope so naslednji:

- strateški cilji in poslanstvo,
- ključna dejanja,
- pomembni principi in izzivi,
- strategija izvedbe in
- mehanizem nadzora.

V pripravo programa so aktivno vključene vse države članice in invalidske organizacije, ki jih zastopa Evropski invalidski forum.

Poslanstvo akcijskega programa se nanaša na politični okvir, ki je namenjen zaščiti in uveljavljanju socialnega vključevanja ter izboljšanju kakovosti življenja invalidov. Program izhaja iz odprave vseh

oblik diskriminacije, s posebnim poudarkom na otrocih, ženskah in invalidih, ki potrebujejo visoko stopnjo pomoči. Akcijski program vsebuje širok obseg delovanja na področjih življenja v skupnosti, izobraževanja, zaposlovanja, socialne zaščite in dostopnega okolja. Ključna vprašanja so povečanje dostopnosti v najširšem smislu – dostop do socialnih pravic ter ukrepov in storitev v okolju. Mehanizem nadzora bo posebej usmerjen v odkrivanje ovir za enako obravnavo in zagotavljanje enakih možnosti.

Norveška je predstavila integrirano izobraževanje invalidnih otrok – skoraj vsi otroci odraščajo in se izobražujejo v primarni družini. Pri tem je treba starešem pomagati pri njihovem delu. Brez aktivnih in sodelujočih staršev bi bilo težko spodbujati integracijo/inkluzijo in udejanjiti kot cilj polno državljanstvo za otroke. Norveška spodbuja vlogo staršev, ki je tudi ekonomsko priznana – starši na primer lahko izberejo subvencijo, namesto da pošljejo otroka v vrtec. Eden od predstavljenih projektov je raziskoval starševsko zvezo. Raziskovalni projekt se je osredotočal na odnose med staršema po rojstvu invalidnega otroka ter na storitve in pomoč, ki so ju bili deležni (sodelovanje s profesionalnimi institucijami). Naslednji predstavljeni projekt se

je osredotočal na tedenske tečaje za starše, ki jih je organiziralo norveško ministrstvo za družino (vsebine so bile svetovalne, psihološko-izobraževalne in rekreacijske narave). Tretji projekt je predstavil stalni program norveškega ministrstva za otroke in družino za družinska razmerja (delavnice za starše, ki so potekale en dan konec tedna). Norveška ima namreč 65 družinskih svetovalnih uradov, ki so te delavnice izvajali, vsebine pa so bile enake kot pri prejšnjem projektu, nanašale so se na invalidnega otroka in podporo staršem.

Madžarska predstavnica nevladnih organizacij (Center za zagovorništvo) je opozorila, da več kot milijon invalidnih otrok in starejših živi v institucijah srednje in vzhodne Evrope ter Centralne Azije. Razmere za življenje v njih so zelo težke – pogosto imajo nastanjeni otroci v njih manj kot dolar za oskrbo na dan, oskrba je dosmrtna, brez možnosti za prehod v življenje zunaj institucije. Izpostavljen je bil primer postelj, ki so kot kletke in omejujejo posameznike v njih skoraj na dosmrtno ječo. Še vedno obstajajo na Češkem in Slovaškem.

Med programi deinstitutionalizacije je madžarska predavateljica poudarila primer Slovenije – Zavod Hrastovec-Trate, kjer poteka deinstitutionalizacija, kar je eden od primerov dobre prakse. Namesto centralno vodene institucije v gradu Trate so ljudi s težavami v duševnem zdravju in razvoju vključili v običajno okolje in bivanje v skupnosti. V minulih letih so približno sto varovancev preselili v odprte bivalne skupnosti ali k nadomestnim družinam, tisti bolj samostojni pa so se preselili v neodvisno stanovanje, kjer samostojno skrbijo za vsa gospodinjstva opravila in urejenost prostorov. Okrog 50 varovancev, ki nujno potrebujejo

institucionalizirano varstvo, pa so preselili v enoto na gradu Hrastovec, ki ga prav tako postopoma praznijo. Zavod naj bi tudi ta grad zapustil do leta 2010. Zaposlene so premestili po drugih enotah ali pa delajo s stanovalci v dislociranih bivalnih enotah.

Evropski invalidski forum (EDF) je aktivno vključen tako v pripravo akcijskega programa za invalide Sveta Evrope kot tudi v pripravo konvencije o pravicah invalida Združenih narodov. Kot je opozoril predstavnik EDF, je med tema dvema programoma razlika – konvencija OZN bo pravno zavezujoč dokument, medtem ko bo akcijski program bolj politično in moralno zavezujoč. Oba dokumenta pa naj bi bila med seboj skladna. Prevladujoči poudarki, ki v tem modelu pozitivno delujejo, so enake možnosti, samoodločanje, spoštovanje različnosti, polno sodelovanje invalidov v družbi in nediskriminacija. Spremembe naj bi se uresničevale v novi zakonodaji, in to na vseh področjih, ki jih obsegajo človekove pravice – civilne, politične, kulturne, ekonomske in socialne. Nove ovire naj bi preprevedali, obstoječe pa odpravili. Invalidi naj bi se vse bolj vključevali v obstoječe programe. Treba je razvijati pozitivne ukrepe, vključno s kakovostnimi storitvami za invalide, ter odpravljati institut prisilne hospitalizacije in prisilnih intervencij na osnovi invalidnosti. Razvoj gre v smeri nadomeščanja velikih institucij s storitvami v skupnosti. Staro zakonodajo, ki utemeljuje skrbništvo, je treba nadomeščati s podporo pri odločanju, ki bo zagotavljala invalidom samoodločanje. Gluhim osebam, ki uporabljajo znakovni jezik, je treba priznati pravico do znakovnega jezika kot uradnega jezika. Vse te spremembe pa je treba udejanjiti v partnerstvu z invalidskimi organizacijami.

NOVIČKE IZ SVETA ZAKONODAJE

■ zbrala Katja Vipotnik

ZAKON O SOCIALNEM VARSTVU

1. PRVA SOCIALNA POMOČ

Seznanitev upravičenca z vsemi možnimi oblikami socialnovarstvenih storitev in dajatev.

2. OSEBNA POMOČ

Svetovanje, urejanje in vodenje z namenom, da bi posamezniku omogočili razvijanje, ohranjanje in izboljšanje socialnih zmožnosti.

3. POMOČ DRUŽINI

– Pomoč za dom (strokovno svetovanje in pomoč pri urejanju odnosov med družinskimi člani),

– pomoč na domu (socialna oskrba upravičenca v primeru invalidnosti, starosti),

– socialni servis (pomoč pri hišnih in drugih opravilih v primeru rojstva otroka, bolezni, invalidnosti, starosti, v primeru nesreč).

4. INSTITUCIONALNO VARSTVO

Vse oblike pomoči v zavodu, drugi družini ali drugi organizirani obliki, s katerim se nadomeščajo ali dopolnjujejo funkcije doma in lastne družine, zlasti pa bivanje, organizirana prehrana in varstvo ter zdravstveno varstvo.

5. VODENJE, VARSTVO IN ZAPOSILITEV POD POSEBNIMI POGOJI

Organizirana celovita skrb za odraslo telesno ali duševno prizadeto osebo.

6. POMOČ DELAVCEM V PODJETJIH, ZAVODIH IN PRI DRUGIH DELODAJALCIH

Svetovanje in pomoč pri reševanju težav, ki jih imajo delavci v zvezi z delom v delovnem okolju in ob prenehanju delovnega razmerja, ter

pomoč pri uveljavljanju pravic iz zdravstvenega, pokojninskega in invalidskega zavarovanja ter otroškega in družinskega varstva.

7. IZBIRA DUŽINSKEGA POMOČNIKA

Pravico ima polnoletna oseba s težko motnjo v duševnem razvoju ali polnoletna težko gibalno ovirana oseba, ki potrebuje pomoč pri opravljanju VSEH osnovnih življenjskih potreb.

8. DENARNA SOCIALNA POMOČ

Do denarne socialne pomoči so upravičene osebe, ki si zase in za svoje družinske člane sredstev v višini minimalnega dohodka ne morejo zagotoviti iz razlogov, na katere niso mogle vplivati.

9. DODATEK ZA TUJO NEGO IN POMOČ

Upravičencu do denarne socialne pomoči, ki je zaradi starosti, bolezni ali invalidnosti nezmožen za delo in mu je za opravljanje osnovnih življenjskih potreb nujna pomoč druge osebe ter ne prejema dodatka za tujo nego in pomoč po drugih predpisih, se denarna socialna pomoč poveča za dodatek za pomoč in postrežbo.

Vse storitve se uveljavljajo na centrih za socialno delo. Tam izveste podrobnejše podatke o posameznih storitvah in pogoje za pridobitev teh pravic. Za dodelitev družinskega pomočnika pa dobite več informacij tudi pri Zvezi paraplegikov Slovenije.

V določenih primerih se lahko uveljavlja tudi oprostitev plačila zgoraj navedenih pravic. Več izveste pri strokovnih službah društva ali Zveze.

ZAKON O ZAPOSLOTVENI REHABILITACIJI IN ZAPOSLOVANJU INVALIDOV

1. PRIDOBITEV STATUSA INVALIDA

2. PRAVICA DO ZAPOSLOTVENE REHABILITACIJE

– Svetovanje, spodbujanje in motiviranje invalidov k aktivni vlogi,

– priprava mnenja o ravni delovnih sposobnosti, delovnih navadah in poklicnih interesih,

– pomoči pri sprejemanju lastne invalidnosti in seznanjanje o možnostih vključevanja v usposabljanje in delo,

– pomoč pri izboru ustreznih poklicnih ciljev,

– razvijanje socialnih spretnosti in veščin,

– pomoč pri iskanju ustreznega dela oziroma zaposlitve,

– analiza konkretnega delovnega mesta in delovnega okolja invalida,

– izdelava načrta prilagoditve delovnega mesta in delovnega okolja invalida,

– izdelava načrta potrebne opreme in sredstev za delo,

– usposabljanje na konkretnem delovnem mestu oziroma v izbranem poklicu,

– spremljanje in strokovna pomoč pri usposabljanju in izobraževanju,

– spremljanje invalida na delovnem mestu po zaposlitvi,

– sprotno ocenjevanje uspešnosti rehabilitacijskega procesa,

– ocenjevanje doseganja delovnih rezultatov zaposlenih invalidov.

3. PROGRAM SOCIALNE VKLJUČENOSTI

4. ZAPOSLOVANJE INVALIDOV

– zaščitna zaposlitev

– podporna zaposlitev

– invalidska podjetja

5. KVOTNI SISTEM ZAPOSLOVANJA INVALIDOV

6. SPODBUDE ZA ZAPOSLOVANJE INVALIDOV

IZ ZAKONA O VARNOSTI CESTNEGA PROMETA:

Člen 186.

Stroški KONTROLNEGA zdravstvenega pregleda voznikov

Stroške KONTROLNEGA zdravstvenega pregleda invalidom, ki vozijo izključno svojim zmožnostim prilagojena motorna vozila, krije Zavod za zdravstveno zavarovanje.

Uredba o spremembah in dopolnitvah uredbe o določitvi letnih povračil za uporabo cest, ki jih plačujejo uporabniki cest za cestna motorna vozila in priklopna vozila

5.člen: Oprostitev plačila letnega povračila za uporabo cest

Oprostitev plačila letnega povračila za uporabo cest se lahko uveljavi za osebne avtomobile z motorjem delovne prostornine bencinskega motorja do vključno 1800 ccm in dizelskega motorja do vključno 1900 ccm, osebne avtomobile z avtomatskim menjalnikom z delovno prostornino bencinskega motorja do vključno 2000 ccm in dizelskega motorja do vključno 2200 ccm ter za kombinirana vozila, prirejena za prevoz invalida na invalidskem vozičku, ki se uporabljajo za prevoz:

– oseb, pri katerih je ugotovljena najmanj 80-odstotna telesna okvara ali 80-odstotna vojna invalidnost oseb, pri katerih je zaradi izgube, okvare ali paraliziranosti spodnjih okončin ali medenice ugotovljena najmanj 60-odstotna telesna okvara ali 60-odstotna vojna invalidnost.

ZAKON O USMERJANJU OTROK S POSEBNIMI POTREBAMI

V tem zakonu so opisane možnosti pomoči pri izobraževanju glede na

potrebe otrok. Celoten zakon je napisan v skladu s potrebami, ki so zelo individualne in potrebujejo posebne razlage glede na posameznika.

Za vse paraplegike/tetraplegike je pomembno, da lahko ima (brezplačno za starše) spremljevalca ZA NUDENJE FIZICNE POMOČI, ki ga dodeli šola.

Spremljevalca lahko dobi predšolski otrok, osnovnošolski otrok in dijak.

Če je potrebno, mora šola prilagoditi pripomočke in prostor.

Z uvedbo devetletke se je v Sloveniji začelo uvajanje izobraževanja na domu.

ČESTITKA

Iskrene čestitke tekmovalcem Rudiju Centrihu, Miranu Jernejšku in Francu Štefaniču, ki so na svetovnem prvenstvu v športnem ribolovu v Radečah osvojili prvo mesto v ekipnem tekmovanju. V posamični konkurenci je Rudi Centrih dodal še srebrno medaljo in s tem zaokrožil velik uspeh slovenskih športnih ribičev paraplegikov.

Zveza paraplegikov Slovenije vam želi dober prijem tudi v prihodnje!

POJASNILO

Zaradi objektivnih razlogov bo obširnejši strokovni članek »Preprečevanje preležanin in njihova sanacija ob morebitnem nastanku«, ki ga pripravlja članica uredniškega odbora prim. Tatjana Škorjanc, dr. med., objavljen v naslednji številki glasila.

50-LETNICA INŠTITUTA ZA REHABILITACIJO REPUBLIKE SLOVENIJE

Dane Kastelic

Samo naključje je hotelo, da skoraj v istem letnem času kot Inštitut za rehabilitacijo invalidov RS praznuje tudi eden izmed slavnostnih govornikov, Ivan Peršak. Resda gre za dvajsetletno razliko, vendar sta oba slavljenca takšno starost pričakala zdrava in čila ter pripravljena na nove izzive.

Na prireditvi, ki je potekala v ožjem krogu povabljenih, je Ivan Peršak v svojem nagovoru orisal obdobje, kakršno je doživel v vlogi pacienta pred štiridesetimi leti in predsednika nacionalne organizacije v sedanosti. Nekaj dejstev o takratnih razmerah lahko razberemo iz naslednjega: »Rad bi povedal, da so koncept in metode rehabilitacije ves čas iskali sodobne poti. Vzor in vzorec je bil angleški model iz Stock Mandewilla. Tam je bil evropski center rehabilitacije, zlasti za angleške pilote, ki so vojno preživeli zaradi penicilina, ki so ga imele zavezniške sile kot vojaško skrivnost. Treba je reči, da izpred vojne in iz vojne nisem srečal nikogar, ki bi poškodbo hrbtenice preživel, vsi so umrli zaradi uroinfekcij in dekubitusov, ki so prizadeli ljudi z zlomljeno hrbtenico. Dolgo časa je trajalo, da je medicina te hude posledice obvladala. Med ljudmi je veljalo: kdor pade z drevesa in si zlomi hrbtenico, umre. Rehabilitacija paraplegikov je trajala celo tri leta. Sam sem je bil deležen skoraj leto dni, a ne zaradi potrebe, ker sem osnovne večšine zelo hitro obvladal, ampak zato, ker je zavod oziroma ločeno Soča proizvodila serijo desetih vozičkov devet mesecev in smo morali čakati na voziček. V zavodu smo pa že imeli vsi vozičke in ni bilo več treba ležati v postelji.«

»Nastalo invalidnost moraš sprejeti

z razumom in sprejeti novo šablono življenja. Ob 50-letnici ustanove, ki nas je usmerila na novo življenjsko pot, bi rad povedal, da smo iz zavoda odšli dobro rehabilitirani in usposobljeni za življenje, le razmere zunaj so bile trde in neznanka, zato je bila potrebna lastna vnema pri iskanju rešitev.

Ne razumem, zakaj danes v rehabilitaciji niso več prisotni elementi športa, ki je s svojimi elementi prispeval k odlični kondiciji invalidov, obvladovanju vozička in hitrejši rehabilitaciji. Statistično lahko zlahka dokažemo, da so športniki invalidi družbeno koristni in vključeni v delo in življenje in da imajo daljšo življenjsko dobo,« je še dodal Ivan Peršak in čestital vodstvu ob petdesetletnici delovanja.

Da bo Inštitut za rehabilitacijo RS tudi v prihodnje nadaljeval kontinuiteto v zlahtnem pomenu besede in se uspešno loteval novih izzivov, je v prvem polletju jubilejnega leta na čelo ustanove prišel »novi« prvi mož, mag. Robert Cugelj.

Povabljeni gostje na 50-letnici Inštituta za rehabilitacijo RS v Ljubljani.

Naš intervju

Intervju z generalnim direktorjem Inštituta za rehabilitacijo Robertom Cugljem

Janko Zupan

Kdaj in na katerem področju ste pričeli delati na Inštitutu za rehabilitacijo?

Leta 1997 sem končal fakulteto za strojništvo v Ljubljani in se kasneje zaposlil v večjem projektne podjetju. Novi izzivi, ki so se porajali v moji glavi, pa so pripomogli, da sem se prijavil na razpis za vodjo investicij, ki ga je objavil Inštitut za rehabilitacijo. Pridobil sem si zaupanje tedanjega direktorja in tako prevzel delo vodje investicij. Delo sem opravljal do letos, ko sem bil imenovan za direktorja Inštituta za rehabilitacijo. Inštitut sem torej spoznal kot vodja investicij. Pri delu, ki sem ga opravljal, je bila potrebna dobra komunikacija med sodelavci, tako da ob prehodu z delovnega mesta vodje investicij na

položaj direktorja glede tega nisem imel večjih težav. Je pa res, da je delo direktorja bolj zahtevno, saj je treba obvladovati zelo široko področje.

Ali ste izpeljali kakšne spremembe oziroma kakšen princip dela s sodelavci ste uvedli glede na delovanje bivšega direktorja?

Vsak direktor, ki pride na položaj, ima svojo vizijo in izpelje svoje organizacijske spremembe. Ugotovil sem, da bo treba izpeljati predvsem določene organizacijske ukrepe, zlasti tiste, ki se tičejo optimizacije stroškov. Uvedel sem kontrolo stroškov, ki jih vsak mesec skupaj z vodji posameznih služb tudi pregledamo. Velik korak je bil narejen tudi na področju medi-

cinsko tehničnih pripomočkov, predvsem pri njihovem predpisovanju, seveda vse v prid pacienta. Z delom na tem področju pa so bili zadovoljni tudi v Zavodu za zdravstveno zavarovanje. Zvrstili so se še drugi, manjši organizacijski ukrepi, ki pa so pomembni. Eden večjih, ki me še čaka, je ureditev komunikacijskih ovir, kar je ena glavnih nalog, ki jih mora izpeljati vsak menedžer, če želi uspešno komunikacijo. Potrebno bo izboljšanje komunikacije med posameznimi službami, saj se včasih še vedno zgodi, da se informacije pri prenosu izgubljajo.

Kakšna je vizija razvoja Inštituta za rehabilitacijo v vašem mandatu?

Na razvoj Inštituta bo vsekakor vplival celoten zdravstveni sistem, katerega naloga je, da določi, kaj so prednostne naloge določene zdravstvene ustanove. Na področju rehabilitacije se pojavljajo problemi, ki v Sloveniji še zdaleč niso rešeni. Rehabilitacija na primarni in sekundarni ravni namreč ni natanko opredeljena, zato je pritisk na Inštitut toliko večji, saj mora izvajati tudi naloge, ki so v domeni primarne in sekundarne ravni. Inštitut se bo lahko usmeril v tiste storitve, ki so v njegovi domeni, se pravi v rehabilitacijo bolnikov s prizadeto motoriko, ko bosta država in ministrstvo definirala področja dela posameznih ravni zdravstvenega varstva. V tem letu je bil sprejet tudi nov zakon o zaposlovanju invalidov, ki je velik korak k napredku zaposlovanja invalidov, v njegovo uresničevanje je vključena tudi naša institucija. Da bo zakon dobil tisto težo, ki jo mora dobiti, bo preteklo še nekaj časa. Najpomembnejše je, da so temelji postavljeni. Zakon smo namreč potrebovali vsi, in to je napredek. Še naprej bo moral Inštitut zagotavljati kakovost storitev, kar mu bo omogočalo predstavitev tudi v tujini. V tem letu bomo pridobili

Intervju

certifikat ISO 9001 za področje poklicne rehabilitacije, pri nadaljnjem delu pa se bomo trudili, da pridobimo certifikat poslovne odličnosti, kar bi pomenilo še lažji prodor v Evropsko unijo, kjer bodo lahko hitro spoznali kakovost Inštituta in konkurenčnost njegovih cen. Za nas bi to pomenilo priliv tujih pacientov iz zahodnoevropskih držav v Slovenijo. Še naprej pa bo Inštitut, ki dejansko zadostuje potrebam države, ostal nacionalni rehabilitacijski center za lokomotorno rehabilitacijo na terciarni ravni, saj je edini tovrstni v Sloveniji. Vprašanje je le ambulantna rehabilitacija, ki se mora predvsem na primarni in sekundarni ravni razvijati po vsej Sloveniji. Kar se tiče kadrovskega razvoja, se trudimo, da so kadri vse bolj usposobljeni. Kakovost in prednost Inštituta sta v ciljno usmerjenih kadrih, zato je sorazmerno veliko denarja namenjenega izobraževanju. Vse tiste, ki so željni znanja, pošiljamo tudi v tujino, da pridobijo dodatna znanja.

Omenili ste, da je Inštitut za rehabilitacijo edini takšen center v Sloveniji, kaj pa pomeni na evropski ravni?

Rad bi omenil, da je Inštitut edini nacionalni inštitut na področju rehabilitacije na terciarni ravni. V Evropski uniji ima sorazmerno dober ugled, saj nam je uspelo doseči, da nas Evropa pozna, predvsem s programi, na primer za žrtve min, ki smo jih izvajali, in z različnimi raziskavami, ki so ciljno usmerjene v določena področja. Inštitut povsod cenijo. Svojo vlogo je dobil z razvojem elektrostimulacije, ki ima danes na žalost predvsem komercialni pomen. Verjetno bi bilo smiselno na tem področju opraviti nove raziskave. S projekti, ki jih izvajamo, pa poskušamo svoje znanje predstaviti v pomembnih revijah, na konferencah, simpozijih, tudi po Evropi. Ne bojim se, da Inštitut ne bi bil poznana inštitucija v Evropi, saj bomo s kakovostnim

delom in usposobljenimi kadri to zagotovo dosegli.

Kako pa je s tujimi pacienti, ali prihajajo samo iz republik bivše Jugoslavije ali tudi od drugod?

Tuji pacienti prihajajo iz celotne jugovzhodne Evrope, ne le iz bivše Jugoslavije, vendar je dejstvo, da jih bo čedalje manj. Program žrtev min se končuje kljub še velikemu številu žrtev, saj so donatorji pričeli denar preusmerjati na druga krizna območja. Naloga Inštituta bo zato v prihodnje prenos znanja in tehnologije na ta območja vzhodne Evrope, kjer znanja ni. Poznavanje jezika in področja, znanje in tehnologija bodo vodila pri razvoju tega tržnega programa, če ga tako imenujemo. Trudili pa se bomo, da pridobimo paciente iz zahodne Evrope. Naša prednostna naloga je, da uredimo jezikovne ovire, pridobimo potrebne certifikate, ki so osnova, da nas tuja zavarovalnica povabi k sodelovanju, in potem se ne bojim, da ne bi pacienti iz drugih držav prihajali k nam. Seveda pa imajo še vedno prednost slovenski

pacienti, navsezadnje smo neprofitni javni zdravstveni zavod, ki mora najprej poskrbeti za te paciente, potem pa se usmerjati v tržni program.

Koliko ima Inštitut zaposlenih?

Inštitut tačas zaposluje 506 ljudi, dosežen je optimum in mislim, da lahko s tako kadrovsko ekipo zelo dobro dela. K dobremu delu seveda sodi tudi prerazporejanje celotnih resursov, gre za opremo, kadre, ki so sposobni delati na posameznih področjih, in temu se bomo morali čedalje bolj prilagajati. Zaradi napredka medicine so pacienti vedno težji, v večjem številu preživijo in določenih patologij, zato se pojavljajo tudi zahteve po novih kadrih. Vendar ves sistem ne bo dobro deloval, dokler naša država oziroma ministrstvo ne bo podalo jasnih smernic za delo na sekundarni in primarni ravni, saj bo pritisk na Inštitut do takrat toliko večji.

Kako ste zadovoljni z delom na Inštitutu?

Ko sem prevzel to funkcijo, me je

Najbolj me razveselijo pohvale pacientov, kadar pohvalijo delo posameznikov oziroma delo celotne institucije.

bilo strah velikega področja, ki ga bo treba obvladovati. Najbolj mi je všeč, da smo dosegli zaupanje ljudi, vodstva, vodilnih delavcev, kar omogoča dobro delo sedaj in v prihodnosti. Nastajajo pa tudi težave, ki jih sproti skupaj rešujemo, vendar mislim, da delo kljub temu dobro teče in da so delavci sorazmerno zadovoljni. Glavni problem vsakega posameznika, ki pride na pogovor, je razčistiti, kaj je njegova kariera, plača in kaj pričakuje od Inštituta. Ko imamo to natančno določeno, je delo z ljudmi zelo enostavno.

Ali so bile opravljene kakšne analize, kako letni čas vpliva na frekvenco sprejema novih pacientov?

Pacientov je vse leto dovolj, v bistvu ni razlik med frekvenco poleti in pozimi. Dejstvo je, da so v poletnem času planirani dopusti, zato je manj kadra in zato je nižja frekvenca sprejetih. Nekoliko se poznajo poletni meseci na določenih oddelkih, saj je v teh mesecih promet povečan, posledično je več nesreč. Dejansko je pritisk na institucijo, zlasti zaradi poškodb glave in možganskih poškodb, v tem obdobju nekoliko večji. Na splošno pa ne morem govoriti, da je frekvenca pacientov glede na letni čas večja ali manjša.

Kakšen je vaš delovni dan?

V službo prihajam od 7.30 do 8. ure, moja prijazna tajnica me vedno postreže s čajem, preberem vsakdanje novice, vedno tudi vse o zdravstvu v najrazličnejših časopisih. Potem se začnejo sestanki, tudi pet do deset sestankov na dan, kar je včasih kar preveč. Človek naj bi po nekih pravilih na dan obdelal nekako pet do šest sestankov, da bi ob tem lahko naredil še kaj drugega. Sestanki ne smejo biti predolgi, pri meni trajajo od pol do ene ure, to je največ, kar človek lahko obvlada ob vseh teh različnih temah. Poleg sestankov pride na vrsto še pod-

pisovanje računov, pregled pošte, te imam vsak dan zelo veliko, potem pa še reševanje sprotih težav. Vsaj dvakrat na teden grem po vsej instituciji, pozdravim ljudi ne glede na to, ali je to čistilka, strežnica ali medicinska sestra, pač z vsemi poskušam imeti stik in jih povprašati, kako delo poteka. Domov odhajam zelo različno, najhitreje okoli štirih, najkasneje pa okoli sedmih zvečer.

Se pravi, da imate zelo malo prostega časa ...

Prostega časa imam zares zelo malo, vendar si ga poskušam vzeti. Ukvarjam se z različnimi dejavnostmi, kot so nogomet, tenis, badminton, najrajši pa sedem na kolo, čeprav na žalost zadnje čase vse manj kolesarim, ker imam doma družino, s katero poskušam preživeti čim več časa. Več prostega časa imam ob sobotah in nedeljah, večinoma ga preživim z družino, v poznih nočnih urah, ko se dobimo s prijatelji, pa odigramo kakšno igro badmintona ali nogometa.

Kaj vas najbolj razveseli ali vrže iz tira, če se omejujeva na službo?

Najbolj me razveselijo pohvale pacientov, kadar pohvalijo delo posameznikov oziroma delo celotne institucije, predvsem zato, ker se v zadnjem času večkrat pišejo kritike na račun zavodov in zdravnikov. Ko dobim obvestilo, da nas nekdo pohvali, vem, da delamo dobro. Iz tira pa me vrže, če nekdo poskuša narediti nekaj po svoje, nekaj, kar ni dogovorjeno, oziroma ne stori dogovorjenega. Poleg tega ne maram, da ljudje zamujajo na sestanke, saj je čas izredno pomemben dejavnik, tako da je točnost zame velika vrlina pri ljudeh. Če se tega držijo, je potem vse v redu.

Kakšna je čakalna doba za sprejem na Inštitut?

Najprej moram pojasniti, kaj mi štejem za čakalno dobo. Čakalna

doba je od sprejema v trižno ambulanto do sprejema v »hospital«. Imamo pa še ambulantno zdravljenje. Na nekaterih oddelkih je čakalna doba zares zelo nizka, od štirinajstih dni do enega meseca, na drugih pa je nekoliko daljša, tudi do tri mesece. Čakalna doba treh mesecev se sicer zdi kratka, če primerjamo čakalno dobo za nekatere operacije, ki lahko znaša od šest mesecev do enega leta ali celo več, vendar v rehabilitaciji pomeni izredno veliko. Pacienti bi morali biti sprejeti v štirinajstih dneh in takoj začeti rehabilitacijo, vendar Inštitut enostavno ne more sprejeti toliko pacientov naenkrat. Za sprejem imamo natančno določene kriterije, a kot sem že omenil, je predvsem na poškodbah glave in poškodbah možganov, pa tudi na travmi in spinalnih lezijah največ pritiska.

Želje za prihodnost na službenem in zasebnem področju?

Vsekakor je moja želja za prihodnost, da se bo Inštitut razvijal tako, kot se je doslej. Da bomo to dosegli, je treba še veliko storiti, potrebno bo izobraževanje kadrov, usmerjanje v kariere, ki so v interesu Inštituta, treba je pridobivati certifikate, da te priznajo kot pomembno institucijo v evropskem prostoru. Če bomo kakovostno izvajali storitve in upoštevali vse naše kriterije, ki jih imamo in so prijazni do pacientov, bomo v slovenskem in evropskem prostoru lahko še veliko dosegli. Področje raziskav bomo morali pospešiti. Opremo, ki jo imamo na voljo, bo treba bistveno bolj izkoristiti za raziskave in objavljati več člankov, kar nas bo utrdilo v evropskem prostoru.

Kar pa se tiče zasebnega življenja, lahko povem, da ravno sedaj pričakujemo drugega otroka, ki mi bo dal novo delo in novo veselje. Treba bo nekako najti dodaten čas za novega družinskega člana.

Ali bi za konec omenili še kaj,

kar ni bilo zajeto v tem pogovoru?

Mislím, da sva zelo veliko povedala, vprašanja so bila zelo izčrpna. Vsekakor bi resnično želel, da tudi društva oziroma druge organizacije, ki delujejo na področju rehabilitacije, naredijo korak naprej in

prispevajo k temu, da bo družba spoznala, da rehabilitacija postaja druga veja zdravstva. V Sloveniji bi morala biti bistveno bolj zastopana, tako količinsko kakor tudi stroškovno, kajti če tega ne bo, bomo hitro ugotovili, da za človeka, ki so ga ohranili pri življenju, ni dovolj

samo vegetiranje, ampak ga moramo poskušati usposobiti za približno takšno življenje, kot ga je živel pred poškodbo. Človeka ne bomo smeli obravnavati kot nesposobnega, ampak kot sposobnega za delo in življenje nasploh. To bo naš moto tudi ob nadaljnjem delu.

Prejemnik priznanja naš član Vilibald Pepevnik PODELJENA PRIZNANJA SKLADA ZA INOVACIJE

Dane Kastelic

Po zadnji, 15. seji v tem mandatu Sveta vlade RS za invalide, ki je ob prihajajočem evropskem letu invalidov potekala v prostorih Zavoda za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Slovenije, so bila podeljena tudi priznanja Sklada za inovacije.

Priznanja inovatorjem na področju usposabljanja, življenja in dela invalidov za leto 2004 sta podelila predsednik Sveta vlade RS za invalide Miran Kalčič in predsednik sklada za inovacije Brane But. Strokovne obrazložitve je podal mag. Jan Ulaga za naslednje inovacije:

· OSEBNO DVIGALO ZA INVALIDE

Inovator: Vilibald Pepevnik, član in predsednik Društva paraplegikov severne Štajerske. S svojo izvirnostjo in občutkom zaradi lastne invalidnosti je zasnoval dvigalo, ki ga lahko paraplegiki in nekateri tetraplegiki samostojno uporabljajo. Dvigalo je skonstruirano tak, da je možna enostavna uporaba s pomočjo vode iz vodovodnega omrežja, brez spremljajočih sintetičnih maziv, zato je tudi ekološko zelo sprejemljivo. Dvigalo že obratuje v kampu Adria v Ankaranu.

Drugi prejemniki priznanj ob šestnajstletni zgodovini sklada za inovacije so bili

· VIDEO TOLMAČ ZA ZNAKOVNI JEZIK

inovatorji: dr. Matjaž Debevc, Živa Pelhan, Janko Spasovski in Bogdan Dolhan

· HITRI POLNILNIK BATERIJ

inovatorja: mag. Franc Hercog in Gaber Marolt

· NAPRAVA ZA POMOČ SLEPIM ZA GIBANJE V OKOLICI Z ULTRAZVOČNIM SIGNALOM

inovator: Marjan Berčič

· LIBRA – PRILAGOJENI VOZIČEK ZA OTROKE S POSEBNIMI POTREBAMI

inovatorji: Zdenka Pihler, Peter Zrimšek in Janko Železnikar

· ZAPIS MATEMATIČNIH ZNAKOV PRI MATEMATIČNEMU TEKSTU OB UPORABI BRAILLOVE PISAVE

inovator: Jernej Pogačnik

· UČILA ZA MATEMATIČNI POUK OTROKOM S POSEBNIMI POTREBAMI

inovator: Andreja Vouk

Vili Pepevnik prejema priznanje iz rok Mirana Kalčiča in Braneta Buta.

Predsednik sklada Brane But se je po podelitvi priznanj vsem nagrajencem in udeležencem zahvalil za prisotnost in izrazil željo, da bi se

v prihodnje sklad preimenoval v Fundacijo in tako nadgradil svoje dosedanje poslanstvo v slovenskem prostoru.

Skladno s sklepom Organizacije združenih narodov, ki je 3. december razglasila za mednarodni dan invalidov, in Standardnimi pravili za izenačevanje možnosti tako kot vsako leto

Svet Vlade Republike Slovenije za invalide naslavlja na slovensko javnost

POSLANICO ob 3. decembru – evropskem dnevu invalidov

Svet Vlade Republike Slovenije za invalide poudarja, da je politika enakih možnosti in sodelovanja invalidov temeljni pogoj za uresničevanje ustavne pravice enakosti za vse.

Z demokratizacijo družbe se vedno bolj uveljavlja posameznik kot enakopraven človek in državljan ter odpira prostor za spodbujanje spoštovanja človekovih pravic in blaginje invalidov. Ti se vse bolj zavedajo pomembnosti svoje vloge za izboljšanje svojega socialnega položaja. Tako danes invalidi dejavno in enakopravno sodelujejo v družbenem življenju in soodločajo pri vseh pomembnih vprašanjih, kar je v skladu z letošnjim geslom: »Nič o invalidih brez invalidov«.

Z združevanjem Evrope prihajajo k nam vplivi drugih kulturnih okolij, vendar tudi mi s svojimi izkušnjami in razvojem dejavno prispevamo k uveljavljanju sodobnega razumevanja družbene skrbi za invalide. Tako si tudi v Sloveniji prizadevamo še nadalje razvijati sistem, v katerem bo mogoče čim bolj strokovno in vsakemu posameznemu invalidu čim ustrezneje prepoznati njegove lastne potrebe, ki jih bo mogoče v našem družbeno-gospodarskem sistemu tudi uresničiti. Po zgledu številnih evropskih držav je tudi v naši državi sestavni del teh prizadevanj čimprejšnja uveljavitev mednarodne klasifikacije »International Classification of Functioning, Disability and Health«, ki jo je leta 2001 izdala Svetovna zdravstvena organizacija.

Podlaga klasifikacije je biosocialni model za obravnavo zdravega, zbolelega in invalidnega človeka. Omogoča torej preučevanje človekovega zdravja in z zdravjem povezanih stanj in okoliščin ter posledic zbolelosti za vse skupine prebivalstva – zdrave, bolne, stare, invalidne, obrobne skupine, ogrožene zaradi sprememb v okolju ipd. Delovanje človeka opredeljuje kot medsebojno vplivanje njegovih telesnih in duševnih funkcij, zmožnosti za delovanje in sodelovanje ter različnih okoljskih in osebnih dejavnosti, ki lahko omejujejo ali olajšajo delovanje. Univerzalnost uporabnosti klasifikacije omogočajo nevtralni pojmi brez negativnega pristopa, ki zagotavljajo enakost, enakopravnost in prilagajanje različnim kulturam. Model klasifikacije omogoča analizo in reševanje

zdravstvenih težav z vidika vključevanja v družbo, socialne akcije, upošteva individualno in kolektivno odgovornost, ravnanje okolja, politiko zagotavljanja človekovih pravic in družbene skrbi. Omogoča oceno, kako celovito je mogoče in treba obravnavati človeka v družbi z vidika zdravstva, sociale, izobraževanja, zaposlovanja, vsebine zakonodaje in celostnega vidika kakovosti življenja. Za vsa ta področja je klasifikacija univerzalno uporabna. S tem modelom lahko tudi presodimo, koliko smo dejansko dosegli celovitost sistema skrbi za človeka.

Uresničevanje klasifikacije ni enostavno. S povezovanjem stroke, uprave in civilne družbe lahko pripomoremo k velikim in pozitivnim spremembam v številnih temeljnih strokovnih usmeritvah in pri načrtovanih dejavnostih različnih resorjev za blaginjo posameznika.

Svet Vlade Republike Slovenije za invalide ob evropskem dnevu invalidov 3. decembru

ČESTITA

vsem invalidov in državljanom, ki živijo in delajo z invalidi, ter poziva najširšo javnost in vse nosilce političnega odločanja v Republiki Sloveniji, da posvetijo kar največjo pozornost in razumevanje reševanju vprašanj invalidov, hkrati pa jim želi vse dobro v letu 2005.

Vlada Republike Slovenije
Svet za invalide
Predsednik
Miran Kalčič

Dогоодки ZPS

VSESLOVENSKO SREČANJE PARAPLEGIKOV

Program smo pričeli s sveto mašo v cistercijanski opatiji Stična

Dane Kastelic

Letos naša Zveza paraplegikov praznuje petintridesetletnico svojega delovanja. Ob tej priložnosti smo pripravili vseslovensko srečanje, ki je omogočilo, da se po mnogo letih ponovno družijo vsi naši člani, ki čutijo pripadnost nacionalni organizaciji. Prireditev je potekala v deželi Desetega brata, na območju občine Ivančna Gorica. Kljub slabi vremenski napovedi se je programa udeležilo veliko članov, njihovih svojcev in prijateljev.

Zadnjo soboto v septembru se je prireditev, ki je potekala po programu za vsakogar nekaj, udeležilo skoraj štiristo zainteresiranih.

Program smo pričeli s sveto mašo v cistercijanski opatiji Stična, daroval

Sobotno popoldne smo udeleženci nadaljevali na bližnjem športnem letališču v Šentvidu pri Stični.

jo je upokojeni nadškof dr. Franc Perko v sodelovanju s stiškim opatom dr. Antonom Nadraham in patrom Janezom Novakom, ki skrbi za župnijsko občestvo v Stični. Glavnina članov si je potem pod strokovnim vodstvom ogledala slovenski verski muzej in obnovljeni križni hodnik iz leta 1136.

Sobotno popoldne smo udeleženci nadaljevali na bližnjem športnem letališču v Šentvidu pri Stični, kjer so nam domačini v zavetju hangarja in v ta namen postavljenega šotora pripravili obsežen kulturni program. Predstavili so se nam šentviški pevci, ki so nosilci tabora slovenskih pevskih zborov, plesalci iz skupine Vidovo, predstavnika turističnega društva sta orisala zgodovino kraja skozi čas. Zgodovino Zveze paraplegikov skozi petintridesetletno obdobje je orisal predsednik Zveze Ivan Peršak, ki je poudaril tudi pomen druženja med paraplegiki in tetraplegiki, saj je bilo

Mašo je daroval upokojeni nadškof dr. Franc Perko v sodelovanju s stiškim opatom dr. Antonom Nadrahom in patrom Janezom Novakom.

ob nastajanju organizacije to njihov skupni imenovalac. Tako občasno druženje je tudi balzam in predah v vsesplošnem hitrem življenjskem tempu, v katerega vrtnice smo vključeni tudi člani Zveze. Na kratko je povzel delo organizacije in njeno zavzemanje za ugodnejši položaj paraplegikov v različnih družbenih ureditvah, ki so spremljale našo organizacijo skozi razvoj. Udeležence vseslovenskega srečanja paraplegikov je pozdravil tudi župan občine Ivančna Gorica Jernej Lampret, predstavil je občino, vsem udeležencem pa zaželel prijetno počutje in veliko uspehov v zasebnem in poslovnem svetu, katerega sestavni deli smo tudi paraplegiki in tetraplegiki.

Po »uradnem delu« se je nadaljeval družabni del, za katerega je skrbel ansambel Krjavelj. Tretjina članov in spremljevalcev se je podala v nebo s pomočjo pilotov Letalskega kluba Šentvid pri Stični, ki so bili na voljo s svojimi letali. Da je bila cena vsem udeležencem dosegljiva, sta letalske karte delno sofinancirala Zveza paraplegikov in letalski klub.

Vseslovensko sobotno druženje članov smo sklenili proti večeru, žal pa smo organizatorji in člani pokrajinskih društev v svoji sredi pogrešali nekatere predsednike.

ZGODBA O BELIH MENIHIIII

... po spominu na pripovedko

Jože Žakelj

Ko je cesar Jožef II. leta 1782 ukinjal samostane, je to doletelo tudi bele menihe v Stični. Zato se je njihov predstojnik odpravil na Dunaj. S sabo je vzel bistrega kuharja, saj mu je ta rekel, da mu bo pomagal, če bo treba.

Na Dunaju je predstojnik cesarju pripovedoval o koristih, ki jih imajo kmetje, ker jim že stoletja dajejo nova semena in sedaj uvajajo železni plug. Cesar se smeje in reče, da jim bo dovolil ostati v samostanu, če mu odgovori na tri vprašanja:

1. Kako daleč je od zemlje do nebes za pešca?
2. Koliko sem jaz vreden kot vladar?
3. Kaj jaz sedaj mislim?

Predstojnik je dobil čas za premislek in dovoljenje, da mu odgovori kasneje. Pater se je pogovoril s kuharjem, ta pa se je preoblekel v patra in šel odgovarjati cesarju.

ad 1. V nebesa se lahko pride najkasneje v devetih urah, saj je Jezus ob treh popoldne rekel desnemu razbojniku: »Še danes boš z menoj v raj!«

ad 2. Judež Iškarjot je za Kristusa, kralja nad kralji, iztržil 30 srebrnikov, vi ste torej vredni manj.

ad 3. Vi sedaj mislite, da sem jaz pater. Narobe mislite, samo njegov kuhar sem.

Cesar je moral držati obljubo, ker ni mogel izpodbijati odgovorov, in beli menihi so smeli ostati v Stični in naprej pomagati ljudem.

V nebesa se lahko pride najkasneje v devetih urah ...

SREČANJA S HRVAŠKIMI PARAPLEGIKI V ZAGREBU, UMAGU IN LJUBLJANI

Benjamin Žnidaršič

Na kulturnem področju smo se z zagrebškimi paraplegiki prvič srečali na slikarski razstavi Stjepana Perkoviča v zagrebški Stari gradski vječnici 20. septembra 2004. Odzvali smo se na povabilo našega prijatelja slikarja, ki je bil že na naši razstavi v Sloveniji, obenem pa pripravili tudi srečanje s Hrvaško zvezo paraplegikov in njeno predsednico Mando Knežević. Že ob mnogih telefonskih pogovorih se je dalo slutiti, da gre za obojestransko željo po spoznavanju in druženju. Ne glede na politične spore smo se paraplegiki pripravljali pogovarjati v drugačnem duhu, saj nas družijo skupna problematika zagotavljanja lepše prihodnosti in življenja našim članom.

Skupinska slika pred hotelom v Umagu.

Pogovarjali smo se in spoznavali razmere na socialnem področju na Hrvaškem, obenem pa smo predstavili, kako pri nas rešujemo nekatere probleme. Največ smo se seveda pogovarjali o kulturi in se dogovorili, da tudi hrvaškim paraplegikom predstavimo našo kulturo in po potrebi

izpeljemo kulturno izmenjavo s slikarsko razstavo.

Če je bilo prvo srečanje spoznavni večer, je bilo drugo srečanje v Umagu 10. oktobra 2004 pravo delovno srečanje. Na povabilo Zveze paraplegikov Hrvaške smo se odzvali in

Na sedežu ZPS smo se srečali s predsednico hrvaških paraplegikov Mando Knežević in članom upravnega odbora Jankom Zdvořák-Erljeh.

Na ogledu mednarodne razstave slikarjev v Euro Centru.

obiskali njihov delovni vikend v Umagu. Z njimi smo bili v nedeljo, zadnji dan vikenda, kjer je bilo prisotnih približno štirideset hrvaških članov, ki so se s predstojnikom urološke klinike v Zagrebu odkrito pogovarjali o uroloških problemih posameznika. V razpravi sva dejavno sodelovala prisotna Željko Geci in pisec tega članka. Hrvaške paraplegike je najbolj zanimalo področje pravic, ki izhajajo iz obveznega zdravstvenega zavarovanja. Tudi v pogovorih po razpravi je bilo čutiti prav prijateljsko razpoloženje, saj so bili mnogi od njih na rehabilitaciji v Ljubljani in imajo še danes mnogo prijateljev med našimi paraplegiki. Vsi v en glas pošiljajo pozdrave vsem znancem v Sloveniji!

Že na prvem srečanju smo se dogovorili, da se dobimo tudi v Ljubljani. Pripravili smo sprejem predsednice Mande Knežević in člana upravnega odbora Janka Ehrlicha Zdvořáka s spremstvom v četrtek, petek in soboto, 11., 12. in 13. novembra 2004. Prvi dan, v četrtek, smo jih nastanili in pokazali naše glavno mesto. Spomnili smo se tistih davnih dni njihove rehabilitacije v Ljubljani. Ob prihodu v Ljubljano so namreč videli, da se je v teh letih tudi Ljubljana spremenila.

V petek smo se dopoldne srečali na sedežu Zveze paraplegikov Slovenije, kjer sta podpredsednik Dane Kastelic in sekretarka Katja Vipotnik predstavila delovanje Zveze in njenih organov. Izmenjava izkušenj je prerasla v konstruktivno razpravo o zakonu o socialnem varstvu do predloga predsednice HUPT (Hrvatska udruga para i tetraplegičara) da bi se ustanovilo na območju Alpe-Jadran združenje nam podobnih organizacij. V poznih dopoldanskih urah smo jim s pomočjo prof. dr. Martina Štefančiča in prim.

dr. Rajmonda Šavrina ter njihovih sodelavcev predstavili današnji Inštitut za rehabilitacijo. Z zanimanjem so poslušali strokovno razlago, ki je bila podkrepljena z ogledom oddelka za para- in tetraplegijo.

Po kosilu smo se dobili v mestu, kjer smo skupaj pričakali odprtje III. mednarodne razstave slikarjev, ki slikajo z usti ali nogami. Prvič so videli toliko različnih del različnih ustvarjalcev,

čeprav imajo tudi na Hrvaškem odlične slikarje z usti. Razstava jih je še posebno zanimala zato, ker se seli v Dvorano Vatroslava Lisinskega v Zagreb.

Po slavnostni večerji, na katero jih je povabilo Mednarodno združenje slikarjev, ki slikajo z usti ali nogami, smo se utrujeni razšli in se v soboto dopoldne poslovili z mnogimi novimi vtisi in idejami za sodelovanje.

PRVI ZBOR PARAPLEGIKOV MOTORISTOV V ŠENTVIDU PRI STIČNI

Jože Zajc

17. oktobra 2004 smo motoristi v Šentvidu pri Stični pripravili slovensko srečanje paraplegikov in tetraplegikov. Avto-moto društvo Šentvid pri Stični nam je prijazno ponudilo pomoč pri organizaciji. Želeli smo izkoristiti možnosti proge za kros in zanimive okolice, predvsem številnih gozdnih poti, pa tudi brezpotij. Vedno več posameznikov namreč odkriva številne možnosti, ki jim jih kljub njihovi oviranosti ponuja ustrezno izdelan štirikolesni ali trikolesni motor, namenjen vožnji po terenu. Žal letos nismo imeli veliko sreče, saj nam jo je zagodlo vreme. V nedeljo zjutraj, ko naj bi se zbrali, se je močno ohladilo, padal je močan dež, celo nekaj snega je bilo vmes. Temperature so se spustile na pet stopinj. Čeprav so vsi, ki so se za srečanje prijavili, pokazali veliko volje in pustolovskega duha, so bile žal razmere za marsikoga preveč neugodne. Tako je veliko udeležencev odpovedalo udeležbo.

Vendar je narava lahko zelo muhasta. Zjutraj ob osmih nikakor ni bilo mogoče predvideti tako velikega preobrata. Okoli poldneva je dež ponehal, pokazalo se je sonce, oblaki so se izgubili neznano kam. Nebo je bilo umito in čisto kot solza, kot nalašč za vožnjo in uživanju v naravi! Tako se nas je zbralo okoli šest paraplegikov s štirikolesniki ATV-ji in trije spremljevalci na kros motorjih. Pustolovska žilica nam ni dala miru in tako smo se kljub razmočeni progi, blatu in lužam okoli tretje ure popoldne odpeljali na panoramsko vožnjo. Vozili smo se po bližnjih hribih, brezpotjih, težko dostopnih območjih in tako dodobra izkoristili vse možnosti naših jeklenih konjičkov. Razmere so bile res skrajne, bilo je zelo blatno in mokro, vendar za prave navdušence ni ovir! Vozili smo se skoraj do sedmih zvečer, za konec pa smo se ustavili še na progi za kros

in najbolj korajžni so preizkusili svoje veščine v vožnji po zelo težkem terenu, blatu in vodi. Užitek je bil popoln, čeprav smo bili do vratu blatni. Zvečer, ko smo razjahali svoje stroje, smo se ogreli s toplim čajem in okrepčali s toplim obrokom, ki so nam ga pripravili člani AMD Šentvid pri Stični. Tako je

*V nedeljo zjutraj,
ko naj bi se zbrali,
se je močno
ohladilo, padal je
močan dež, celo
nekaj snega je bilo
vmes.*

Pustolovska žilica nam ni dala miru in tako smo se kljub razmočeni progi, ...

naše prvo srečanje uspelo kljub številnim oviram.

Žal vsi, ki so si želeli sodelovati, zaradi vremena niso mogli priti, vendar se načrti porajajo že za naslednjo sezono. Tako za naslednje leto v okviru Zveze paraplegikov Slovenije načrtujemo dva enodnevna motoristična zbora (predvidoma v maju in septembru 2005), radi pa bi tudi izpeljali večdnevni motoristični kamp ob reki Kolpi. Če imate tudi vi kakršnekoli predloge, kaj naj bi v letu 2005 paraplegiki motoristi počeli in katere kraje bi obiskali z našimi motorji, se mi oglasite. Vsak ponedeljek od 9. do 15. ure sem dosegljiv v prostorih Zveze paraplegikov Slovenije na telefonski številki: 01 4327 138.

... blatu in lužam okoli tretje ure popoldne odpeljali na panoramsko vožnjo.

DRUŠTVA SE PREDSTAVIJO

Kaj dogaja v ljubljanskem društvu

KMALU V NOVE PROSTORE?

Mirjam Kanalec

Prva zmeda na ljubljanskem društvu je po odstopu predsednika Daneta Kastelica minila. Stvari se počasi vračajo v ustaljeni tok.

Unikatno darilo – vodenje društva, ki mi ga je »dal« Dane Kastelic za rojstni dan, mi zadnje mesece večkrat ne pusti spati. Da ne omenim dni, ko sem stalno nezadovolj(e)na, ker nisem vsega postorila. Zato že zdaj opravičilo vsem: članom, če sem kaj zaj...; predsednikom ostalih pokrajinskih društev (ha, še dobro, da sem ženska); vodstvu ZPS, ker mi politika ne leži; sodelavcem društva, če sem nekorektno nastopila; in mojim prijateljem, ki sem jih totalno zanemarila. Kaj hočem, dan ima kljub vsemu le 24 ur, čeprav mi je Dane zatrdil, da ga bodo (dan) v bodoče raztegnili na vsaj 28 ur – dodatne ure se štejejo v čas spanja. Res ne vem, zakaj sem stalno neprespana, saj spim vsaj osem ur na dan!

Šalo na stran. Prav gotovo ste že vsi slišali, da od konca aprila vodi ljubljansko društvo ženska, ker je bivši predsednik DPLJ postal podpredsednik Zveze. Maja je od vseh funkcij odstopil še Jože Berčon, kasneje pa tudi Slobodan Banjac - referent za šport zaradi športnih obveznosti v Italiji. Pojavil se je problem novega društvenega kadra. Ker trenutno še nimamo drugih referentov, si delo na društvu delimo. Za socialo in šport skrbi Gregor Gračner, za mlade Rok Bratovž, Draga Lapornik, Borut Sever in Mirjam Kanalec pa za operativo oziroma vse, kar pride. Pri tem ne smem pozabiti na našega zlatega šoferja Tomaža, ki ga včasih preveč izrabljamo, in redno zaposleno strokovno delavko Tanjo,

socialne poverjenike ter vodje posameznih športnih panog.

Socialna varnost je še posebej šibka, ko človek izgubi zdravje. Glavna vloga društva je socialna usmerjenost in skrb za posameznika pri urejanju stanovanjskih, zaposlitvenih in socialnih razmer, ki so nujnost za človeka dostojno življenje.

Ena boljših stvari, ki je v zadnjih mesecih polno zaživela, je mreža socialnih poverjenikov, ki jo sestavljajo naslednji člani: Draga Lapornik, Cvetka Štirn, Emil Filipič, Ana Pavšek, Brane Pagon, Suad Hodžič, Slavko Krajnc, Ivan Bradeško, Toni Zakrajšek, Zvone Miljkovič, Marija Vraničar, Slavko Simonič, Senka Ivanišević, Štefan Glavan, Zlatko Bernašek in Janja Rak. Pod »taktirko« Gregorja Gračnerja so se zbrali že na dveh sestankih, kjer smo vsakemu določili območja in člane, za katere so »odgovorni«, osebne vizitke, ki jih

lahko delijo, ankete, ki jih morajo izpolniti za vsakega obiskanega člana, ter jih seznanili s pravicami iz socialnega in zdravstvenega varstva, da lahko pri obiskih nudijo prave informacije. Z veseljem ugotavljamo, da je »cilj do konca leta obiskati vsakega člana društva« in mu ob tej priložnosti izročiti tudi majico kot novoletno darilo že skorajda izpolnjen. Društvo je pri tem dobilo ogromno informacij o stanju članov, obiskani člani pa koristne nasvete in že konkretno pomoč pri reševanju posameznih težav. Socialni poverjeniki obiskujejo člane povsem brezplačno, v svojem prostem času. Ob tej priliki se jim društvo zahvaljuje za nesebično pomoč, saj so postali pomemben člen delovanja društva.

V okviru mreže socialnih poverjenikov smo 25. oktobra v Trbovljah organizirali sestanek poverjenikov in članov z župani občin ter predstavniki CSD in ZZZS. Izredna udeležba je posledica osebnih prizadevanj poverjenikov, ki so »izbezali« tudi tiste člane, ki jih še nikoli nismo srečali v svojih vrstah.

Z veseljem vam sporočam, da se je slabo leto po nakupu delovno-bivalnih prostorov Društva paraplegikov ljubljanske pokrajine stanje mirovanja izgradnje premaknilo z mrtve točke. Kot veste, je prostore v tretji podaljšani gradbeni fazi za

Kako potekajo dela na novi lokaciji delovno-bivalnih prostorov ljubljanskega društva

društvo kupila krovna organizacija Zveza paraplegikov Slovenije že lani decembra. Zadnje pol leta je potekalo v duhu iskanja prepotrebnih 20 milijonov ob dogovarjanju za najcenejše ponudbe izvajalcev posameznih del, da bi se lahko čimprej vselili v svoje prostore. Brez pomoči in izredne angažiranosti arhitekta ZPS Matjaža Planinca nam gotovo ne bi uspelo privedi del do faze, ko so že postavljene knauf stene, razpeljana vodovodna in električna instalacija. Društvo žal nima lastnih potrebnih sredstev, da bi lahko zaključilo z deli, se pa nedvomno vsi močno trudimo, da bi pridobili finančno podporo pri raznih podjetjih v obliki sponzorstva in donacij. Upamo seveda na finančno podporo krovne organizacije Zveze paraplegikov Slovenije tudi v bodoče, pri čemer se še posebej zahvaljujemo predsedniku Ivanu Peršaku za osebno zavzetost. Z manjšimi zneski so pomagale tudi občine Grosuplje, Moravče, Domžale in Trzin, žal pa nam je zaenkrat Mestna občina Ljubljana mačehovsko obrnila hrbet. Upamo, da bo v novem letu pokazala več interesa, saj konec koncev tretjina članov našega društva živi na območju MOL-a. Pobuda, ki je prišla s strani vodstva društva, da bi se odpovedali novoletnemu srečanju in povrnitvi kilometrine za mesečno vadbo do konca leta v korist prostorov, ni doživela podpore pri članih in upravnem odboru, kar pa kaže na odnos do zagotovitve kvalitetnejših pogojev dela društva. Ena izmed novoletnih društvenih želja je tudi selitev v spomladanskih mesecih, saj nam novoletni čas dopušča, da smo lahko optimistični in polni upanja.

Tudi na druženje nismo pozabili. V juliju smo organizirali poletno srečanje pri gradu Boštanj, ki smo ga združili z izrednim občnim zborom. Jesensko srečanje pri gradu Snežnik pa je bilo po mnenju udeležencev zelo pestro. V Litiji in Kamniku smo si lahko ogledali slikarska dela naših članov. V septembru smo po reki Savi splavarili mladi in malo manj mladi. V

Semiču smo se že drugo leto zapored družili s prostovoljci iz tujine ter vadili jezike in ko so ti odpovedali še roke.

Leto, v katerem društvo praznuje 25-letnico delovanja, se izteka. Vsem, ki se sprašujete in željno pričakujete novo številko IZZIVA, sporočam: IZZIV bo!

V zadnjem tednu smo med člane razdelili preko 50 osebnih računalnikov, notesnikov in monitorjev, ki jih je darovala ZZZS, OE Ljubljana, za kar se ji zahvaljujemo. Upamo, da bo članom računalniška oprema pomagala pri vstopu v svet informacij in omogočila kakovostnejše življenje, predsedniku ZPS Ivanu Peršaku pa se društvo zahvaljuje za posredovanje pri ZZZS.

Bojan Lukežič že aktivno deluje v društvu predvsem pri organizaciji srečanj in mozganju glede poteka finalizacije društvenih prostorov. Prav zdaj se ukvarja z novoletnim srečanjem, ki bo hkrati tudi proslava ob 25-letnici delovanja društva. Zdaj vam lahko že zagotovo povem, da bo novoletna žurka 28. decembra v motelu Grosuplje (za tiste, ki ne vedo, igralnici Kongo), tako da si

boste lahko rezervirali torek popoldne za druženje v duhu proslave, zabave, igralniškega vznemirjenja in večernih zvokov Severine.

Za sedaj toliko. Zdaj pa horuk v novo leto in srečno!

ČESTITKA

25. septembra je v vinski kleti Vina Kras v Sežani potekala podelitev priznanj za lanskoletni 10-i s5-maraton.

Člana Društva paraplegikov Istre in Krasa, Danilo Jakomin – S56KDO in Edo Cerkvnik – S56HCE, sva dosegla neponovljiv uspeh s tretjim in prvim mestom v kategoriji B na 144 Mhz.

Na sliki — S56KDO (diploma in pokal za tretje mesto in diploma za udeležbo v vseh 12 terminih.)

Poletno srečanje na Velikem Mlačevem

RIBE, KEGLJI, VOLITVE, ZABAVA ...

■ *Tanja Farkaš*

Poletno srečanje letos ni bilo le športno-družabnega značaja, temveč smo izvedli tudi izreden občni zbor in za enoletni mandat izvolili novo predsednico društva.

Čeprav je poletja že zdavnaj konec, je prav, da se spomnimo poletnega srečanja, ki ga je DP Ljubljana organiziralo 3. julija pri gradu Boštanj. Srečanje smo zaradi finančnega značaja združili z izrednim občnim zborom, ki je bil sklican zaradi ponovnih volitev, saj je Dane Kastelic konec aprila odstopil s predsedniškega položaja. Občni

zbor je vodil Borut Sever in po hitrem postopku smo izvolili novo predsednico društva, Mirjam Kanalec, ki pa je sprejela predsednikovanje samo za leto dni. Torej nas na naslednjem občnem zboru spet čakajo volitve! Mirjam je obljubila, da bo njena osnovna skrb namenjena članom in dokončanju društvenih prostorov. Izvolili smo

Čestitke za osvojeno prvo mesto

še Roka Bratovža in Bojana Lukežiča kot člana upravnega odbora ter člana nadzornega odbora Suada Hodžiča.

Za srečanje smo si izbrali popoln poletni dan. Že v zgodnjih jutranjih urah so se ob bližnjem ribniku zbrali ribiči iz vse Slovenije in se preizkusili v svojih ribiških sposobnostih. Najbolj so ribice prijemale Viktorju Rodelu, ki je odnesel pokal za prvo mesto, pred Matjažem Antlejem iz DPJZŠ. Pa tudi ekipno so ljubljanski ribiči nalovili največ rib. Zlobni jeziki so namigovali, naj drugič spravijo v grmovje na bregu vsaj sladkovodne ribe. Na Malenški pa se je že v jutranjih urah začel društveni preizkus v kegljanju, pikadu in streljanju. Emil Palameta

je zmagal tako v pikadu kot v streljanju, v kegljanju pa je slavil Viktor Rupnik.

In srečanje?! Poskrbeli smo za dobro razpoloženje, živo glasbo in dobro založen srečelov. Bojan Lukežič, ki je prej imel vedno pripombe na muziko, hrano, postrežbo, je tokrat kot organizator srečanja spoznal, da vsa stvar ni tako preprosta. Švigal je sem ter tja med odojki, čebulo, mizami in skladiščem in skušal ustreči vsem muham udeležencev. Le muzikantariji so bili vedno na pavzi, zato je bilo tudi plesanja bolj malo. Sicer pa se nikomur ni preveč mudilo domov. Spet smo se srečali, malo poklepetali in po tistem razpravljali, kaj bo sedaj, ko je društvo zapustil Dane.

Župnik Janez Kebe nam je po maši povedal marsikaj zanimivega o cerkvi sv. Jurija in svojem bogoslužju. Cerkev je postala župnijska cerkev že davnega leta 1160 in je s 25 podružničnimi cerkvami največja župnija na Slovenskem. Posebno je zanimiva zaradi dragocenih in zelo dobro ohranjenih freskah Marijinega zaspanja na podstrešju cerkve. Glavni oltar je posvečen sv. Juriju, stranska pa sv. Jožefu in Mariji. Župnik Janez Kebe se zelo trudi, da bi se ohranila zgodovina župnije, zato je skrbno zbiral vse podatke in zanimive dogodke strnil v dveh zajetnih knjigah. Veliko smo slišali o njegovem poslanstvu, medtem pa so nas pridno gostile bližnje gospodinje, ki so posebej za nas napekle cele gore dobrot. Toliko različnih, lepih in nadvse okusnih slaščic še nikjer nismo videli.

Od prijaznega župnika in gostoljubnih gostiteljic smo se poslovili in se odpravili proti gradu Snežnik. Organizatorji srečanja Mirjam, Grega, Dolfe, Tanja, Tomaž in Marko niso nič prepustili naključju. Za vsak primer so že dan poprej sredi jase za gradom postavili velik vojaški šotor, ki pa smo ga uporabili le za dobro domače kosilo s tradicionalno loško »kavlo«, matevžem in repo, nato pa smo se raje predali toplim jesenskim sončnim žarkom, ki so obsijavali mogočne snežniške gozdove, in prisluhnili mladim muzikantom, ki so poskrbeli za dobro počutje. Res so dobro igrali in peli, če bodo tako nadaljevali, bomo zanje prav gotovo še slišali!

Tradicionalni jesenski izlet s sv. mašo

LOŠKA DOLINA SE JE RAZKRIJALA V VSEJ SVOJI LEPOTI

Jože Globokar

Prelep jesenski sončen in topel dan je napovedoval, da se bodo uresničila vsa pričakovanja in prijetna presenečenja, ki so jih organizatorji pripravili za letošnje srečanje. In res je bilo tako. Ogledali smo si župnijsko cerkev sv. Jurija v Starem trgu pri Ložu, se udeležili sv. maše, pogostile so nas gospodinje in se odpeljali do gradu Snežnik, kjer smo preživeli nadvse prijetno popoldne oziroma večer.

Župnik Janez Kebe nam je povedal marsikaj zanimivega o farni cerkvi in svojem poslanstvu.

Pozdravila sta nas in nam prijeten dan zaželela tudi župan **Janez Sterle** in podžupan **Dušan Baraga, dr. med.** Kar nekaj časa sta se zadržala med nami in malo bolj spoznala naše nekoliko drugačno življenje.

Kar naenkrat pa se je iz gozda s parom iskrih konjičev, vpreženih v

Na jasi pred gozdom so bile postavljene tudi lokostrelske tarče.

lojtnik, pripeljal bradati furman in nas povabil, da prisedemo in se popeljemo okrog gradu. Presedli smo se na oblazinjene klopi in pognali konjiča. Resnično lepo in nevsakdanje doživetje! Medtem je za malo več adrenalina poskrbel **Dolfe Košmrlj**, ki je nekatere bolj korajžne udeležence čez drn in strn prevažal na svojih štirikolesnih motorjih.

Na jasi pred gozdom so bile postavljene tudi lokostrelske tarče, tako da so se nekateri lahko preizkusili tudi v tej zanimivi in za paraplegike primerni športni panogi.

Ko se je sonce približevalo zatonu, so notranjski polharji v kletkah prinesli prave žive polhe in pasti. Z zanimanjem smo prisluhnili polhanju, ki je prav v teh krajih najbolj razširjeno. Če bi imeli nekoliko več časa, bi lahko slišali prav neverjetne zgodbe. Tako pa naj povemo, da je bilo včasih, ko je dobro obrodil bukov žir, polhov ogromno. Kmetje so jih množično lovili zaradi kožuškov, polšje masti in nenazadnje odličnega in okusnega mesa. Iz kožic so izdelovali pokrivala polhovke, mast so uporabljali v zdravilstvu, meso je bilo pa najboljšo v

Ob kresu smo počakali na srnin golaž kuharskega »mojstra« in lovca Marka Goršeta.

obari z ajdovimi žganci. Takrat, ko je hudič te živalce gnal na pašo, so jih vaščani v številnih polšnjah in šklopih na drevesih ujeli tudi nekaj sto na noč.

Kmalu zatem pa sta našo pozornost pritegnila **Dejan Lazar** in **Marko Gorše**, ki sta v viteški opravi in z mečem v rokah uprizorila pravi viteški dvoboj. Požela sta bučen aplavz.

No, med vsem tem dogajanjem pa je **Marko** (desna roka naše strokovne sodelavke **Tanje**) skrbno in z vsem kuharskim mojstrstvom pripravljaj srnin golaž. Res je bil dober!

Sonce je zašlo, prižgali smo veličasten kres in prikazalo se je posebno presenečenje dneva - trebušna plesalka **Aleksandra Košak**. Očarala je vse, še posebej pa seveda moški del občudovalcev.

To je bila pika na i ob izteku nadvse lepega, bogatega in nepozabnega srečanja. Hvala vsem, ki ste se trudili in nam pripravili tako lep dan!

Društvo se še posebej zahvaljuje župniku **Janezu Kebetu**, županu **Janezu Sterletu** ter vsem vaškim ženam in domačinom, ki so nas očarali s svojo gostoljubnostjo, **Jožetu Širaju** za polharsko predstavitev, lastnikom motorjev ATV za vznemirljive vožnje, lokostrelcem, lastniku lojtnika **Janezu Kandarju** za nepozabne vožnje. Zahvala gre tudi občini **Loška dolina**, občini **Loški Potok**, **Kovinoplastiki Lož**, podjetju **Roto Lož** in bencinskemu servisu **Levec**, ki so nas tudi finančno podprli pri izvedbi srečanja, ter **Kovinoplastiki**, **poo**-blaščenci **Lož**, **Branku Trohi**, ki je poskrbel za dobro jedajo.

SPLAVARJENJE V RADEČAH

»dipl. splavar« **Rok**

Pisalo se je leto 2004, 11. september (hm, od kod mi je že znan ta datum?). Sobota. Prelepa sončna sobota. Zbrali smo se na bregu reke **Save** v **Radečah**. Nekateri so prispeli z društvenim kombijem, drugi v lastni režiji. Žal se nas je zbralo le 15 invalidov in spremljevalcev, vsi v pričakovanju nove izkušnje.

Že ob prihodu na splav so nas splavarji sprejeli z dobrodošlico, s kruhom in soljo, sledila sta še pozdrav in obvezen aperitiv in že smo bili pripravljene na vožnjo. S štartno-ciljnega mesta smo se najprej odpeljali v smeri toka reke. Vožnja je trajala približno 2 uri in pol. Ta čas je minil res hitro, saj je

bil program na splavu bogat. Glavni splavar Brane nam je po poti opisoval zanimivosti na obeh bregovih Save, veliko smo izvedeli tudi o flosarski preteklosti, zgodovini in pomenu splavarjenja v teh krajih. Na splavu nas je spremljal muzikant s harmoniko, ki je igral in zapel marsikatero vižo, seveda smo se mu z veseljem pridružili.

Sedaj pa zgodba o mladem vajencu splavarju:

Splavarji so nam pripravili pravi flosarski krst, za katerega sem bil izbran prav jaz, in to po izboru kolegov na vozičku, ne splavarjev. Naloge bodočega splavarja so bile, da mora vso vožnjo do samega krsta streči in poslušati druge goste. Vse skupaj ni bilo tako hudo, kot se sliši,

Splavarji so nam pripravili pravi flosarski krst.

saj so bili kolegi uvidevni do mene (mislim, da so imeli slabo vest, ker so me prav oni določili za vajenca). Sam krst je potekal na polovici naše poti, tik preden smo naš 25-metrski splav obrnili proti toku in cilju. Ob krstu sem moral odgovoriti na nekaj vprašanj in izpolniti praktično nalogo. Za vsak primer mi je ob strani stal boter, v mojem primeru botrica Mirjam, ki je bila moj klic v sili pri vprašanjih, za praktično nalogo (saj veste, tetra pa to) pa sem uporabil kar pomoč občinstva. Vsemu temu je sledila še prisega, malo Save mi polijejo po glavi in glej zlomka, že sem bil pravi splavar! S tem sem dobil pravo diplomo in podporo vseh stanovskih kolegov splavarjev. Od takrat naprej mi ni bilo več treba streči drugim.

Taka je »dramatična« izpoved mladega splavarja.

Ker pa tudi na splavu ne gre brez hrane in pijače, so nam postregli z odličnim golažem, žejo pa smo gasili z domačo kapljico.

Po prijetni vožnji, ki je potekala mimo ene najlepših in najboljših ribiških tras v Evropi, kjer so slovenski ribiči invalidi letos na svetovnem prvenstvu dosegli prvo mesto skupinsko, Rudi Centrih pa drugo mesto posamično, smo se odpravili še na sladico in kavico v bližnjo gostilno, potem pa domov.

Sobota je kar prehitro minila in vsem tistim, ki se nam niso pridružili na tej prijetni pustolovščini, je lahko žal.

Lep pozdrav vsem!

»flosi« pripeljali v Savo.

In kako se je začelo, da je flos prišel v vodo?

V glavnem že med letom so se lesni trgovci dogovorili za lesne kupčije in ceno lesa s kupci v južnih krajih ob reki Savi in Donavi, vse tja do Črnega morja, do kamor so nekateri splavi potovali. Les je bil posekan med »mašami«, saj je takrat čas za sečnjo najugodnejši in les za gradnjo najkakovostnejši.

Spomladi, ko se je sneg v Savinjskih Alpah začel taliti in je voda v Savinji narasla, so na suhem sestavljene nekajmetrske splave porinili v vodo (splavili). Od tod tudi rek: »Dokler je na Raduhi snega za eno gos, je Savinji flos do Celja kos!« In tako se je pot (rajža so ji rekli) za flosarje začela nizvodno proti Celju, Zidanemu Mostu in naprej v Savo. Flose so porinili v vodo približno vsakih pet minut, tako da je znašal presledek med njimi približno 200 do 250 metrov.

O flosarjih in njihovi hierarhiji oziroma kakšno delo so opravljali

Vedeti moramo, da so bili flosarji oziroma splavarji večinoma mladi kmečki in bajtarski fantje, ki jim je bilo splavarjenje vir dohodka. Nikakor niso hodili na rajže zaradi avanturističnega duha ali česa podobnega, saj je bilo splavarjenje težko in predvsem nevarno delo. In kako so bili flosarji razdeljeni oziroma kako so se imenovali?

- Šolarji so bili fantje, ki so pomagali vezati flose, prenašali so les nanje, pomagali pri splavljanju in lahko so veslali nekaj kilometrov kot »zadnjeki«.

- Prva stopnja pri splavarjenju so bili vsekakor celjski zadnjeki. To so bili fantje od 14. leta dalje, ko so bili dovolj izkušeni, so postali

- celjski prednjeki, kar je bila druga stopnja. To je pomenilo, da jim je splavarski gospodar zaupal vožnjo do Celja, vpeljevanje in vodstvo zadnjeka pri veslanju. Celjski prednjeki so bili stari od 16 do 20 let in so lahko potem napre-

ZGODOVINA SPLAVARJENJA PO REKI SAVI

Brane Kerenčič

V Radečah se že osmo leto ukvarjamo z ohranjanjem tradicije splavarjenja po reki Savi, in sicer pod okriljem KTRC in občine Radeče. Za nas radeške splavarje je neizpodbitno dejstvo, da se je splavarstvo pričelo kot »flosarstvo« v Zgornjesavinjski in Zadrecški dolini, kjer se je les v glavnem podiral. Od tam so ga

dovali v

- **rogliškega prednjeka**, in sicer tako, da so pokazali več spretnosti oziroma pripravljenosti za napredovanje in da so nadaljevali vožnjo do Rugvice (nekaj kilometrov naprej od Zagreba).

- **Rogliški prednjek** pa je lahko prišel na mitrovški splav, vendar je bilo to odvisno od velikosti splava oziroma potreb po splavarjih.

- Od rogliških prednjekov, ki so postali mitrovčani, so nekateri postali krmaniži.

- **Krmaniž** je bila zadnja stopnja, do katere je lahko napredoval splavar. Da je to postal, je moral vsaj tri leta voziti na mitrovškem splavu, da je dovolj dobro »poznal vodo« ter imel izkušnje z nočno vožnjo mimo ladij, bagrov, pilotov in čeri, poznati je moral vse obrežne kraje.

Tudi gospodar na vožnji na splavu je bil podrejen krmanižu, ki je pač veljal za najpomembnejšega moža na splavu.

Ko so flose pripeljali do Zidanega Mostu in v Savo do Radeč, so jih tukaj vezali v večje splave (sestavili so jih), tako da so bili nekateri dolgi po nekaj deset metrov. V Radečah so se flosarji ponavadi »podprli« in prespali v znani splavarski gostilni »Pri Rafkotu«.

Prehranjevanje splavarjev

Hrana in pijača sta bili odmerjeni glede na to, da so lahko premagovali težave, povezane z vožnjo. Kdor je doma jedel slabo, je bil na vožnji na boljšem. Hrana do Celja je bila, lahko rečemo, zelo borna, saj sta jo ponavadi sestavljala le kruh in vino, od Radeč naprej je bila bistveno boljše. Za prevoz živil so imeli na splavih zaboje (kište), vrče in sode. Za rajže so na domovih splavarskih gospodarjev spekli po 10 do 40 hlebcev kruha (odvisno od tega, koliko časa naj bi rajža trajala). Poleg kruha so na vožnjo jemali še krompir, kavo, sladkor, sol, rezance, ješprenj, fižol, zabelo, kis in korenje. Meso so zvečine kupovali od Brežic naprej. Kar se vina tiče, so ga najraje nabavljali v Krškem in Brežicah, in to rdečega bizeljčana. Na Ruglici so

se še dodatno oskrbeli z vsem, kar so potrebovali na »mitrovškem« splavu.

Prenočevanje splavarjev

Obstajala sta dva načina prenočevanja, in sicer: do Ruglice so prenočevali oziroma prespali na suhem (ponavadi v gostilnah), od Ruglice naprej pa v kolibah, ki so jih postavili na splavih.

Obleka splavarjev

Ponavadi so bili oblečeni seveda razen hlač v sukniče (reklce), telovnike (lajbče), obvezno pa je na glavi moral biti klobuk. Oblačilna kultura nizvodno od Celja je bila na višji ravni. Od tam naprej je veljalo: **Bolj se vidi, kako si oblečen, kakor kako si sit.** V bolj oddaljenem svetu je splavar z obleko pokazal svoj status oziroma stopnjo ugleda. Če si je dal pri čistilcu čevljev v južnih krajih »zglancati« čevlje, je bil pa sploh »nobel«.

Plače splavarjev

Plače splavarjev (mezde) so bile za tiste čase in razmere solidne, tako da med splavarji in splavarskimi gospodarji v glavnem ni prihajalo do sporov in nesoglasij. Če pa je kak splavar nergal nad mezdo oziroma je rekel, da je »lon nizek«, drugič ni bil več najet, saj mu je gospodar rekel: »Če ni eden šel (na splav), bo šel pa drugi.« Tak postopek je pač bil drugim v svarilo in po tem vidimo, da se zgodovina ponavlja.

Ni treba posebej poudarjati, da so se na splavarski rajži nemalokrat dogajale nesreče s splavarjevo smrtjo, ko se je splav zaletel v most ali skale v vodi, saj je bila Sava takrat popolnoma drugačna in veliko mladih splavarjev sploh ni znalo plavati. Tudi takratni splavi so bili videti popolnoma drugače kot sedanji splavi, ki služijo prevozu ljudi. Takratni splavi so namreč služili kot transportno sredstvo za prevoz lesa po vodi.

Bilo pa je kljub trdemu in nevarnemu delu veliko veselih in lepih dogodivščin na rajžah! O njih poročeni splavarji doma niso govorili, »ledik« fantje pa so se radi pohvalili!

Eno takšnih doživetij je bil za splavarja **splavarski krst** pri Rugvici na Hrvaškem. S krstom zelenca je bil ta preimenovan v **krščenega splavarja**. To je bila zanj posebna čast, kajti le takšen splavar je bil v celoti zmožen opravljati vsa splavarska dela. Na boljšem je bil tudi zato, ker so mu nehali zabijati znanje v glavo z lato, kot so temu rekli. Poleg splavarjev je bil pri krstu večkrat navzoč splavarski gospodar, obvezno pa gostilničar, ki je splavarje pogostil s pijačo (enkrat bolj, drugič manj), odvisno od tega, kakšne »gobe« so imeli splavarji.

Krst je ponavadi vodil **krmaniš**, ki si je za to priložnost ogrnil kar gostilniški bel prt, na glavo pa poveznil papirnato kapo (škrnicelj), da je bil videti kot »splavarski škof«, in tako so mu takrat tudi rekli.

Po opravljenem krstu se je rajža nadaljevala po reki navzdol do cilja, kjer so splav razstavili in prodali. Po končani vožnji so se splavarji vračali domov z ladjami, konjskimi vpregami in pozneje z vlakom, skratka, kakor se je kdo znašel.

Vedeti moramo, da so bili flosarji oziroma splavarji večinoma mladi kmečki in bajtarski fantje, ki jim je bilo splavarjenje vir dohodka. Dekleta so lahko samo gledala za njimi ...

Mladinski mednarodni tabor Semič 2004

PREMAGALI JEZIKOVNE OVIRE

Tanja Farkaš

Oktober lani smo se v društvu prvič opogumili in se lotili mednarodnega projekta, ki je vključeval prostovoljce iz petih tujih držav. Tabor je bil namenjen predvsem mladim članom, kot spodbuda in motivacija pri učenju tujih jezikov. Izkazalo se je, da je bil predlog dober, saj so se vsi udeleženci kakor tudi prostovoljci odzvali z izrednim navdušenjem. Premagali smo jezikovne ovire in si pomagali tudi z rokami, ko je bilo to potrebno. Po taboru so se vsi sodelujoči ves čas zanimali, ali bo letos tudi tak tabor – in je bil!

Dobili smo se 20. septembra in kljub nekaterim tehničnim težavam prej ali slej prispeli v Semič. Naš prostovoljec Jiri iz Češke je prikolesaril šele naslednji dan, saj se je odločil, da ne bo uporabil hitrih prevoznih sredstev, temveč kolo. Z enodneвно zamudo je prispel utrujen in bolan. Vsekakor se je v naslednjih dneh potrudil in nas ves čas zabaval s svojimi zgodbami, poskrbel pa je tudi za vsakodnevno vremensko napoved. Poleg novih prostovoljcev, ki jih je bilo osem in so prišli tudi z drugih kontinentov (ZDA, Kanada), so nas ob koncu tedna obiskale tri prostovoljke z lanskoletnega tabora. Tokrat smo dom napolnili do zadnjega kotička, spali smo tudi na tleh, vendar nas to ni motilo, saj je bila družba

odlična. Čas smo preživljali zunaj, na igrišču in sprehodih. Obiskali smo tamkajšnje griče in reke ter uživali v toplih in sončnih jesenskih dneh. Damjan Rogelj je vodil slikarsko delavnico, učil risanja in slikanja, tako da so imeli vsi udeleženci možnost, da se preizkusijo v svojih

Prijetno druženje v Semiču

slikarskih sposobnostih. Preizkušali smo se v znanju tujih jezikov, šahu in drugih družabnih igrah. Vsi udeleženci so obiskali likovno razstavo, obiskal nas je župan občine Semič, ki pa zaradi drugih obveznosti ni utegnil z nami preživeti družabnega večera.

Ker je bil tabor organiziran ravno v času, ko sta bila v Ljubljani teden mobilnosti in dan brez avtomobila, smo izkoristili priložnost in vsi prišli v Ljubljano. Posebej za naše člane je bil organiziran ogled mesta, ki so se ga razveselili tudi prostovoljci. Presenetil nas je mraz, ki nas je hitreje kot sicer pregnal z mestnih ulic. Skupaj smo se odpravili tudi v Stično, kjer smo si ob 35-letnici ZPS lahko ogledali samostan in muzej, kasneje pa smo se odpravili na bližnje letališče, kjer nas je pričakalo nekaj manjših letal in zabavno popoldne. Nekaj članov in prostovoljcev pa je šlo tudi v Novo mesto, kjer so slavnostno zaznamovali 25-letnico delovanja. Vseh deset dni je bilo dogajanje pestro, člani in prostovoljci pa so imeli možnost spoznati tudi druga pokrajinska društva.

Kakor lani je bilo tudi letos težko slovo. Vsi smo spoznali veliko novih ljudi, skupaj preživeli nekaj čudovitih jesenskih dni in želimo, da bi se prihodnje leto spet srečali na takem taboru. Najbolj od vsega nas veseli, da si člani želijo v tako velikem številu priti na tabor in še pred koncem tabora že sprašujejo po naslednjem.

Umetnost je sila

Slikarji ljubljanskega društva razstavljali v ZUIM

Tanja Farkaš

Novembra so slikarji DP ljubljanske pokrajine Damjan Rogelj, Silvo Mehle in Jani Bevc razstavljali na skupni razstavi v prostorih Zavoda za invalidno mladino v Kamniku. Ta dogodek je vsekakor dodal slavnosten pridih dnevu zavoda (57 let), ki so ga praznovali v začetku novembra. Odprtje razstave je z recitiranjem svojih pesmi popestrila članica društva Darinka Slanovec.

Razstavo je odprla direktorica zavoda Zdravka Slavec in med drugim povedala: »Umetnost je sila, ki je s svojo izrazno in estetsko močjo vedno vplivala na človeštvo. Človeku je dajala poseben pomen, vplivala na večjo občutljivost ljudi in jih zblíževala. V današnjem času je še posebno pomembno, da se znamo ustaviti in približati drug drugemu. Prepričana sem, da bo tudi ta dogodek prispeval k temu.«

Slikarji našega društva so na razstavi predstavili skoraj 50 svojih umetnin.

Gojenci, uslužbenci in drugi obiskovalci zavoda so si jih lahko ogledali do 3. decembra.

Po odprtju razstave sta se gojencem predstavila gosta Darinka Slanovec in Damjan Rogelj. Medtem ko je Darinka z gojenci razpravljala o svojem pesnikovanju, je Damjan ustvarjal svoje najnovejše likovno delo. Za izdelavo slike s pomladnim jutranjim motivom narave je potreboval slabo uro. Poimenovali so jo »Pomladno jutro«, Damjan pa jo je

v spomin na srečanje poklonil zavodu. Ob tem naj dodamo, da je bil ta ustvarjalec pred petnajstimi leti gojenec zavoda in da je bilo srečanje z nekdanjimi učitelji prav prijetno.

V ZUIM želijo, da bi se kulturni umetniki DP ljubljanske pokrajine večkrat predstavili njihovim gojencem, saj bi jih s tem prav gotovo razvedrili, jim dali zgled in nekoliko dvignili tako potrebno samozavest.

Gojenci so z zanimanjem prisluhnili Darinki Slanovec in Damjanu Roglju.

Srečanje socialnih poverjenikov

»ZAKON NAM NE PREPOVEDUJE DOBRE BESEDE«

Mirjam Kanalec

25. oktobra je DP ljubljanske pokrajine organiziralo v Trbovljah že peto srečanje socialnih poverjenikov in članov društva s predstavniki občin, socialnih centrov in zavodov za zdravstveno zavarovanje petih občin: Litije, Šmartnega pri Litiji, Zagorja ob Savi, Trbovelj in Hrastnika. Člani so načeli kar nekaj perečih tem, s katerimi se ukvarjajo.

Smisel obstajanja društva je, da pomaga svojim članom. Predvsem pa je v času, ko se zanemarjajo socialne pravice in postaja družba vse bolj razslojena, pomembna njegova vloga pri povezovanju članov z lokalno oblastjo in reševanju konkretnih težav članov. Zato smo oktobra organizirali že peto srečanje socialnih poverjenikov in članov društva s predstavniki občin, centrov za socialno delo in zavodov za zdravstveno zavarovanje. Društvo želi ojačati povezavo društva in članov s predstavniki lokalnih oblasti, zato so taki sestanki priložnost za člane, da brez posrednikov rešujejo težave, s katerimi se ubadajo v svojem domačem okolju.

Zahvala za izredno udeležbo naših članov – 31 jih je prišlo na pogovore v Restavracijo L –gotovo gre trem socialnim poverjenikom društva: Ani Pavšek, Branku Pagonu in

Živanu Miljkoviču, ki nesebično pomagajo članom na območju omenjenih občin. Veliko razumevanja za invalidsko problematiko in težave naših članov so pokazali tudi župan občine Trbovlje Bogdan Barovič, župan Hrastnika Miran Jerič in župan Litije Mirko Kaplja. Pogrešali smo le župana občine Zagorje Matjaža Švagana in župana Šmartna pri Litiji Milana Izlakarja, ki sta razočarala predvsem svoje občane in tako pokazala svoj odnos do invalidske problematike.

Tudi predstavniki centrov za socialno delo Litije Nace Zore, Zagorja Marjeta Ocepek, Trbovlja Irena Grošel - Košnik in Hrastnika Kristina Strmšek ter predstavniki ZZZS-jev Zagorja Majda Novak in Trbovlja Majda Dornik so že z svojo udeležbo na sestanku pokazali, da želijo pomagati.

Društvo sta zastopala namestnik predsednice in vodja sociale Gregor

»Glave iz Ljubljane«

Gračner, ki je predstavil pomembno vlogo prostovoljcev, in predsednica društva Mirjam Kanalec, ki je čestitala Bogdanu Baroviču in Miranu Jeriču za izvolitev v državni zbor in ju pozvala, da v času svojega mandata ne pozabita na invalidsko problematiko. Izredno koristni so bili strokovni nasveti arhitekta ZPS Matjaža Planinca. Povedal je, da kljub veljavni zakonodaji še vedno vlada velika anarhija pri dostopnosti javnih objektov. Pozval je vse župane, da v prihodnje pri novogradnjah in obnovah spoštujejo veljavno zakonodajo in gradijo objekte, dostopne gibalno oviranim. Na kratko je predstavil tudi koncept prostorov in finančno optimalen način za dokončanje. Novi prostori so prepotrebni za delovanje društva, predvsem pa za kakovostnejše izvajanje posebnih socialnih programov, ki jih nudi društvo svojim članom. Mirjam Kanalec je opozorila na finančni zalogaj, saj ga društvo samo ne zmore.

Bogdan Barovič se zaveda problematike invalidov in je naklonjen njenemu reševanju. V Trbovljah so

(od leve proti desni) Mirko Kaplja, Miran Jerič, Bogdan Barovič

že veliko naredili za dostopnost za gibalno ovirane in bodo tudi v prihodnje delovali za to. V letu 2005 želijo pridobiti naziv mesta, prijaznega invalidom, pa ne le naziv! Obljubil je, da bo v parlamentu deloval tudi v korist invalidov. Predlagal je, naj se vse invalidske organizacije združijo in dajo pobudo za ustanovitev odbora o invalidski problematiki. Na tak način se bodo problemi hitreje in učinkoviteje reševali.

Miran Jerič je zagotovil, da bodo novi objekti grajeni po veljavni zakonodaji in da bodo »stare grehe« odpravili. Povedal je še, da so že pomagali našemu članu Ivanu Dečmanu pri urejanju dostopov. Za urejanje dostopa v zdravstveni dom je bilo veliko postorjenega, hkrati je dostopen tudi delavski dom. Društvo paraplegikov ljubljanske pokrajine podpirajo tudi denarno. Zagotovil je, da bodo z društvom tudi v prihodnje sodelovali, če se bo pojavil kakšen problem.

Mirko Kaplja je izrazil zahvalo predsedniku ZPS za podporo pri kandidaturi v državni zbor, čeprav ni bil izvoljen. Povedal je, da sodelovanje z našim društvom teče že petnajst let. V njegovi občini so že pred leti zgradili stanovanjski blok, ki je prirejen za paraplegike in tetraplegike. Obnovili so gostinske lokale, ki so dostopni gibalno oviranim, in tudi v prihodnje bodo opozarjali na ovire. V Litiji se je začela tudi akcija DOBRA MISEL za nabiranje sredstev za graditev doma paraplegikov na morju. Ob tem je opozoril na izjavo Marjana Podobnika, takratnega podpredsednika državnega zbora, da so sredstva

za gradnjo doma zagotovljena iz državnega proračuna. Svoje razmišljanje je končal z besedami: »Najbolj bomo zadovoljni, ko se bomo srečali ob odprtju doma v Pacugu.«

Nace Zore, predstavnik CSD iz Litije: »Dostop do našega CSD je slab.«

Predstavnica ZZZS Trbovlje Majda Dornik je izrazila zadovoljstvo ob povabilu na srečanje. Dostop v njihovih novih prostorih je urejen in povabila je vse prisotne, da se oglasijo v primeru težav. Pri nabavi ortopedskih in drugih medicinskih pripomočkov se morajo držati veljavnih pravil ZZZS.

Marjeta Ocepek, predstavnica CSD iz Zagorja: »Marsikatero težavo vaših članov bomo rešili bolj kakovostno in hitreje.«

V CSD Hrastnik je dostop urejen brez arhitekturnih ovir. Kristina Strmšek, predstavnica centra, je dejala, da so sicer zakonsko omejeni, vendar jim zakon ne prepoveduje dobre besede.

Irena Grošelj - Košnik, predstavnica CSD Trbovlje: »Čestitam društvu ob jubileju. Ob individualnih problemih se povežemo z drugimi ustanovami.«

Prava slika težav se je razkrila šele ob pobudah in vprašanjih naših članov, ki živijo na območju omejenih občin.

Ana Pavšek (Zagorje): »ZZZS v Zagorju ni dostopen, prav tako ni dostopen CSD. Delavski dom je dostopen po klančini, ki je invalid sam ne zmore. Galerija v delavskem dom ni dostopna, isto velja tudi za knjižnico. Dostopna sta pošta in zdravstveni dom z novim dvigalom.«

Jože Berčon: »Klančina pri novi pošti v Šmartnem pri Litiji je vedno zaparkirana in je ni mogoče uporabljati, prav tako ni parkirišča za invalide.« Izpostavil je tudi dopis o izdaji naročilnic za katetre in podloge, ki določa, da je invalid tudi z zelo težko inkontinenco upravičen samo do enega – ali do katetrov

ali do podlog.

Izpostavljena je bila višina žepnine, ki znaša 9.104 tolarjev. Predstavniki CSD-jev so zagotovili, da pri tem ne morejo nič, ker je to uredba vlade.

Rajmond Klenovšek: »Robniki v Trbovljah so res poglobljeni, vendar so klančine še vedno prestrme in niso v nivoju (imajo še vedno manjši robnik), tako da ne omogočajo samostojnega gibanja z invalidskim vozičkom – so nevarne za padec.«

Adela Kroflič in njen mož sta načela vprašanje prestrme poti do hiše, ki je pozimi zasnežena in težko prevozna. Žena nima statusa, iz katerega bi bila upravičena do dodatka za tujo pomoč postrežbe iz naslova ZPIZ. Predstavniki CSD-jev so razložili, da ni upravičena do socialne denarne pomoči, ki je pogoj za dodelitev socialnega dodatka za tujo nego in pomoč, ker je poročena in po zakonu o zakonski zvezi jo je mož dolžan vzdrževati.

Jože Petauer je opomnil, da v njihovi občini Trbovlje kronično primankuje zdravnikov. Izpostavil je vprašanje dostopa do zdravstvenega doma.

Majda Dornik je povedala, da dogovarjanja o postavitvi dvigala že potekajo, vendar so predračuni za to dvigalo izredno visoki in so v letu dni poskočili s 70 na 105 milijonov tolarjev.

Odprt je bil tudi problem plačila za ogled kinopredstave v Trbovljah in Zagorju, saj je že kar praksa, da invalidi (vsaj v Ljubljani) ne plačujemo vstopnic za ogled filmov.

Živan Miljkovič je povedal, da so pred občinsko stavbo v Litiji štiri parkirni boksi, vendar so vsi zasedeni, ker tam stanujejo štiri invalidi. Drugi, ki pridejo na občino, nimajo prostega parkirnega mesta za invalide.

Marjan Ostrožnik stanuje že deset let v stanovanju, do katerega vodijo stopnice.

Rajmond Klenovšek iz Trbovelj je pripovedoval o neljubem dogodku, da so ga tamkajšnji policisti že

dvakrat ustavili na kolesarski stezi ob regionalni cesti, češ da tam ne sme voziti. Prav tako je dejal, da okolica doma za starejše občane ni urejena za invalidske vozičke, pločnikov pa ni ali so preozki.

Socialne pravice se iz dneva v dan krčijo in tudi ksilokaina, ki je nujno potreben pri kateterizaciji, ni več mogoče dobiti na recept. Stroški ene take tube znašajo približno

2.000 tolarjev.

Pogovori in izmenjava mnenj so potekali še dolgo po tistem, ko se je sestanek formalno končal. Radi verjamemo, da so to srečanje vsi zelo dobro sprejeli, če že ne za konkretnejše reševanje problemov, pa vsaj za druženje in misel, da Ljubljana ni pozabila nanje. Seveda pa smo v društvu dobili podrobnejšo sliko o stanju naših članov in ... seveda odšli z obilico novih nalog.

Pobude in vprašanja članov so kar deževala.

NAŠE DOPOLDNE Z GOSPODOM JANIJEM

OBISK JANIJA BEVCA V VRTCU

Naša igralnica se je danes spremenila v slikarski atelje. Postavili smo slikarske panoje, pripravili akvarelne barve, čopiče in risalne liste. Manjka nam samo še naš gost!

Odprla so se vrata in gospod Josip Seretin, očka naše Lare, je pogledal v igralnico in napovedal gospoda Janija Bevca. Končno! Ves mesec smo se pogovarjali o njem in bil nam je že domač, čeprav ga sploh še nismo videli.

Pripeljal se je v našo igralnico in otroci so ga sprejeli kot »starega« znanca in prijatelja. Med pogovorom smo se spoznali, povedali in vprašali to in ono in pričeli slikat. Nekateri so slikali na panoje, drugi pri mizah in tudi na tleh je bilo prav zanimivo. Tudi gospod Jani je pripravil svoj pano in barve.

Otroci so se od časa do časa približali gospodu Janiju in z zanimanjem opazovali, kako spreten je pri slikanju z usti. Tudi oni so poskušali risati z usti in ugotovili, da je to zelo težko. Prav začudeno in navdušeno so opazovali, kako na papirju izpod čopiča nastajajo Peter Pan, kapitan Kljuka in njegova barka.

»Čisto takšen je kot v moji risanki,« je rekel eden izmed otrok. Pred

nekaj dnevi smo si ogledali film »Peter Pan« v Koloseju, zato je to bila tudi tema našega slikarskega dopoldneva. Otroci so svoje izdelke nosili gospodu Janiju in bili veseli njegove pohvale. V zahvalo smo zapeli slovenske narodne pesmice ob harmoniki in tudi naš gost je sramežljivo pritegnil z nami. Eden izmed otrok mu je v zahvalo podaril kocko, in sicer mu jo je dal kar v žep.

Tako je minilo naše dopoldne. Gospod Jani se je poslovil in obljubil, da se bomo še videli, mi pa smo polni vtisov še enkrat pogledali naše izdelke in se dogovorili, da bomo slike gospoda Janija dali v okvir in obesili v igralnici.

Minil je že mesec dni od obiska gospoda Janija, otroci pa se ga še vedno radi spomnijo. Ko sem jih vprašala, kaj jim je bilo najbolj všeč, so tako odgovorili:

NIKOLINA: »Upam, da bo še kdaj prišel in risal z nami.«

KLARA: »Zelo lepo riše. Lepo je narisal Petra Pana, ladjico in kapitana Kljuko. In je prijaznega srca.«

KARIN: »Zelo ga imam rada, ker lepo riše.«

MATIJA: »Nenavadno je, da zna tako risati, čeprav uporablja usta.«

PIA V.: »Zelo ga imam rada, ker je narisal lepo risbico. Zanima me, ali zna vse tako lepo risati.«

MAŠA: »Lepo riše in tudi on mi je lep.«

MIHA GR.: »Zelo ga imam rad, ker je tako lepo narisal kapitana Kljuko.«

LARA: »Lepo je narisal kapitana Kljuko, ki je izgubil meč, in imam ga rada, ker lepo riše.«

LAN: »V mojem celem življenju (5 let) je on narisal najlepše in upam, da bo še kdaj prišel k nam in nam kaj narisal.«

ROK: »Narisal je lepo risbico, ker je lep.«

ANDRAŽ: »Všeč mi je bil, ker je Jani in ker je z usti risal in je bil na vozičku.«

JOŠT: »Upam, da bo za nas narisal kakšno risbico in nam jo poslal.«

NEJC: »Rad ga imam, ker tako lepo barva.«

Vsem tem odgovorom in željam se pridružujem tudi jaz in upam, da se bomo z gospodom Janijem spet srečali.

Ljubljana, Vrtec Jarše – Kekec,
18. novembra 2004
vzgojiteljica Alenka Šprinzer

Prepisal: Josip Seretin

DP SEVERNE ŠTAJERSKE

PREBIVANJE IN PRILAGAJANJE OKOLJA V DRUŠTVU PARAPLEGIKOV SEVERNE ŠTAJERSKE

Božica Plemeniti

Program prebivanja in prilagajanja okolja, da bo prijazno invalidom, se kaže predvsem kot konkretna dejanja, ki bodo invalidom pomagala pri vključevanju v življenje. To je tudi dolgoročna naloga Društva paraplegikov severne Štajerske in posameznikov.

Bivalno okolje invalidov je še vedno neurejeno tako v zasebnih stanovanjih kot v javnosti (šole, uradi, zdravstveni domovi, trgovine, kulturni domovi, parkirna mesta, pločniki, druge javne površine, kolesarske steze). Pravilnik o gradnji objektov brez arhitektonskih ovir se še vedno ne spoštuje, zato neprestano opozarjamo na konkretne težave, predvsem tam, kjer živijo člani Društva paraplegikov severne Štajerske. Vrniti paraplegika v domače okolje in mu pomagati ne smejo ostati le papirnate besede, temveč se morata vsakemu invalidu omogočiti samostojen dostop in samostojna uporaba bivalnih in sanitarnih prostorov.

Med člani našega društva je tudi

dolgoletni član Franc Simonič iz Cerkvenjaka, paraplegik na invalidskem vozičku, ki nima urejenih sanitarij. Danes je stranišče na štrbunk zunaj stanovanja in brez kopalnice ovira tudi za zdrave ljudi (posebno ponoči in pozimi), kaj šele za invalida na invalidskem vozičku, kot je Franc Simonič. Za vzdrževanje osnovne higiene paraplegika pa so potrebne prilagojene sanitarije. Pri Francu, ki ima stranišče zunaj in je brez kopalnice, smo prizidali prostor za sanitarije in bi jih želeli še opremiti. Problem se je začel reševati v evropskem letu invalidov 2003 in veseli bi bili, če bi bil dokončno rešen v letu 2005.

Predračunska vrednost projekta je ocenjena na prek šest milijonov

Vrniti paraplegika v domače okolje in mu pomagati ne smejo ostati le papirnate besede

tolarjev, a v društvu smo prepričani, da ga bomo izvedli mnogo ceneje. Vsa obrtna dela prostovoljno opravljajo Simoničevi sorodniki, sosedi, prijatelji in znanci. Seveda so nam v DPSS v ta namen priskočili na pomoč razni donatorji, institucije in ZPS.

Ob položitvi prve opeke v nizu opek prizidka 4. septembra 2004 je predsednik DPSS Vilibald Pepelnik povabljenim gostom dejal:

»Vsem voščim lep dober dan. In res se je danes naredil lep dan, posebno lep pa je danes za DPSS, ki je včlanjeno v ZPS ter združuje in skrbi za invalide paraplegike v 33 občinah v tem delu Slovenije. V našem društvu je več članov, ki še nimajo prilagojenih bivalnih prostorov in so potrebni pomoči. Zato verjamem, da je danes poseben dan predvsem za našega člana Franca Simoniča in njegovo družino. Če vemo, da je Franca bolezen pahnila med invalide po komaj devetih mesecih delovne dobe, če poznamo druge vzroke in vidimo okoliščine, ki so upravni odbor DPSS napeljale k sprejetju sklepa, da se članu Francu s širšo akcijo pomaga zgraditi prizidek s sanitarijami, potem ni težko opravičiti tega sklepa. Nasprotno! Ta sklep pomeni le izvrševanje 14. člena pravil DPSS, ki nalaga društvu, da izvaja posebne socialne programe, med katere sodi tudi program odpravljanja arhitektonskih ovir in prilagajanja bivalnih prostorov za nas invalide z gibalno okvaro okončin. Zaradi izvajanja teh programov je DPSS ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve z odločbo podelilo status društva, ki deluje v širšem javnem interesu.

Na vabilo sem zapisal, da je ta akcija pričela teči že v evropskem letu invalidov 2003. Dejstvo, da smo šele danes pred točko, ko lahko delo res steče, pove, kako težko je nabirati donatorska sredstva. Vendar smo uspeli v teh težkih časih za nas invalide, ko vse več deklaracij o invalidih ostaja le na papirju, ko se nam jemljejo že prej pridobljene

pravice, ko vse teže pridobivamo prepotrebne tehnične medicinske pripomočke, brez katerih si invalid ne more niti predstavljati, kaj šele živeti že tako težko invalidsko življenje. Ali je to res socialna država?

Z našo akcijo pa smo uspeli predvsem zato, ker vi premorete socialno-solidarnostni čut ter ste se odzvali našim prošnjam. Vi ste pripomogli, da smo prešli od BESED k DEJANJU, zato sem posebno vesel, da lahko med nami pozdravim ljudi, ki zmorejo videti tudi svojo okolico, ji prisluhniti in znajo in želijo pomagati ljudem v stiski. Zato z veseljem pozdravljam župana občine Cerkevjenjak, gospoda Jožeta Kranerja, ter podžupana občine Lenart, gospoda Karla Vogrinčiča, ki je tudi predsednik Rotary kluba Slovenske gorice, ki nam je pomagal v akciji. V Lions klubu Piramida iz Maribora so nam prvi priskočili na pomoč, zato pozdravljam lionsa gospoda Petra Kosija, predsednika kluba Piramida, sicer direktorja Granita d.o.o., pozdravljam tudi lionsa gospoda Matjaža Bertonclja, sicer direktorja ZIM, lionsa gospoda Tomaža Kanclerja, direktorja SPRING d.o.o., kjer so izdelali načrte za prizidek. Pozdravljam gospoda Marjana Pivca, direktorja podjetja KEOR d.o.o. iz Maribora. Pozdravi naj dosežejo vodstvo ZPS, vodstva podjetij Interles d.o.o. iz Lenarta, Wienerberger Opekarna d.o.o. iz Ormoža, Utis d.o.o. iz Maribora, Kodel d.o.o. iz Hoč, Kolpa d.d. iz Metlike in podjetja Tiki Gorenje d.d. iz Ljubljane. Naj se to ne razume kot reklamna propaganda za imenovane ljudi, institucije in podjetja, verjetno se vsi strinjate, da je njihova najboljša reklama dejstvo, da so se sposobni odzivati in že pomagajo ljudem v stiski. Morda bodo za vzor še komu?!

Društvo paraplegikov severne Štajerske je verjetno edino društvo, ki si ne želi novih rednih članov, saj vemo, da je vsak novi redni član en invalid več, da je to še ena oseba

Danes je prizidek sezidan, pokrit in vgrajena so okna.

in družinska tragedija več. V društvu pa si želimo člane simpatizerje, ljudi, ki bi se z nami družili, se pogovarjali, nam svetovali in s tem demantirali naš občutek izključenosti. Tako bi posameznike in širšo družbo skupaj opozarjali na nevarne trenutke, ki posamezniku bistveno spremenijo življenje. Zato vas vabim, da postanete naš član simpatizer in v članstvo povabite tudi svoje prijatelje in znance.

Vsem pa še enkrat iskrena hvala za pomoč, hvala, da ste se odzvali povabilu, hvala medijem za prisostnost in poročanje. Zahvaljujem se tudi sosedom in znancem, ki bodo s prostovoljnim delom gradili prizidek. Sedaj pa prosim župana občine Cerkevjenjak, gospoda Jožeta Kranerja, da položi prvo opeko v nizu opek, ki bodo v prizidku. Hvala vam!«

Danes je prizidek sezidan, pokrit in vgrajena so okna. Naš član Simonič in seveda mi vsi pa se že veselimo govora Vilibalda Pepevnika ob odprtju in prvem prhanju v kopalnici (le kdo bo to?). Trudili se bomo, da bo to čim prej.

KRI - VEZ ŽIVLJENJA!!!

Janez Raišp

V Sloveniji statistično vsakih pet minut nekdo potrebuje kri. Za pokrivanje teh potreb je potrebnih od 300 do 400 krvodajalcev na dan, zato smo se tudi letos pri Društvu paraplegikov severne Štajerske odločili za to plemenito in humano dejanje ter smo darovali to življenjsko nujno tekočino.

Z nasmehom za in humano dejanje.

Odzivi na naše lansko, prvo organizirano darovanje krvi med slovenskimi paraplegiki nasploh so bili zelo dobri, kar nas je spodbudilo, da smo s toliko večjim veseljem in ponosni na to, kar počnemo, izpeljali letošnjo akcijo.

Na transfuziološkem oddelku Splošne bolnišnice v Mariboru se nas je zbralo deset članov in spremljevalcev, tam so nas pričakali nasmejani obrazi medicinskih sester, vodje oddelka in zdravnice. Prijazno so nas sprejeli, nam pojasnili potek akcije in odgovorili na morebitne nejasnosti. Izpolnili smo vprašalnike, izmerili krvni tlak, dali kri v preiskavo in obiskali zdravnico, ki je dala dokončno zeleno luč za darovanje krvi. Z velikim veseljem, da lahko pomagamo tistim, ki potrebujejo kri, smo se drug za drugim zvrstili v sobi za odvzem ter opravili to plemenito dejanje. Ob koncu nas je nagovorila vodja transfuziološkega oddelka dr. Vera Urleb Šalinovič, ki se nam je zahvalila, hkrati pa poudarila, da smo lahko za zgled vsem drugim društvom in organizacijam. Povabila nas je k vnovičnemu sodelovanju.

Veliko zanimanje so pokazali tudi mediji, med katerimi so bili TV Slovenija, Radio Maribor in dnevnik Večer, saj so obširno in pohvalno poročali o naši krvodajalski akciji.

V Društvu paraplegikov severne Štajerske smo veseli, da smo z našim dejanjem pritegnili k sodelovanju tudi spremljevalce in simpatizerje društva, ki nam vedno v večjem številu sledijo. Odločili smo se, da si bomo pomagali, kolikor bo v naših močeh.

Kri je nujno potrebna in zanjo ni nadomestila, zato je vsaka odvzeta doza krvi dragocena in neprecenljiva. Nekomu vrne zdravje, drugemu življenje. Jutri bomo kri nemara potrebovali sami. Ne čakajmo na to izkušnjo, da se bomo zavedli veličine tega humanega dejanja!

DP GORENJSKE

GORENJSKE KAPLJICE

Ljubica Jančar

Prav lep pozdrav vam pošiljam z Gorenjskega, in to v imenu vseh naših članov! Vsak bi vam rad povedal kaj lepega, napisal kaj zanimivega, a kaj, ko imamo v našem Paraplegiku le malo prostora za vsako društvo. Toda že to, kar je, je za nas veliko veselje, saj bomo izvedeli, kaj delate pri vas, in vi boste izvedeli, kaj se dogaja pri nas. Tako bomo spet bolj povezani in bliže drug drugemu. Hvala vsem, ki nam boste omogočili to prijateljevanje, uredniškemu odboru pa želimo veliko dobrih prispevkov!

DELO IN SPET DELO

Ker se leto že izteka, kar ne vem, kje naj povežem začetek s koncem.

Veliko dela smo opravili. Veliko dogodkov se je zvrstilo, a vsi člani upravnega odbora imamo občutek, da smo premalo naredili, čeprav ne vemo, kaj naj bi še naredili ali obrnili na boljše. Naslednje leto bomo poskusili še boljše »orati naša polja«, da bomo lahko želi boljše rezultate.

V tem letu pa smo na volilnem občnem zboru pomladili upravni odbor društva in tako v naše delo vnesli nove ideje in novo moč. Predsednik je za ta mandat še ostal gospod Slavko Bračič.

V tem letu smo tudi mi zaznamovali svojo 25-letnico, a ne z zabavo, ampak s celoletnim delom na vseh področjih. Izvedenih je bilo več športnih srečanj, o katerih govorijo drugi prispevki. Tudi tisti, ki se ukvarjajo s kulturo, niso spali, kar nam potrjujejo njihovi prispevki.

Za vse člane pa smo pripravili piknik, ki so se ga udeležili skoraj vsi člani s svojci, in imeli smo se nadvse lepo. Pav tako je bilo zabavno in lepo tudi v Semiču, kjer smo bili v tem letu le trikrat. Vsaka skupina je imela čez dvajset udeležencev, a vseeno niso prišli na vrsto vsi, ki bi radi šli v to vinorodno pokrajino. Upamo, da bomo vse tiste »izpadle« lahko osrečili

spomladi, ko bodo ptički zapeli in travica ozelenela. Sedaj pa bomo raje vsi skupaj doma ob topli peči in se seveda pripravljali na praznične dni. Tudi skupno silvestrovanje se že pripravlja, tako da se bomo sredi decembra še srečali z vsemi člani, se pogovorili in poveselili. Kar nekaj težav je bilo rešenih tudi na socialnem področju, ki mu je posvečena posebna pozornost. Socialni referent ima vedno polne roke dela in še bolj polno glavo skrbi, kako pomagati vsem, ki so tega potrebni, in razrešiti težave, s katerimi se člani ubadajo. Teh pa kar ne zmanjka, a veliko se jih da rešiti, če s predsednikom stakneta glavo in združita moči. Ker vemo, da naš predsednik postavlja socialne programe v prvo vrsto, lahko bolj mirno spimo in smo brez skrbi, da bi ostali sami in pozabljeni. Vsa naša srečanja in druženja so namenjena temu, da se čim bolj povezujemo s pogovori in nasveti ter tako pomagamo rešiti težave, ki jih prinaša naše zdravstveno stanje.

To so res kapljice, ki sem vam jih nakapljala o delu našega upravnega odbora, še nekaj pa vam jih bodo ponudili drugi dopisniki.

Jaz pa vam vsem v imenu nas vseh želim le še doživete božične praznike in uspešno novo leto!

NEPOZABNI DAN V BOHINJU

Ljubica Jančar

Že dosti vode je izteklo iz Bohinjskega jezera od takrat, ko smo se gorenjski paraplegiki vozili z ladjo po njem, a vendar so spomini na ta prečudoviti dan še kako živi.

Mogoče se boste vprašali, kako smo do teh lepih doživetij prišli, zato vam bom kar povedala.

Ko smo imeli spomladi občni zbor našega društva, je predsednik povabil tudi nekaj gostov, od županov do poslancev, in med njimi svojega dolgoletnega prijatelja Dušana Vučka. Vabilu so se odzvali samo trije od precejšnjega števila povabljenih, in so z veliko volje in pripravljenosti sodelovali v naših

Predsednik je povabil tudi poslanca dolgoletnega prijatelja Dušana Vučka.

razpravah in pomagali pri reševanju problemov z nasveti in spodbudo: namestnica župana občine Radovljica, direktor FIHA RS Cveto Uršič in že omenjeni poslanec Dušan Vučko, ki nas je ob slovesu povabil v Bohinj, kjer sedaj živi, ker si je tam ustvaril dom in družino. Seveda smo mu obljubili, da pridemo, in on je obljubil, da bomo njegovi gostje in bo za nas vse pripravljeno, ko bo lepa sobota konec maja ali v začetku junija. Priznati moram, da nas je bilo bolj malo takih, ki smo njegovo vabilo resno jemali. Predsednik Slavko pa nas tudi ni prepričeval, da je njegovemu prijatelju verjeti, le nasmihal se je, in ko je bilo vse

dogovorjeno, je prišlo sporočilo: JUTRI GREMO V BOHINJ!

V petek 11. junija letos je po vsej Sloveniji deževalo in tudi za soboto 12. junija so bile napovedane plohe, tako da je marsikoga od nas kar malo stiskalo pri srcu ob misli, da bo naš izlet propadel. Pa je bil ves strah odveč, saj sta nas v Bohinju pozdravila sonce in poslanec Vučko. Vseh 32 udeležencev se nas je zbralo ob 10. uri v brunarici, kjer so nam postregli s kavo, kjer smo izvedeli za nadaljnji program dneva in kjer nam je gospod poslanec izrazil svojo edino prošnjo. Zaželel si je namreč, da ta dan preživimo skupaj v prijateljskem razpoloženju, brez politike in brez 'poslanca', in mi smo mu radi ustregli. Z naših obrazov je odpihnilo še zadnje oblačke zadržanosti in veselih src smo se odpeljali v Ukanc, kjer smo se naložili – so nas naložili na ladjo, da smo se popeljali po jezeru. To pa je tisto, kar človeku napolni dušo! Klepet je potihnil, oči so božale lepoto narave in kar niso vedele, kje naj se dalj časa zadržijo. Ušesa pa so

poslušala vodnikovo razlago, polno zgodovinskih bajk, ki razkrivajo nastanek posameznih krajev, hribov in vasi v Bohinju. Tako smo doživeli nadvse poučno, zanimivo, zabavno in mirno plovbo po jezeru pod Triglavom. Kar prehitro je bila ura naokoli in morali smo se izkrcati in pohiteti do žičnice, ki vozi na Vogel. Ne, ne, nismo se odpravili na smučanje, ker se vsi ne ukvarjamo s tem športom in tudi smučišča so že brez snega, a vsi smo si želeli pogledati z višav v to lepo bohinjsko dolino. Ta želja se nam je izpolnila, seveda s pomočjo vseh, ki so se nasankali brez snega, ko so nas peljali po 42 stopnicah gor in dol. Potolažili smo jih, da so izgubili prav toliko kalorij, kot če bi pol dneva smučali na teh smučiščih na Voglu. Pa še verjeli so nam in z nami uživali v čudovitem razgledu! Mislim, da je vsako opisovanje takih užitkov nemogoče, saj vsak človek po svoje uživa in na svoj način doživlja. Zase vem, da sem si napolnila dušo in srce ob lepotah, ki sem jih lahko videla. Vem pa, da bo tudi vsem drugim udeležencem izleta ta dan ostal v nepozabnem spominu, saj so ob slovesu njihovi pogledi tako govorili.

Bilo je lepo, prelepo in hvaležni smo vsem, ki so nam omogočili to doživeti. Zato lepa hvala vsem našim spremljevalcem, vozniku, sponzorjem in gospodu Dušanu Vučku, ki je najbolj zaslužen, da nam je pripravil tako lep dan. HVALA!

Bilo je lepo, prelepo in hvaležni smo vsem, ki so nam omogočili to doživeti.

TENIŠKI TURNIR DVOJIC V KRIŽAH

Boris Šter

V začetku septembra smo se igralci tenisa na vozičku in prijatelji iz zdravilišča Laško kot že nekaj let zapored ponovno zbrali na igriščih teniškega kluba Tržič na Gorenjskem. Z Laščani se srečujemo že deset let in v Laškem smo imeli krajšo slovesnost. Letos so ekipo z Gorenjske okrepili še Ljubljančani, ki pod vodstvom trenerja Luka Zalaznika vadijo v dvorani fakultete za šport.

Tudi v ekipi Laškega je bilo letos nekaj novih obrazov. Igralci iz Ljubljane so bili Sašo Rink, Matjaž Vidmar in poleg staroste Janeza Češnovarja še Mare Uršič. Gorenjsko pa smo zastopali Zdravko Eržen, Slavko Bračič, Peter Robnik in Boris Šter. Tekme so si ogledali tudi nekateri paraplegiki iz bližnjih krajev. Nagrade in medalje so podeljevali: šef protokola Janez Češnovar, predsednik DP Gorenjske Slavko Bračič in predstavnik zveze, njen podpredsednik Dane Kastelic. Po uradnem delu tekmovanja je sledil piknik in ob pogovoru je čas hitro tekkel. Mimogrede se je stemnilo in morali smo se posloviti z željo, da se v letu

2005 ponovno vidimo. Ob tej priložnosti pa se moramo zahvaliti tudi vsem, ki so nam pomagali, da je srečanje uspelo v zadovoljstvo

V začetku septembra smo se igralci tenisa na vozičku in prijatelji iz zdravilišča Laško kot že nekaj let zapored ponovno zbrali na igriščih teniškega kluba Tržič na Gorenjskem.

vseh. Za nagrade so poskrbeli: prisrčne dimnikarje za srečo je podaril naš član Ivica Vukadin iz Škofje Loke, preostalo vsebino vrečk pa so prispevali Jure Janškovec, Iztok Seliškar, oba iz Tržiča, Bojan Križaj in Elan, Merkur Naklo, Kolinska Ljubljana, RTV Slovenija, Mesni center Luka, akademski slikar Jalovec iz Kranja in naš član Polde Pogačar z Bleda s pijačami iz lastne žganjekuhe. Seveda pa brez pomoči glavnih sponzorjev, Zveze paraplegikov Slovenije, Društva paraplegikov Gorenjske in Teniškega kluba Tržič, ne bi šlo. Vsem še enkrat hvala in na svidenje prihodnje leto!

TENIŠKO SREČANJE V BOHINJU

Boris Šter

Za krajevni praznik Bohinjske Bistrice smo igralci tenisa na vozičku sodelovali na manjšem turnirju v okviru prazničnih športnih prireditev v kraju. Poslanec v državnem zboru (žal bivši), gospod Vučko, je povabil v goste nas paraplegike in nekatere svoje prijatelje, da bi z njimi v paru predstavili tenis na vozičkih. Naše vrste smo zastopali Zdravko Eržen, Slavko Bračič, Boris Šter in domačin iz Bohinja Sašo Rink. Z nami pa so igrali: poslanec v državnem zboru, mag. Kavčič iz Škofje Loke, šef

Gospod Vučko, je povabil v goste nas paraplegike in nekatere svoje prijatelje, da bi z njimi v paru predstavili tenis na vozičkih.

gorenjskih kriminalistov, ki se je priženil v Bohinj, gospod Velički, direktor protokolarnih objektov Brdo pri Kranju in pa podjetnik iz Bohinja, ki gradi največje in najlepše hiše. Po končanem turnirju smo si

ogledali še nogometno tekmo med nogometaši državnega zbora z gosti in veterani Bohinja. Nogometašem iz državnega zbora so pomagali nekateri športniki: svetovni prvak v telemark smučanju David Primožič, mladinski svetovni prvak v nordijski kombinaciji Perko, alpinist in ekstremni smučar Davo Krničar in še nekateri. Kot zanimivost naj povem, da sta Primožič in Perko

tudi glasbenika in njun ansambel je edini na svetu, v katerem igrata kar dva svetovna prvaka. Sledil pa je še zabavni del, veselica s plesom. Poleg ansambla se je predstavila domačinka Fiona May, otroke pa sta zabavala pevka Romana Kranjčan in čarovnik. Ob pivu in jedeh z žara smo se z domačimi organizatorji dogovorili, da se vidimo tudi prihodnje leto.

grafika, čeprav se je v slikarski koloniji v Murski Soboti uspešno poskusil v olju. Za grafiko je na natečaju za zlato paletu dobil priznanje. Boris Škrjanc je poleg slik razstavil tudi vitraže. V svoje izdelke je kot prvi začel vdelovati pravo idrijsko čipko. Tudi Škrjanc je bil za svoje vitraže večkrat nagradjen. Boris Šter poskuša slikati v oljni tehniki, in kot je zapisal likovni kritik, nosijo njegove podobe impresionističen pridih in so tesno povezane z realnim svetom. Naš voznik Janez Žgajnar pa je grafične like postavil v tretjo dimenzijo. Za njegovo delo se mu zdi najprimernejši les, je topel in daje mnogo možnosti za izražanje. Oba Borisa in Metod smo se likovno izpopolnjevali v raznih tečajih in likovnih delavnicah. Mentorji so nam bili akademski slikar Mladen Stropnik in v zadnjem času Jože Potokar za grafiko in Rasso Causevig za risbo, akvarel in olje. Zaradi velikega za-

nimanja smo na željo galerije razstavo za mesec dni podaljšali. Po pripovedovanju vodje galerije, gospe Irene, je razstava v celoti uspela, kar pa je najvažnejše: obiskovalci so navdušeni odhajali iz razstavišča.

SLIKARSKA RAZSTAVA V GALERIJI KAŠČA

Boris Šter

Po temeljitih pripravah smo gorenjski slikarji paraplegiki le dočakali prvo samostojno razstavo slikarskih del in lesenih skulptur na Gorenjskem.

Dela so bila na ogled v galeriji Kašča v Radovljici. Slikarje in goste je na slovesnosti ob odprtju predstavil kirurg dr. Resman, predsednik kulturnega društva Sotočje, likovno kritiko pa je napisal in prebral umetnostni zgodovinar dr. Cene Avguštin. V kulturnem programu sta svoje pesmi brala Ljubica Jančar in Benjamin Žnidaršič. Za veselo razpoloženje je poskrbel in poslušalce navdušil še ne desetletni virtuoz na klavirski harmoniki Timotej Koren. Obiskovalci so bili pozitivno presenečeni nad našimi stvaritvami. Z grafikami se je predstavil Metod Zakotnik. Metodu sta najljubši tehniki akvarel in

*Razstavljalci: Boris Šter,
Janez Žgajnar, Boris Škrjanc
in Metod Zakotnik.*

LIKOVNA ŠOLA LEŠE

2004

Boris Šter

Že v Ljubljani smo se udeleženci slikarskih tečajev dogovorili, da se od spomladi naprej dobivamo pri slikarjih v krajih, kjer stanujemo. Slikanje v skupini in po možnosti še v naravi je veliko bolj prijetno od ustvarjanja v zaprtih prostorih. V juliju, pred odhodom na dopuste, smo se zbrali pri nama v Lešah pri Trziču.

Pod vodstvom mentorja Rajka smo se z barvami in platni mučili Štajerca Miran Jernejšek in Jaka Kaučič, Ljubljčan z Gorenjskega Jani Bevc, pa Primorci Dragica Sušanj, Benjamin Žnidaršič in mentor Rajko, iz Ljubnega ob Savinji sta prišla Marja in Branko Rupnik, od Gorenjcev pa smo slikali Metod Zakotnik, Boris Škrjanc in Boris Šter. Že lepo sončno jutro je

napovedovalo uspešen in delaven dan. Svojo ustvarjalnost smo prekinili samo v času kosila. Z Ano sva skuhala jed, ki se je ohranila samo v okolici našega kraja, tržiške bržole. Bržole so iz ovčjega mesa, kuhali so jih pastirji v okoliških planšarijah, poleg pa so jedli z ocvirki zabeljene ajdove žgance. Dobro podprti smo se spet lotili ustvarjanja. Dragica in Jani sta se pripravljala za vstop v ekskluzivni klub slikarjev, ki slikajo z usti ali nogami. Mislim, da jima je

uspelo, in iskrene čestitke. Drugi smo ustvarjali za svojo dušo. Nastalo je nekaj lepih slik, ki jih potem dokončamo doma. Že avgusta smo se srečali pri Marji in Branku v Ljubnem ob Savinji.

Dragica Sušanj in mentor Rajko Čaušević sta v Lešah načrtovala novo umetnino.

20. novembra 2004

TEKMOVANJE V KEGLJANJU KRANJ

Na starem kegljišču Kegljaškega kluba Triglav, kjer so kegljačice in kegljači iz Kranja dosegli vrsto največjih uspehov, tudi naslov evropskih in svetovnih prvakov med ekipami, posameznicami in posamezniki, smo prvič tekmovali tudi paraplegiki.

Organizatorji iz Društva paraplegikov Gorenjske smo se zelo trudili, da smo v danih razmerah po najboljših močeh poskrbeli za tekmovalce in njihove spremljevalce. Malo neroden dostop in težave z drugo stezo, kjer se je na začetku tekmovanja strgala pogonska jermenica, smo rešili in tekmovalje je tudi po zaslugi Zlatka Bernaška in sodnikov iz KK Triglav potekalo izredno tekoče in hitro. Zmagali so seveda najboljši ali pa tisti, ki so bili v soboto v najboljši formi. Pokale in medalje sta najboljšim podelila Zdravko Eržen, v Društvu paraplegikov Gorenjske odgovoren za šport, in Zlatko, v Zvezi odgovoren za kegljanje. Priznanja so dobili prvi trije v vsaki kategorije. In še rezultati:

EKIPNO:

1. MESTO: DP SEVERNE ŠTAJERSKE 761 podrtih kegljev
A. Lasetzky, M. Jernejšek, F.

Simonič, I. Kostevc

2. MESTO: DP LJUBLJANSKE POKRAJINE 755 podrtih kegljev

V. Rupnik, L. Cvar, M. Tabak, C. Štirn

3. MESTO: DP KOROŠKE 707 podrtih kegljev

S. Kotnik, A. Jeromel, B. Javernik, S. Pernik

4. MESTO: DP GORENJSKE 698 podrtih kegljev

J. Ravnik, Z. Eržen, D. Česnik, S. Jereb

5. MESTO DP ISTRE IN KRASA 636 podrtih kegljev

Ž. Geci, B. Božič, S. Petkovšek, F. Bašič

6. MESTO: DP PREKMURJA IN PRLEKIJE 612 podrtih kegljev

F. Borovnjak, V. Horvat, M. Bogataj, M. Janežič

7. MESTO: DP JUGOZAHODNE ŠTAJERSKE 612 podrtih kegljev

M. Fabjan, A. Povše, R. Hrzenjak, Z. Štruclin

POSAMEZNO DEKLETA:

1. MESTO: C. ŠTIRN 197 podrtih kegljev

2. MESTO: S. JEREB 188 podrtih kegljev

3. MESTO: I. KOSTEVC160 podrtih kegljev

4. MESTO: M. JANEŽIČ 146 podrtih kegljev

TETRAPLEGIKI:

1. MESTO: M. FABJAN (CE) 189 podrtih kegljev

2. MESTO: V. HOUSER (MB) 186 podrtih kegljev

3. MESTO: M. PLANK (CE) 181 podrtih kegljev

4. MESTO: S. PERNIK (SG) 167 podrtih kegljev

5. MESTO: K. LEBAN (GO) 160 podrtih kegljev

6. MESTO: M. ŠTIBLER (MB) 157 podrtih kegljev

7. MESTO: A. POVŠE (CE) 138 podrtih kegljev

8. MESTO: ZUPANC (CE) 126 podrtih kegljev

9. MESTO: S. MIKEC (CE)

125 podrtih kegljev

VETERANI:

1. MESTO: F. KUHELJ 191 podrtih kegljev
2. MESTO: M. ROMIH 176 podrtih kegljev
3. MESTO: B. ŠTER 171 podrtih kegljev
4. MESTO: M. BOGATAJ 167 podrtih kegljev
5. MESTO: V. HORVAT 154 podrtih kegljev
6. MESTO: T. RUTAR 149 podrtih kegljev
7. MESTO: F. BOROVNJAK 145 podrtih kegljev
8. MESTO: M. KOSTEVC 126 podrtih kegljev
9. MESTO: F. BATIČ 124 podrtih kegljev

MOŠKI POSAMEZNO:

1. MESTO: B. BOŽIČ (KP) 211 podrtih kegljev
2. MESTO: LASETZKY (MB) 206 podrtih kegljev
3. MESTO: BERNAŠEK (LJ) 198 podrtih kegljev
4. MESTO: JERNEJŠEK (MB) 198 podrtih kegljev
5. MESTO: SIMONIČ (MB) 197 podrtih kegljev
6. MESTO: I. ŽALIG (MB) 190 podrtih kegljev
7. MESTO: L. CVAR (LJ) 189 podrtih kegljev
8. MESTO: M. TABAK (LJ) 189 podrtih kegljev
9. MESTO: B. JAVERNIK (SG) 185 podrtih kegljev
10. MESTO: V. RUPNIK (LJ) 180 podrtih kegljev
11. MESTO: D. ČESNIK (KR) 180 podrtih kegljev
12. MESTO: R. HRŽENJAK (CE) 177 podrtih kegljev

Na starem kegljišču Keglaškega kluba Triglav

13. MESTO: A. JEROMEL (SG) 177 podrtih kegljev	17. MESTO: Ž. GECI (KP) 150 podrtih kegljev
14. MESTO: S. KOTNIK (SG) 167 podrtih kegljev	18. MESTO: S. PETKOVŠEK (KP) 146 podrtih kegljev
15. MESTO: Z. ERŽEN (KR) 166 podrtih kegljev	19. MESTO: Z. ŠTRUCLIN (CE) 108 podrtih kegljev
16. MESTO: J. RAVNIK (KR) 164 podrtih kegljev	Rezultate zbral: Z. Bernašek

PESTRO LETO 2004

DRUŠTVO PARAPLEGIKOV DOLENJSKE, BELE KRAJINE IN POSAVJA

■ Srečko Žlebnik

Ker se je izdaja Paraplegika iz znanih razlogov malo zavlekla, pa tudi poročanje iz našega društva o dogodkih (razen najzanimivejših) v tem letu ni bilo najbolj redno, vam v tej številki nekoliko podrobneje predstavljamo delo društva v besedi in sliki, saj so bile kritike, da so paraplegiki premalo seznanjeni z delom in dogodki v drugih društvih.

Naše društvo združuje članice in člane z območja 13 občin Dolenjske, Bele krajine in Posavja. V dejavnost pa so občasno vključeni tudi posamezniki, ki niso člani organizacije. V društvu poskušamo slediti potrebam članom v vseh oblikah našega delovanja. Koliko nam to uspeva, bodo presodili drugi, predvsem uporabniki. Naše sodelovanje sloni tudi in predvsem na zunanjih stalnih in občasnih sode-

lavcih, ki so pripravljene pomagati v različnih oblikah.

Programske vsebine se skorajda iz leta v leto ponavljajo. Paraplegija kot invalidnost je obvladljiva le do neke meje. K lažjemu obvladovanju in življenju pripomorejo naši programi, pripravljene v upravnem odboru in sprejeti na občnem zboru društva.

Naše delovanje je temeljilo predvsem na preventivi, zato smo

organizirali tri predavanja na to temo. Prvo o zdravi prehrani je bilo po končanem občnem zboru, saj se takrat zbere največ članov hkrati. Drugo predavanje je bilo o kate-terizaciji, ki je za paraplegike v zadnjih letih ena najpomembnejših tem, saj se na ta način zmanjšajo težave z inkontinenco. Prim dr. Tatjana Škorjanec in Milan Kramarič sta predavala in praktično ponazorila uporabo pripomočkov. Tretje zelo zanimivo predavanje pa je bilo o blazinah Roho, brez katerih si sedenja na vozičkih in dolgotrajnega ležanja v postelji ne moremo več predstavljati. Predaval je zastopnik za prodajo teh blazin v Evropi, prevajal pa Stanko Lučev, eden od prodajalcev teh blazin. Za vsa predavanja je bilo zanimanje članov društva dokaj veliko.

Praktični prikaz predavateljev o pripravi zdrave prehrane.

Rekreacijo in ohranjanje zdravja imamo organizirano enkrat na teden v manjši telovadnici v Novem mestu. Čeprav vsi ugotavljamo, da nam gibanje zelo koristi, se tega programa še vedno udeležujemo v premajhnem številu.

Na športnem področju je bilo zelo pestro, saj smo poleg rednih treningov tudi sodelovali in organizirali zelo veliko tekmovanj v različnih športnih panogah. Letos smo se učencem osnovnih šol v dveh manjših dolenjskih krajih predstavili s košarko na vozičku, ki je za gledalce še najatraktivnejša. Sprejem kakor tudi zanimanje za šport invalidov na vozičkih sta bila nad pričakovanji, zato podobne predstavitve priporočam tudi drugim društvom. Včasih se nam zdi, da je

športne dejavnosti kar preveč, toda na koncu ugotavljamo, da v vseh športnih panogah sodeluje veliko članov. Za mnoge člane je prihod na trening ali tekmo tudi prijetno druženje in ne zgolj tekmovanje.

Prijateljska tekma v Osnovni šoli Žužemberk

Z veseljem ugotavljamo, da prihaja v prostore društva čedalje več članov, največkrat seveda zaradi različnih težav, ki jih pestijo. Skupaj jih poskušamo rešiti, če je le mogoče. Tako smo mnogim pomagali pri nabavi in popravilu ortopedskih pripomočkov, predelavi osebnega avtomobila, sprejemih na preventivne preglede, v bolnišnice in domove za starejše občane, pri uveljavljanju socialnovarstvenih pravic, izobraževanju (rednem in izrednem), zaposlovanju, prilaganju bivalnih prostorov ter s pogovori in nasveti pomagali prebroditi razne življenjske stiske, ki so posledica težke invalidnosti in raznih stresov.

Največje potrebe članov so se pokazale pri prevozih, saj jih kar dve tretjini ne vozi lastnega avtomobila. Največ prevozov je bilo opravljenih s kombijem, ki ga vozi zaposleni voznik. Veliko prevozov članov so opravili tudi tisti člani, ki sami vozijo osebni avtomobil. Večkrat so nam priskočila na pomoč druga društva in Zveza, za kar se jim zahvaljujemo. Tudi mi smo s prevozi pomagali drugim društvom in organizacijam. Člani so potrebovali predvsem prevoze na preventivne preglede v zdravstvene domove in bolnišnice, za urejanje ortopedskih pripomočkov, na obnovitveno rehabilitacijo (Laško, Pineta, Čateške), na obiske k drugim članom v bol-

nišnice, DSO in doma, na šolanje (ZUIM Kamnik), na seje in delo v pisarni, za osebne potrebe članov, na različne dejavnosti društva, kot so ohranjanje zdravja, šport in rekreacija, družabna srečanja, izleti, predavanja ter druge potrebe. S kombijem smo opravili preko 50.000 km.

Tudi v okviru interesnih dejavnosti je sodelovalo veliko članov, saj se je za vsakega našla kakšna zanimiva dejavnost. Ženske so se ukvarjale predvsem z ročnimi deli, nekateri so našli smisel v risanju, drugi na kulturni prireditvi ali zanimivem predavanju. Čedalje večje je zanimanje za izobraževanje v računalništvu in znanju tujih jezikov, kar je bilo članom tudi omogočeno. Največ članov pa se vedno udeleži raznih organiziranih izletov in srečanj, ki jih je bilo tudi precej, verjamem pa, da bi si jih želeli še več.

Odprava arhitekturnih ovir v domačem in javnem okolju je vedno zanimiva tema pogovorov med paraplegiki. Vsi vemo, kako je, če obstaneš nemočen pred robnikom ali stopnicami in v strahu čakaš, da ti bo kdo varno pomagal čez oviro. Tudi mi si želimo živeti čim bolj samostojno in brez pomoči drugih, zato se trudimo pri odpravljanju vseh arhitekturnih ovir, ki nam takšno življenje onemogočajo. V našem društvu si na tem področju že vrsto let močno prizadevamo z neprestanim opozarjanjem na to problematiko. Lahko rečem, da je vsako leto odstranjenih nekaj ovir, toda v vseh okoljih še niso dojeli teh potreb za nemoteno gibanje invalidov in tudi drugih. Tudi v tem letu smo rešili kar nekaj pomembnih ovir. Še najbolj nas veseli ureditev Kulturnega centra Janeza Trdine v Novem mestu, kjer so uredili vstopno klančino, sanitarije za invalide in podest za štiri vozičke v veliki dvorani. Društvo je pri tem projektu tudi finančno sodelovalo. Opažamo pa tudi precej sprememb v drugih krajih naše regije, kar je zelo pohvalno. Problem ostajajo starejše zgradbe, ki so težje prenovljive, v

njih pa je največ za občane nujnih uradov in ustanov.

Na pobudo društva bodo odslej naprej tudi ljudje z vozička nemoteno spremljali prireditve v kulturnem hramu v Novem mestu.

Krona vseh dejavnosti v tem letu pa je bila prireditev ob 25-letnici organiziranega delovanja našega društva. Slovesnost smo pripravili septembra v Kulturnem centru Janeza Trdine v Novem mestu in se je udeležilo veliko povabljenih (članov našega in drugih društev paraplegikov, drugih organizacij in predstavnikov raznih institucij, županov ter mnogo naših zunanjih sodelavcev in prijateljev). Ob obletnici je bilo izrečenih veliko pohvalnih besed o delu društva. V svojih govorih so to potrdili predsednik društva Jože Okoren, podpredsednik zveze Dane Kastelic, direktor KC Janez Trdina Janez Pezelj, podžupan MO Novo mesto Adolf Zupan, župan občine Šentjernej Franc Hudoklin, župan občine Škocjan Anton Zupet, predsednik Rotary kluba Dušan Dular in večkratni donator društvu Jože Papež. Čestitke ob obletnici so poslali tudi župani nekaterih drugih občin, ki se slovesnosti niso mogli udeležiti. Voditelja Ljudmila Bajc in Lojze Bojanc sta profesionalno povezovala program, v katerem so nastopali Vinogradniški oktet iz Šentjerneja, plesalci plesne šole Dolenjske in učenke glasbene šole Marjana Kozine iz Novega mesta. Prijetna prireditev je bila popestrana še z razstavo, ki je prikazovala dejavnosti društva na raznih področjih. Vmes pa so si navzoči s pomočjo projekcije na

platnu lahko ogledali tudi slike iz 25-letnega obdobja delovanja društva.

25-letno delovanje društva pa je pripeljalo do tega, da so za tako razvejano dejavnost prostori na sedanji lokaciji premajhni za nemoteno delovanje. Po premisleku in tuhtanju smo sprejeli odločitev, da

Prihod udeležencev na proslavo ob 25-letnici.

se lotimo gradnje novih delovno-bivalnih prostorov. Pred tem je bilo treba poiskati ustrezno parcelo in pričeti razpravo med čim več člani, da sodelujejo s svojimi bogatimi izkušnjami pri idejni in prostorski zasnovi prihodnjih prostorov.

Novi delovno-bivalni postori v gradnji (trenutno že zaprto).

Graditi smo pričeli letos spomladi. S pomočjo Zveze paraplegikov in nekaj zelo aktivnih posameznikov v društvu nam je uspelo stavbo spraviti pod streho, jo zapreti in tudi v notranjosti postoriti manjša dela. Menimo, da je lokacija naših bodočih prostorov primerna iz več razlogov. V bližini so zdravstveni dom, dom starejših občanov (v katerem je vedno nekaj članov), bolnišnice, srednješolski center z vsemi športnorekreativnimi objekti, in kar je zelo pomembno, omo-

gočeno bo nemoteno parkiranje za več vozil. Poleg tistih običajnih prostorov (pisarna, večnamenski prostor, ustrezne sanitarije) bosta tudi garaža za kombi in manjše stanovanje. Okolica bo omogočala izvajanje določenih rekreativnih in športnih vsebin, družabna srečanja in podobno. Če nam bodo »zvezde« naklonjene, se nameravamo preseliti v naslednjem letu. Potem bo pa še čas za zunanjo ureditev, če bo seveda denar, kar najbolj skrbi naš gradbeni odbor, ki ga vodi Ludvik Ilovar. Člani pa verjamejo in zaupajo predsedniku društva, da bo projekt uspešno izpeljan, o čemer bomo še poročali.

Prvi mož Kliničnega centra (prvi z desne) s sodelavci in prijatelji ocenjuje letnik cvička 2004 pri Okornu.

V pričakovanju nadaljnega dobrega sodelovanja pošiljamo vsem lepe pozdrave iz dežele cvička, voščimo lepe praznike in uspešno leto 2005.

ZAHVALA ZVEZI PARAPLEGIKOV SLOVENIJE

DP DOLENJSKE, BELE KRAJINE IN POSAVJA

Spoštovani predsednik,

prejeli smo denar za nadaljnjo gradnjo naših delovno-bivalnih prostorov, za kar se lepo zahvaljujemo. Denar nam bo prišel zelo prav, da bomo lahko nemoteno nadaljevali gradnjo in dokončali že zastavljeno delo. Zdaj so delavci začeli pripravljati les za izdelavo ostrešja. Les smo po zelo ugodni ceni nabavili pri GG Novem mestu in obrtniku. O nadaljnjem poteku gradnje bomo sproti poročali.

Še enkrat hvala lepa in lep pozdrav!
predsednik društva Jože Okoren

Kraj družabnega in ustvarjalnega življenja

NOVI DRUŠTVENI PROSTORI

Matija Merklin

Dolgoletne želje in sanje paraplegikov in tetraplegikov Prekmurja in Prlekije so se 15. septembra letos uresničili, to je namreč datum odprtja in vselitve v nove društvene prostore.

Razmišljanje nas vseh o lastnih delovno-bivalnih prostorih sega že v čas ob ustanovitvi društva, konkretno in resen začetek pa je bil ob 20-letnici delovanja našega društva. Tega leta smo namreč dobili od mestne občine Murska Sobota gradbeno parcelo v velikosti 17 arov, ob tej priložnosti smo dobili tudi sliko občine, ki naj krasi nove prostore. Žal je ta slika čakala polnih pet let, da smo jo lahko obesili na svoje mesto, in to ob letošnjem odprtju.

Odprtje Doma je bilo v sredo 15. septembra 2004.

Kot vidite, se je gradnja zavlekla za celih pet let. Kljub temu smo vsi skupaj lahko srečni, da je gradnja letos prešla v fazo, da smo se lahko preselili in začeli delovati na novi lokaciji, čeravno brez nove notranje opreme in ureditve okolice in še mnogo manjših potrebnih del do konca gradnje.

Občutkov in dela v novih prostorih se ne da primerjati z starimi, sedaj imamo res lepe možnosti za ustvarjalno in družabno delovanje na vseh področjih dela in življenja. V novih prostorih smo dobra dva meseca. Počutimo se dobro, kar se pozna tudi po opravljenem delu, saj je obisk članov v društvu, prav tako pa tudi zunanjih sodelavcev zelo velik.

Odprtje smo pripravili v sredo 15. septembra. Kljub muhastemu vremenu se je zbralo mnogo članov društva in predstavnikov drugih deželnih društev ter zunanjih sodelavcev in gostov, pogrešali smo samo predsednika Zveze, ki se iz

Občutkov in dela v novih prostorih se ne dajo primerjati s starimi.

upravičenih razlogov ni mogel udeležiti te prireditve. Po kratkem kulturnem programu in nagovorih predsednika društva, podpredsednika Zveze in bivšega župana Antona Slavica in namestnika župana mestne občine Murska Sobota je trak prerezala naša članica Jolanda Hari in tako odprla prostore za ogled in tudi delovanje. Ob tej priložnosti so članice in člani Društva pripravili razstavo ročnih del.

Ob tej priložnosti se zahvaljujemo Zvezi paraplegikov in predsedniku Zveze za vso finančno in moralno pomoč pri gradnji, prav tako mestni občini Murska Sobota in bivšemu županu Antonu Slavicu za podarjeno komunalno opremljeno zemljišče in finančno pomoč ter vsem občinam, ki so nam doslej že finančno pomagale: občinam Puconci, Lendava, Tišina, Moravske Toplice, Veržej, Velika Polana, Kuzma, G. Petrovci, ter vsem občinam na tem območju, ki so obljubile, da nam bodo pomagale do končne zgraditve. Hvala tudi vsem drugim!

25 Let Društva paraplegikov Prekmurja in Prlekije

Matija Merklin

Naše društvo je letos praznovalo 25 let uspešnega delovanja na tem območju. Pred 25 leti smo ustanovili naše društvo s sedežem v Ljutomeru, prostore smo si delili z Društvom invalidov Ljutomer.

Bili so neprimerni, majhni, brez sanitarij in vode, kljub temu smo tam preživeli lepih deset let. Prvi

naš predsednik je bil že pokojni Franc Stajnko. Na ustanovnem občnem zboru v Beltincih smo začeli s 26 člani, danes nas je žal že rednih članov 75.

Po začetnih mukah ob ustanovitvi in uveljavljanju na tem območju, kjer pač živimo in delujemo, smo se po desetih letih delovanja preselili v geografsko središče Pomurja, v Mursko Soboto. Tu smo dobili v najem za pet let bistveno boljše in večje prostore, velike približno 90 kvadratnih metrov.

Niso bili ravno primerni, v začetku so bili tudi brez sanitarij in tekoče vode, a delo se je bistveno izboljšalo, možnosti za delo v društvu so bile boljše. Tako smo namesto petih let, za kolikor smo imeli pogodbo, tam preživeli kar lepih ustvarjalnih 15

let. V tem času se je društvo razvilo v eno uspešnejših društev. Pomebno je, da smo se tudi uveljavili, okolica nas je sprejela in priznala.

Ob praznovanju 25 let uspešnega delovanja se nam je vsem članicam in članom izpolnila dolgoletna želja pridobiti lastne delovno-bivalne prostore. Tako smo našo osrednjo proslavo v Prekmurju in Prlekiji organizirali skupaj z odprtjem novih delovno-bivalnih prostorov 15. septembra. Ob 25-letnici delovanja smo pripravili tudi več drugih prireditev in akcij tu v Pomurju, kot so razstava ročnih del članic in članov, razne druge akcije in srečanja.

Ob obletnici uspešnega delovanja želimo vsem članom še naprej uspešno in ustvarjalno delovanje.

tekmovanje pa je hkrati veljalo za prvi krog državnega prvenstva paraplegikov v kegljanju.

Rezultati, ekipno: 1. Ljubljana (Bernašek 400, Cvar 408, Rupnik 471, Štirnova 387) 1666, 2. Maribor (Simonič 400, Lasetski 414, Jernejšek 400, Kestevčeva 367) 1581, 3. Murska Sobota (Bogataj 415, Ciman 378, Simonič 400, Dunaj 371) 1571, itd.

Posamično, paraplegiki: 1. Srečko Kotnik (Slovenj Gradec) 475 kegljev; **ženske:** 1. Cvetka Štirn (Ljubljana) 387, 3. Marta Janežič (Murska Sobota) 330; **veterani:** 1. Milan Bogataj 415, 2. Franc Borovnjak (oba Murska Sobota) 387; **tetraplegiki:** 1. Mladen Fabjan (Celje) 401, 2. Slavko Dunaj (Murska Sobota) 378, itd.

Milan Bogataj zmagal med veterani

10. memorial Jožeta Magdiča za paraplegike

Tonček Gider

Na kegljišču v Radencih je na 10. memorialu Jožeta Magdiča za paraplegike in tetraplegike sodelovalo sedem ekip in 35 tekmovalcev, ki so nastopili na jubilejnem kegljaškem tekmovanju v spomin na Jožeta Magdiča, začetnika kegljanja za paraplegike (vozičkarje).

Tretjič so bili najboljši tekmovalci društva paraplegikov iz Ljubljane in so prejeli tudi prehodni pokal Medobčinskega društva paraplegikov Prekmurja in Prlekije iz Murske Sobotice, ki je že deseto leto organizator kegljaškega tekmovanja v Radencih. Na odlično tretje mesto so se uvrstili tudi tekmovalci domačega društva paraplegikov,

Ekipa Murske Sobotice s športnim referentom Francem Borovnjakom

LIKOVNA DELAVNICA TUDI V DPPP

Bojan Ciman

Zveza paraplegikov Slovenije vsak mesec pripravlja likovne delavnice, ki so namenjene telesno najteže prizadetim invalidom, vključujejo pa tudi tiste, ki jih zanima slikanje z usti. Med njimi je danes več kot petindvajset aktivnih slikarjev, šest pa jih je članov mednarodnega združenja slikarjev, ki slikajo z usti.

Tokrat smo likovno delavnico prvič organizirali tudi v našem društvu. To je bila prva tovrstna delavnica v Prekmurju in je pomembna zato, ker promoviramo dejavnost slikarstva tetraplegikov in vseh, ki ne morejo uporabljati rok. V mnogih regijah je ta tehnika med člani društev že dobro razvita in razširjena, mi pa smo jo želeli razširiti tudi med svoje člane. Z novimi prostori smo dobili možnost, da sami pripravimo likovno kolonijo.

Vodja likovne delavnice je bil Benjamin Žnidaršič, ki je povedal: »V vseh stvareh se ne moremo kosati z drugimi ljudmi, se pa s trudem da marsikaj narediti. S temi delavnicami želimo ljudi pritegniti,

da vidijo, da ni tako težko, da se tega človek ne bi mogel priučiti.« Za mentorsko vodstvo skrbi Rajko

*Korektura
novinca pri sliki
že
uveljavljenega
slikarja*

Čaušević. Pri slikanju z usti je najteže to, smo lahko izvedeli, da sliko gledaš preveč od blizu in nimaš pregleda nad njo. Pomembno je tudi, da imaš čopič v ustih vpet v dve točki, kajti če ga držiš samo s prednjimi zobmi, se suče. Skupina slikarjev je v naših novih prostorih bivala in slikala dva dni. V teh dveh dneh so nastale slike tihožitja, krajine in slike, ki so ustvarjalcem do tistega trenutka ležale na duši. Vsak od sodelujočih slikarjev je na koncu poklonil sliko, ki bo odslej krasila naše nove društvene prostore.

LEPA DOŽIVETJA

Jolanda Hari

Leto gre h koncu, jesen je tu, ob dolgih večerih se spominjamo lepih dogodkov.

Srečanje v društvu komaj čakam. Izlet na Gorenjsko je bil nepozaben. Peljali smo se s kombijem. Naš voznik Janez je enkrat, ne samo kot voznik, ampak nam je bil tudi vodnik. Z veliko pozornostjo smo ga poslušali med lepimi hribi. Na bohinjski ladji smo zelo uživali, zdelo se mi je nekaj čudovitega.

V Radovljici pri kosilu je v smehu zadonela pesem v upanju, da se še tu srečamo. Ko smo se peljali domov, je bilo v kombiju veselo, pesmi so nas spremljale, vrnili smo

se polni moči in energije.

Tudi v Laškem je bilo veselo in lepo. Fizioterapija je bila enkratna, v bazenu smo se naplavali. Ob slovesu si vedno zaželimo, da se spet vrnemo naslednje leto.

Srečno in nepozabno je bilo v Stični. Z mnogimi sotrpini sem se srečala, tudi s takimi, s katerimi se že več let nismo videli.

Dočakala sem tudi september, ko je bilo odprtje našega tako težko pričakovanega doma paraplegikov. Zbrali smo se z veseljem. Dan je bil deževen, a proslava je bila zelo lepa.

Presenečenje je bilo zame, da so me

kot najstarejšo članico društva izbrali, da sem prerezala trak. Zame je to bilo zelo lepo doživetje.

Naši vodilni so imeli veliko skrbi in dela, za kar sem jim kot članica zelo hvaležna.

Lepo se zahvaljujem gospodu predsedniku in gospe Magdičevi in vsem, ki ste mi odobrili posojilo, pomoč za kurjavo. Zahvaljujem se pa tudi naši Cvetki za dobro kavico in našemu vozniku Janezu za vedno pravočasen prevoz.

Vsem želim, da bi še naprej tako dobro in uspešno vodili naše društvo.

Vedno nas sprejmete odprtih rok. Hvala vam za lep šopek vrtnic, ki ste mi ga podarili.

Želim vam vsem vesele praznike in srečno novo leto.

Predavanje o varnosti v cestnem prometu za paraplegike

Matija Merklin

Naše društvo že mnogo let sodeluje z AMD v Murski Soboti in Svetom za preventivo in vzgojo v cestnem prometu.

Tako smo v četrtek 29. novembra v društvenih prostorih organizirali okroglo mizo na temo varne vožnje tudi za paraplegike in predavanje iz novega zakona o cestnoprometnih predpisov, ki bo začel veljati z novim letom.

Udeležilo se ga je precej članov voznikov paraplegikov kakor tudi drugih zdravih voznikov in članov združenja šoferjev in avtomehanic iz Murske Sobotice. O novem zakonu sta predavala Dušan Pohovnikar, inštruktor in mentor za varno vožnjo, ter Franc Čarni, predsednik AMD Murska Sobota, na temo varne vožnje v zimskih razmerah. Obravnavane so bile mnoge

aktualne teme o varni vožnji, tako da so si vsi prisotni pridobili veliko koristnih nasvetov, ki jih bomo lahko uporabljali vsak dan, ko sedemo za volan avtomobila in se podamo na vožnjo.

O novem zakonu sta predavala Dušan Pohovnikar, inštruktor in mentor za varno vožnjo

DEMOKRACIJA JE SAMO VEČ MOŽNOSTI BOJA ZA SVOJE PRAVICE

Srdjan Kumar

V znamenitem povojnem govoru v zbombardiranem Berlinu, ki je ostal znan po izjavi »Ich bin ein Berliner«, je John Kennedy izrekel še en prav tako slaven stavek, in sicer: ljudje naj ne razmišljajo o tem, kaj lahko stori domovina zanje, ampak predvsem, kaj lahko oni storijo za domovino.

Zdaj nismo v času po drugi svetovni vojni, ne živimo na arhitekturnih ruševinah, ampak na ruševinah socialno-zdravstvenega sistema in medčloveških odnosov ter v novem političnem sistemu parlamentarne demokracije. V takšnih okoliščinah velja ravno nasprotno od Kennedyjevih besed: neprestano se moramo spraševati ne le, kaj lahko,

ampak tudi kaj je dolžna storiti država za nas.

Demokracija, v kateri si ljudje ne znajo takšnih vprašanj niti postavljati, kaj šele si nanja odgovoriti, je manj demokratična in bolj totalitarna od sistema, ki smo ga imeli prej. Parlamentarna demokracija ljudem zagotavlja predvsem mo-

žnost vplivanja na svoje življenje. Tisti minimum, ki ga je državljan deležen v vsakem primeru, pa je mnogo nižji od tistega, ki ga je zagotavljal naš socializem. Nevajeni takšnega razmišljanja in delovanja neprestano izgublamo obseg državljanskih pravic in svoboščin. Namen tega članka je prav opozarjanje na nekatere kršitve temeljnih človekovih in ustavnih pravic.

Od osamosvojitve do zdaj je državni zbor sprejel novo ustavo in več kot 2000 zakonov, kar sta zahtevala tako nova politična ureditev kot prilagajanje evropski zakonodaji. Demokracije s tradicijo so svojo pravno ureditev oblikovale stoletja in so jo sproti prilagajale novim potrebam, zahtevam in okoliščinam. Mi smo to storili v manj kot desetletju in pol. Če bi poslušali znamenitega ameriškega ekonomskega svetovalca, ki je "nategnil" skoraj vse vzhodno-evropske države, in bi v celoti izvedli njegovo gospodarskopolično šok terapijo, bi bilo še huje, kot je. Tako imamo sicer več kot 12 odstotkov revnih, socialno-zdravstvena varnost je bistveno slabša, vse več ljudi zaradi brezposelnosti, bolezni, sodnih izvršb in goljufij ostaja brez domov in/ali življenjskih prihrankov, vendar nikoli ni tako slabo, da ne bi moglo biti še slabše.

V prejšnjem sistemu se ni dalo na hitro obogateti, kot so nekaterim konjunktura, zvitost in/ali položaj ob koritu omogočili v sedanjem sistemu, vendar nas je, po besedah nekaterih politikov, socializem razvajal. S tem se ne strinjam, a je dejstvo, da smo tako med seboj kot z državo, mnogo bolj solidarizirali. V tej državi zdaj je parola znajdi se. Država je do državljana neizprosna, zato moramo enako ravnati mi z njo. Kapitalizem je liberalno tržno gospodarstvo, kar je človeška, družbena oblika naravnega bija, naravnega izbora. Kdor tega ni razumel, se mu ne piše dobro. Pravica namreč ni več, ali še ni dobrina, ampak šele možnost do

Grajena ovira novogoriškega sodišča nam onemogoča normalen dostop in samostojno opravljanje opravil.

Pogled odpravljenе arhitektonske ovire stavbe kranjskega sodišča, ki je na las podobna stavbi sodišča v Novi Gorici.

določene dobrine sploh priti.

Na arhitektonske ovire smo navajeni in do neke mere se bomo morali z njimi tudi vselej sprijazniti. Dejstvo pa je, da je teh na primer na Nizozemskem bistveno manj kot pri nas, vendar je to neprimerno bogatejša država od Slovenije in z odpravljanjem ovir so se začeli prej ukvarjati. To pa še ne pomeni, da moramo sprejeti naše stanje kot normalno in potrpežljivo čakati. Kdor se bori, ta dobi, je v demokracijah pravilo. Več in bolj ko bomo prepreke sposobni prepoznati, bolj in prej bodo odpravljene. Nekatere so še vedno celo takšnega značaja, da pomeni njihov obstoj kršitev temeljnih človekovih in/ali ustavnih pravic. V mislih imam tiste zgradbe, kamor ne gremo po svoji prostovoljni odločitvi, za sprostitev ali zabavo, ampak ker smo pozvani ali ker lahko le tam uveljavljamo nekatere zakonite pravice in potrebe, brez katerih se ne da ali je brez njih življenje bistveno slabše. To so javne zgradbe, v katerih so uradi državnih institucij kot so občinski uradi, sodišča, celo nekateri zdravstveni domovi, in pravne osebe, ki kot koncesionarji izvajajo nekatere javne naloge, na primer notarji in podobni.

V položaju, ko na takšna mesta ljudje na vozičku ne moremo samostojno in enako brez težav kot drugi državljani, smo se gotovo znašli že skoraj vsi. V kraju, kjer živim jaz, to je v Novi Gorici, mi arhitektonske ovire preprečujejo

dostop predvsem v občinsko stavbo, do sodnikov za prekrške, upravne enote, zavoda za zaposlovanje in ne nazadnje na sodišče, kjer je tudi brezplačna pravna pomoč. Čeprav sem po izobrazbi pravnik, sem – verjetno zaradi vzgoje v prejšnjem sistemu in zaradi občutka odvisnosti od drugih – sprva sprejemal vse zasilne rešitve, ki so jih bili uradniki skoraj vselej pripravljene ponuditi, in sem tako včasih celo prehitel vrsto. Vendar sem to navado plačal s tem, da nisem znal dovolj odločno reagirati na zahtevo sodišča, kamor sem bil vabljen zaradi pravde, naj tja prihajam tako, da si priskrbim nosače, ki naj bi me vsakič nosili po stopnicah. Tudi če bi nosače priskrbelo sodišče, je to nepravilna rešitev. Edina zakonita in legitimna rešitev je takšna, ki omogoča ljudem z vozičkom samostojen dostop! Razpravna dvorana sodišča v Novi Gorici pa je v visokem pritličju (v bistvu prvo nadstropje), pisarne, kjer je možnost vpogleda v spise in kjer so na voljo druge storitve sodišča, pa so še više. Kljub mojemu ugovarjanju, da sem zaradi tega v pravdi postavljen v neenakopraven položaj, sem pravdo izgubil na vseh stopnjah. Iz tega lahko sklepamo, kako razumejo sodniki enakopravnost strank v postopku in kako pravice in možnosti nas, ljudi s hendikepom pri premikanju.

Tega ne pišem zato, da bi javno javkal, ampak v vednost in pomoč

vsem, ki so se, ali se še bodo znašli v podobnem položaju. Na navedena mesta, kamor moramo zato, ker smo vabljeni in je udeležba obvezna ali bi neudeležba imela hude posledice, oziroma lahko le na takem mestu pridemo do nujnega dokumenta, kot so osebna izkaznica, potni list in podobno, upravičeno zahtevamo, da se nam omogoči samostojen dostop ali da se poišče drugo, vendar enakovredno rešitev, ki nas na noben način ne zapostavi. Tudi nadomestni prostori pogosto niso ustrezna rešitev. Sam sem, spet zaradi kompleksa poslušnega in lojalnega državljana ter zato, ker je bil sodnik za prekrške očitna dobričina, nekoč sprejel celo razpravo v občinski avli poleg bifeja, vsem na očeh in v nemiru. Domnevam, da podobne napake počnemo mnogi, sicer ne bi še vedno marsikje obstajala takšna praksa.

Kot sem napisal že v uvodu, je demokracija šele možnost doseganja osnovnih civilizacijskih dobrin in ne avtomatično njihovo zagotavljanje. Pot po kateri se do njih pride, pa je civilna družba, ki omogoča združevanje ljudi s podobnimi cilji, težavami in potrebami, v najrazličnejše interesne skupine, saj je z združenimi močmi mogoče in lažje doseči mnogo več, kot lahko uspe človeku samemu. Vendar se mora tako človek kot družba v celoti, če hoče početi karkoli novega, tega najprej naučiti. To pa je mogoče s pre-našanjem izkušenj, posveto-

vanji, pošnemanjem in seveda s prakso. Če je imel kdo podobne težave, kot sem jih imel jaz in sem jih opisal zgoraj, sem mu tudi zato pripravljen pomagati z nasvetom, zato tu navajam moj mejl, ki je Srdjan.Kumar@guest.arnes.si.

Za konec še: vsako odstopanje od naših pravic v smislu »naj bo, samo da je postopek mimo« ali »saj so prijazni, saj se trudijo ...«, pomeni pristajanje na našo zapostavljenost in odlaganje rešitev na pozneje. Kdor je bil recimo v Amsterdamu, je lahko videl, kaj je mogoče storiti in k čemu si moramo v tej smeri prizadevati. Z vozičkom se da priti

domala povsod, kamor pridejo hodeči. Demokracija nam omogoča večje možnosti doseganja deklariranih pravic, zato se čimprej znebimo starih predsodkov in omejitev in si pravice, ki so nam ponujene, čimprej tudi izborimo. Evropska unija je zdaj tudi naša domovina in v njej deluje tudi v slovenskem jeziku Evropsko sodišče za človekove pravice. To je zadnji naslov za njihovo uveljavljanje, če vsa druga sredstva odpovejo. Sam sem bil žal prisiljen tudi v ta korak in verjamem, da nisem edini. In kot bi rekel pesnik Oton Župančič: »Kum kum, le pogum!«

Mladinska izmenjava Guadarrama, Španija, 22. do 30. avgusta 2004

TISOČ OBRAZOV TEMPERAMENTNE ŠPANIJE

Vesna Susič

Vsakič ko pišemo o tej ali oni izmenjavi, raznih seminarjih in drugih mednarodnih dejavnostih, poudarjamo, da prinašajo tudi številne stike, ki nam lahko odprejo poti za prihodnja sodelovanja.

Maja letos sem se kot predstavnica Društva študentov invalidov Slovenije udeležila mladinske izmenjave na Sardiniji in tam so se z organizatorji, predstavniki italijanske organizacije A.F.S.A.I., spletle tesne vezi. Želja po sodelovanju v prihodnje je bila močna na obeh straneh in avgusta letos sem prejela vabilo za sodelovanje v bilateralni izmenjavi, ki so jo Italijani organizirali v sodelovanju s špansko organizacijo Fundacion Minusvalidos en li Naturaleza.

Na voljo sem imela še tri mesta, in ker sta bila edina pogoja za sodelovanje starost do 25 let in tekoče znanje italijanščine, sem s seboj odpeljala še dve članici Društva študentov invalidov Slovenije, Vesno Grbec in Uršo Valič, ter Denisa, italijanskega prijatelja, ki je bil tudi moj asistent. Izmenjava je

bila bilateralna in ni predvidevala udeležbe tretjih držav, zato smo se morale vsaj na papirju izdajati za Italijanke.

Vabilo je prispelo le nekaj dni pred odhodom, tako da je bilo treba vse urediti v pičlih nekaj dneh. Po nekaj zapletih nam je vseeno uspelo vse pravočasno pripraviti in tako smo se 22. avgusta podali novim dogodivščinam naproti. Na letališču v Rimu smo prvič srečali italijansko skupino in od tam smo skupaj nadaljevali pot proti Madridu. V špansko prestolnico smo prispeli ponoči in pred nami je bila še dolga vožnja v gorovje Guadarrama, 80 kilometrov od Madrida. V La Granjo smo prispeli izmučeni in željni postelje. Kraj namestitve ni bil ravno idealen za vozičkarja, saj so hišice, v katerih smo bivali, zasnovane za otroke v šoli naravi (pogradi, odda-

ljene kopalnice ...), a z nekaj iznajdljivosti, prilagajanja in dobre volje nam je uspelo preživeti devet dni.

Jutro po prihodu smo spoznali španske udeležence. Ker so ti znani po svoji gostoljubnosti in dobri volji, smo se zelo hitro spoprijateljili. Ta dan je bil namenjen predvsem igram in spoznavanju ter prostemu času. Zvečer so nam Španci pripravili zabavo in nam tako razkrili svoj značaj, in ker vemo, da so Italijani prav taki žurerji, so jim s svojo zabavo postregli že naslednji večer. Nekoliko bolj spočiti smo se naslednji dan posvetili spoznavanju kultur obeh držav udeleženk ter popoldne sproščanju naše ustvarjalnosti z glino. Center, kjer smo bili nameščeni, je znan po izdelkih ročnih del, izdelujejo jih mladi, ki tam vodijo delavnice za otroke. Tako smo imeli tudi mi možnost, da v naslednjih dneh spoznamo najrazličnejše umetniške tehnike. Tako smo, kot že rečeno, delali z glino, se mazali z barvami, izdelovali plastelin ter izdelke iz njega, pletli košarice in tako dalje. Vsak je lahko sprostil svojo umetniško žilico, bodisi na materialu, ki je bil na vrsti tisti dan, ali na sosedu pri mizi, saj se je skoraj vsaka dejavnost končala tako, da je bilo več gline, plastelina ali barve na nas kot na izdelku, ki bi ga morali ustvariti. Ni kaj, bili smo slabši od osnovnošolcev, ki se običajno udeležujejo delavnic! Poleg likovnih je bilo še precej delavnic, ki so bile namenjene spoznavanju obeh kultur, stereotipov, navad ...

Seveda ni izmenjave brez izletov in tudi nas so odpeljali spoznavat okoliške lepote in znamenitosti. Že tretji dan po prihodu so nas odpeljali v bližnjo vasico Granja de San Ildefonso, kjer stoji poletna rezidenca španske kraljeve družine. Vasica se nam je predstavila v svoji najlepši luči, saj je bil prav na tisti dan praznik zaščitnika vasi. Tako smo si lahko ogledali procesijo nosil s kipom svetnika, ki so jo v nasprotju s slovenskimi navadami obdajali ples, smeh, glasba in

vsesplošna zabava. Od tam smo se podali proti parku kraljevega dvorca, kjer smo prisluhnili koncertu klasične glasbe ter si nato ogledali dogodek, ki v park pritegne na tisoče obiskovalcev – odprtje kraljevih vodometov. V parku je razvrščenih 12 vodometov, v katere le nekajkrat na leto spustijo vodo in s tem pričarajo pravljичno razpoloženje. Žal nam je zaradi velike gneče in nedostopnosti nekaterih fontan uspelo videti le drugo in zadnjo, a prav ti ponujata najlepšo podobo.

V petek je bil čas za Madrid. Odpeljali smo se prestolnici naproti in po dvehurnem ogledu kar iz avtobusa smo lahko videli, kako številni so obrazi Španije. Na eni strani tempelj starodavne španske zabave – koride, na drugi tempelj moderne zabave – nogometa. Moderne in okrašene ulice ter zakotni prehodi. Parki in beton. Priznane trgovine, ki si delijo vhod z uličnim mesarjem. Topli in nasmejani ter hiteči in mrki ljudje. Madrid ima kot vsako veliko mesto več različnih obrazov, a vsaj mene je presenetilo, saj sem si ga predstavljala drugače. Po ogledu iz avtobusa smo imeli nekaj prostega časa, ki smo ga preživeli v glavnem mestnem parku, od koder smo se peš odpravili v slavni El Prado – najbolj znani muzej v Madridu. Tam smo si ogledali glavne španske umetnike. Na žalost bi za ogled umetnin, ki jih hrani muzej, potrebovali ves dan, na voljo pa smo imeli le pičli dve

Z nekaterimi se mogoče ne bomo več srečali, a spomin nanje bo ostal za vedno.

uri. No, temeljitejši ogled si bomo pač privoščili ob naslednjem obisku! Zadnji izlet te izmenjave je bil namenjen mestu Segovia. Mesto ima številne znamenitosti, a glavni simbol je akvadukt iz rimskih časov, ki v odličnem stanju vlada mestu. V mestni katedrali smo naleteli na poroko ter tako videli čudovito cerkev med najlepšim dogodkom. Sprehodi po ulicah in prva dobra kava so nam popestrili dan, in ker mesto ni bilo pretirano oddaljeno od naše namestitve, smo se zvečer nekateri vrnili s prilagojenimi taksiji ter noč preživeli v disko pubu.

Dnevi hitro minejo, ko se imamo lepo, in tako je napočil zadnji dan. Preživeli smo ga s Španci ob bazenu centra ter se zvečer poslovili v najboljšem stilu – z zabavo. Poslavljanje je vedno najtežji del, in ko smo se ob štirih zjutraj odpravljali na letališče, je bilo vsem tesno pri srcu. Avtobus je odpeljal v noč in

bolj ko smo se oddaljevali od centra, bolj smo se zavedali, da za seboj puščamo prijatelje. Z nekaterimi se mogoče ne bomo več srečali, a spomin nanje bo ostal za vedno.

Prav ti lepi trenutki z novimi kolegi so pomagali pozabiti nekatere slabe strani izmenjave. Kljub nekoliko robinzonski namestitvi, ne preveč užitni hrani, kdaj šepajoči organizaciji in manjšim neskladjem med skupinami lahko rečem, da mi je ta izmenjava dala veliko. Spoznala sem, da ima Španija več obrazov, ne le tistega stereotipnega, ki ti ga ponujajo turistični katalogi. Prijatelji, ki sem jih spoznala, in lepi trenutki v njihovi družbi so zasenčili vse tisto, kar bi lahko ostalo v slabem spominu. Izkušnje, ki si jih pridobiš na izmenjavi, imajo posebno vrednost, saj te obogatijo in ti dajo nove poglede na svet, ki te obdaja. In vedno obrodijo sadove.

Mladinska izmenjava, Oristano, Sardinija, Italija, 3. do 11. maj 2004

SARDINIJA = OTOK PRIJAZNIH LJUDI IN SANJSKIH KRAJEV

■ Vesna Susič

Dejavnost Društva študentov invalidov Slovenije na mednarodnem področju je letos zares pestra. Ponudbe za seminarje, izmenjave, športne dejavnosti v tujini ter druge projekte v okviru

programa mladina se kar vrstijo in tako imamo člani pester izbor možnosti za potepanje po svetu.

Letos maja se nas je skupinica štirih (vodja Emir Okanovič, asistent Dejan Matič, Urša Valič in moja malenkost, Vesna Susič) odpravila na mednarodno izmenjavo, ki jo je italijanska organizacija A.F.S.A.I. iz Rima organizirala v mestecu Oristano na zahodu otoka Sardinija. Otok, ki je poznan kot priljubljeno

letovišče slavnih osebnosti z vsega sveta, je tokrat gostil skupino mladih s posebnimi potrebami iz devetih evropskih držav. Italijani, Španci, Nemci, Švedsi, Bolgari, Avstrijci, Estonci, Angleži in seveda Slovenci smo za devet dni preplavili vasico Bonarcado v okolici mesta Oristano, kjer je bil v prelepem okolju hotela Sulare naš glavi štab.

Ko govorimo o Sardiniji, si vsak najprej pred oči pričara čudovite plaže, kristalno morje ter jahte in vile pomembnih osebnosti ... A Sardinija ni le to, ima še veliko lepših zakladov, ki so vredni, da jih vidi človeško oko. Eden od ciljev te izmenjave (ne najvažnejši, a kljub temu eden prvih) je bil, da udeleženci odkrijejo tisto pravo Sardinijo: njeno notranjost, njene ljudi, jezik, preteklost in sedanost, ki se na tem prelepem otoku tako tesno prepletata ... A pojdemo lepo po vrsti!

Naš prihod na otok so zaznamovali dež in temperature, ki bi prej spadale v kakšno skandinavsko deželo in ne na biser Sredozemskega morja. Žal napoved za naslednje dni ni bila nič kaj obetavna, tako da smo se pripravili na potek izmenjave v sejni sobi hotela.

Po prihodu in namestitvi v bungalove smo pričeli s spoznavnimi igrami, ki so se nadaljevale tudi naslednji dan, saj je tako številno skupino nemogoče spoznati v nekaj urah. Dan po prihodu je bil namenjen temeljitim predstavitev posameznikov in njihovih držav. Vsaka skupina je s plakatom, ki ga je izdelala, predstavila svojo domovino in naša mala Slovenija je spet požela velik uspeh. Tretji dan je prišla na vrsto prva delavnica na temo »Enakost, znamenje miru«, ki je bila rdeča nit celotne izmenjave. Sprva zadržano razpoloženje je postajalo iz ure v uro bolj prijateljsko in sproščeno, saj se je skozi igro skupina vedno bolj spoznavala.

Zvečer je napočil čas za mednarodno večerjo, kjer je vsaka država s ponosom predstavila svoje dobrrote.

Vreme nam je četrty dan malo prizaneslo, tako da smo dobili prvo priložnost, da se razgledamo po deželi, ki nas je tako gostoljubno sprejela. Odpravili smo se na ogled slavnih neolitskih zgradb Nuraghi, ki so davnim prebivalcem otoka služila na še ne popolnoma pojasnjen način. Nuraghi, 20 in več metrov visoke okrogle kamnite zgradbe, so posebnost otoka. Zgodovinarji še vedno razpravljajo o njihovi uporabi v skupnosti. V okolici stavbe smo lahko na širni planjavi (mimogrede, precej spominja na Škotsko) videli tudi eno izmed zadnjih čred divjih konj v Evropi. Od tega prazgodovinskega najdišča smo se odpeljali na obalo, kjer nas je prvič pozdravilo sonce. V toplih žarkih so se pred nami prikazali Tharros – mesto starih Feničanov ter bisera Sardinije – morje in bele plaže. Kraj je vse očaral in le s težavo so nas od tam odvlekli v nakupovalno središče.

V naslednjih dneh smo dejavnosti skupine izvajali v dnevno varstvenem centru »Il seme«, varovanci katerega so sestavljali italijansko skupino. Center, ki je zelo dobro organiziran, ima za glavno dejavnost kmetijstvo, saj varovanci pridelujejo zelenjavo, sadike cvetja, oljke ... Prvi dan, ki smo ga preživeli v centru, smo zaznamovali tako, da je vsak od udeležencev izmenjave pustil svoj odtis roke na monolitu, ki je postavljen pred vhod v »Il seme«. Po izdatnem kosilu so nas gostitelji odpeljali na ogled Oristana, mesta, ki na srečo še ni preplavljeno s turisti in torej omogoča pristno razpoloženje. Znamenitosti, ki bi si jih lahko ogledali, je bilo veliko, a žal je bilo malo časa na voljo. Ogledali smo si mestno stolnico, feničanski obrambni stolp ter še nekatere bisere starega mesta, preostale lepote smo pustili za morebitne obiske v prihodnosti. Dan po

packanju z barvami po kamnih je napočil vrhunec izmenjave. Na vrtu centra so skupine prebrale pesmi, ki so jih prinesle od doma in ki govorijo o miru in spoštovanju. Slovenska izbira je bila lahka, saj nobena pesem ne govori tako jasno o miru in medsebojnem spoštovanju kot naša himna. Ko smo končali z recitacijami, je vsaka skupina v imenu dežele, iz katere prihaja, posadila oljko, starodavno znamenje miru. Pod te oljkice, ki bodo zrasle v mogočna drevesa in še leta spominjale na izmenjavo, so čez nekaj dni postavili plošče z imenom države in pesmijo, ki so jo njeni predstavniki prebrali.

Nedeljo smo preživeli na plaži, saj se nas je vendarle usmili vreme in nam ponudilo lep sončen dan. Kljub toplim žarkom pa so si le redki upali v vodo, saj je bila ta za večino še premrzla.

Zadnji dan pred odhodi je potekal v znamenju izdelovanja plošč, ki so jih nato namestili pod oljke, evalviranja izmenjave ter poslavljanja, saj so nekatere skupine odšle že kmalu po večerji.

V teh dneh smo doživeli veliko lepega in navezali močne prijateljske vezi z drugimi udeleženci izmenjave. Poleg tega smo nabrali veliko uporabnih stikov za prihodnja mednarodna sodelovanja. Izmenjava je uspela, saj smo kljub slabemu vremenu lahko potovalke napolnili s pozitivnimi izkušnjami, lepimi spomini, novimi prijateljstvi, idejami za bodoče projekte, upanjem, da bodo spoznanja o miru, do katerih smo skupaj, prišli pustila konkretno sled ... Na žalost pa so bile potovalke premajhne, da bi v njih domov prinesli tudi nove prijatelje.

Sardinijo smo zapustili v toplem soncu in prav tako sonce je bilo v naših srcih. Upamo, da se bomo nekoč vrnil in na lastne oči videli, kako raste naša mala slovenska oljka.

DP Istre in Krasa

Zaključen projekt Phare na maloobmejnem območju z Italijo

Benjamin Žnidaršič

Konec septembra se je iztekel projekt za vključevanje hendikepiranih v normalno življenjsko okolje na maloobmejnem območju z Italijo, ki ga je vodilo Društvo paraplegikov Istre in Krasa. Projekt sta sofinancirala EU s pomočjo projekta Phare in Zveza paraplegikov Slovenije, za kar se jim najlepše zahvaljujemo.

Največji pridobitvi članov društva sta zagotovo organizirana prevozna služba in nakup prilagojenega kombiniranega vozila za prevoz invalidov. Vozilo opravi od 2000 do 5000 kilometrov na mesec, kar veliko pove o potrebah po tovrstnem prevozu med našimi člani.

Številna srečanja z italijanskimi paraplegiki so nas zblížala v iskanju skupnih pobud za izboljšanje življenja invalidov. Izmenjava izkušenj na primarnih področjih delovanja bo lahko temelj pogovorov za izboljšanje pravic invalidov tako v Sloveniji kot v Italiji. Študija pravic, ki izhajajo iz obveznega zdravstvenega varstva, in primerjava raznih invalidnosti, ki jo je pripravila strokovna sodelavka Karmen Zavec, bo kot informacija o nas invalidih pomembno prispevala k prepoznavnosti invalidnosti med ljudmi in v stroki. Spoznavanje organiziranosti invalidov čez mejo pa je prineslo mnoge ideje za izboljšanje delovanja tudi pri nas.

Študija o individualnih in skupinskih prevozi invalidov je prinesla mnoga nova spoznanja na področju varnosti, novih tehnologij in novih možnosti prevozov invalidov. Njeni izsledki kažejo, da so tako osebna kot množična prevozna sredstva pomanjkljivo in nedomišljeno zasnovana. Navadno so taka vozila tudi cenovno nedosegljiva in največkrat proizvajalci ne

upoštevajo realnih potreb številne populacije invalidov.

Z likovnimi razstavami smo širšo javnost s pomočjo medijev opozorili na naše delo in naše sposobnosti. S štirimi razstavami, ki so bile v Sloveniji in Italiji izvedene med vstopom Slovenije v EU in po njem, smo povezovali med seboj obe skupnosti na maloobmejnem območju. Še posebno smo se zblížali z zamejskim društvom Sklad Mitje Čuka, ki deluje na področju invalidskega varstva mladih invalidov in s katerim že načrtujemo nove projekte.

Pomembna pridobitev so izkušnje pri vodenju projektov, saj je pri izvedbi tega projekta dejavno sodelovalo šest članov društva, vsaj še toliko pa jih je s svojim delom pomembno prispevalo k njegovemu uspehu. Ne le da smo pridobili nove izkušnje pri vodenju društva in kandidiranju za projekte, ki jih uspešno prenašamo naprej, temveč smo dobili tudi mnogo novih prijateljev.

Medijska predstavitev projekta je širši skupnosti približala naše zmožnosti in potrebe. Vse lokalne skupnosti po izvedbi projekta bolj s spoštovanjem gledajo na naše uspehe in nas podpirajo pri naših prizadevanjih. S pridobljenimi izkušnjami nam lažje zaupajo izvedbo programov, s tem pa imamo precej boljše možnosti za pridobivanje denarja tako na lokalni kot na državni ravni.

Nikakor pa ni bila izpeljava projekta lahka stvar, že za njegovo pripravo in pridobitev je bilo potrebno mnogo truda. Ob začetku pa so se pokazale mnoge nepredvidene težave, ki smo jih morali potrpežljivo odpravljati. Sedaj ko je vse to za nami, si želimo, da bo delo ostalo vsaj na takšni ravni in da bomo v prihodnje za naše člane lahko naredili še veliko dobrega.

Utrinek s srečanja v Tolminu, ki sta ga v okviru projekta pripravila Društvo paraplegikov severne Primorske in Društvo paraplegikov Istre in Krasa.

Likovni umetniki društva so se predstavili v Sežani

Razstava v okviru programa PHARE

Jože Globokar

Društvo paraplegikov Istre in Krasa ima le 52 članov, toda med njimi so kar štirje likovni umetniki – Vojko Gašperut - Gašper, Benjamin Žnidaršič - Beno, Jože Tomažič in Dragica Sušanj. Likovna umetnost torej sodi med pomembne dejavnosti društva in jo predstavljajo tudi na številnih razstavah.

Med letom so razstavljali v avli Kosovelovega doma v Sežani, ki jih je prijazno sprejel pod svoje okrilje. Na razstavi so bila dela, ki so jih Gašper, Beno in Dragica ustvarili z usti, in Jožetove filografije.

Odprtje razstave so popestrili in obogatili mladi violinist Kristjan Ilič, pesnik Benjamin Žnidaršič in recitator Peter Bajnoci, ki je predstavil delo razstavljalcev.

Likovna umetnost torej spada med pomembne dejavnosti društva, ki jo predstavljajo tudi na številnih razstavah.
(Benjamin Žnidaršič - Beno, Jože Tomažič, Vojko Gašperut - Gašper in Dragica Sušanj)

Z DELOM PREDSTAVILI INVALIDNOST

Benjamin Žnidaršič

Povabilu Osnovne šole Antona Globočnika iz Planine smo se v torek 19. oktobra 2004 odzvali slikarji Zveze paraplegikov Slovenije in skupaj z učitelji in vzgojitelji pripravili celodnevno druženje.

V prvem delu smo se z osnovnošolci pogovarjali o invalidnosti in

težavah, ki jih prinaša. Šolarji so bili neverjetno radovedni, saj so jih

Jože Tomažič je vodil delavnico filografije.

zanimali tudi inkontinenca, oblačenje, prevozi, delo invalidov, arhitekturne ovire in druga področja življenja invalidov. Po pogovoru smo pripravili delavnico slikanja z usti, ki jo je vodil Benjamin Žnidaršič; delavnico ulivanja odlitkov iz mavca in slikanje skupne slike velikega formata je vodil Rajko Čaušević, delavnico izdelave filografije je vodil Jože Tomažič. Ustvarjali so vsi učenci štirirazredne OŠ, pridružili so se jim učenci OŠ iz bližnjih Laz in varovanci bližnjega vrtca, ki so si ogledali delavnice.

Vse izdelke smo v popoldanskih urah razstavili v šolski avli, učenci pa so na odprtje razstave povabili tudi starše. Sledil je pogovor o invalidnosti s starši, ki so bili izjemno navdušeni nad seznanjenjem njihovih otrok z invalidnostjo s pomočjo ustvarjalnega dela. Delavnico je posnela tudi nacionalna televizija in oddaja o njej je izjemno odmevala med gledalci.

TURNIR V KEGLJANJU NA BONIFIKI V KOPRU

■ *Željko Geci*

Društvo paraplegikov Istre in Krasa je 28. maja letos z Zvezo paraplegikov Slovenije organiziralo turnir v kegljanju v športni dvorani Bonifika v Kopru.

Nastopilo je devet ekip ter 42 posameznikov para in tetraplegikov. Med posamezniki je zmagal Srečko Kotnik, med ekipami pa Društvo paraplegikov ljubljanske pokrajine.

Ob koncu tekmovanja smo ob bazenu avtokampa Adria razglasili rezultate ter pripravili odprtje dvigala za vstop v bazen. Predstavili smo tudi program za mobilnost Autonomy, kjer so člani testirali vozilo na ročno upravljanje.

V metih po 60 lučajev mešano so bili doseženi naslednji rezultati:

EKIPNO:

1. DRUŠTVO PARAPLEGIKOV LJUBLJANSKE POKRAJINE 762 št. podrtih kegljev
2. DRUŠTVO PARAPLEGIKOV SEVERNE ŠTAJERSKE 742 št. podrtih kegljev
3. DRUŠTVO PARAPLEGIKOV PREKMURJA IN PRLEKIJE 701 št. podrtih kegljev
4. DRUŠTVO PARAPLEGIKOV KOROŠKE 688 št. podrtih kegljev
5. DRUŠTVO PARAPLEGIKOV GORENJSKE 685 št. podrtih kegljev
6. DRUŠTVO PARAPLEGIKOV JUGOZHODNE ŠTAJERSKE 682 št. podrtih kegljev
7. DRUŠTVO PARAPLEGIKOV SEVERNE PRIMORSKE 634 št. podrtih kegljev
8. DRUŠTVO PARAPLEGIKOV ISTRE IN KRASA 587 št. podrtih kegljev
9. DRUŠTVO PARAPLEGIKOV DOLENJSKE, BELE KRAJINE IN POSAVJA 361 št. podrtih kegljev

Posamezno so tekmovalci dosegli naslednje rezultate:

1. Srečko Kotnik 228 št. podrtih kegljev
2. Viktor Rupnik 214
3. Tone Kanc 213
4. Hasan Čaušević 212
5. Zlatko Bernašek 209
6. Senka Ivanišević 209
7. Mladen Fabjan 201
8. Marjan Štibler 200
9. Franc Simonič 193
10. Zdravko Eržen 193
11. Alfred Lasetzky 192
12. Ivan Žalik 191
13. Roman Hrženjak 189
14. Janez Ravnik 184
15. Alojz Cvar 181
16. Anton Simonič 180
17. Boris Šter 180

18. Milan Bogataj 179
19. Jordan Ušaj 178
20. Boško Božič 177
21. Boštjan Javernik 177
22. Marta Janežič 172
23. Franc Borovnjak 170
24. Alojz Jeromel 169
25. Emil Palameta 168
26. Miran Jernejšek 166
27. Franc Kuhelj 166
28. Srečko Petkovšek 164
29. Martin Tabak 155
30. Klavdij Leban 152
31. Henrik Plank 150
32. Marjan Romih 148
33. Srečko Šilak 145
34. Jože Herman 142
35. Slavka Jereb 128
36. Željko Geci 122
37. Fahir Bašič 120
38. Ivanka Kostevc 116
39. Rajko Ternik 114
40. Jolanka Bukvič 113
41. Pavla Sitar 101
42. Zorica Razboršek 95

Šahovski memorial Viktorja Brezovnika

■ *Benjamin Žnidaršič*

V Ankaranu je 1. oktobra letos v organizaciji Društva paraplegikov Istre in Krasa in Zveze paraplegikov Slovenije potekal meddruštveni šahovski turnir v spomin Viktorja Brezovnika. V dopoldanskih urah je bil organiziran turnir posameznikov, popoldne pa turnir ekip.

Zmagovalec turnirja posameznikov je bil Edo Planinc, ki je pometel z nasprotniki, saj na turnirju ni oddal niti remija. Prav tako so lepo ekipno zmago dosegli šahisti Društva paraplegikov Istre in Krasa.

Vsi šahisti so pohvalili organizacijo in kraj prireditve. Pogled na morje je pomembno prispeval k počutju igralcev, zato so vsi obljubili, da se še vrnejo. Turnir je pomagalo organizirati Šahovsko društvo Piran

s sodnikom Andrejem Žnidarčičem. Praktična darila so prispevali: podjetje Santomas iz Kopra, Turistična informacijska pisarna Izola in Društvo paraplegikov Istre in Krasa.

REZULTATI POSAMIČNO:

1. Edo Planinc 7,0 (20,0; 30,0)
2. Vojko Gašperut 6,0 (21,0; 28,5)
3. Edvard Cerkvenc 5,0 (20,0; 29,0)
4. Beno Žnidaršič 4,0 (21,0; 30,5)
5. Jože Plenjšek 4,0 (20,5; 30,0)
6. Danilo Jakomin 4,0 (20,5; 28,0)
7. Brane Nerat 4,0 (19,5; 28,0)
8. Jožica Kerč 4,0 (18,0; 26,5)
9. Srečko Šilak 4,0 (17,5; 27,0)
10. Ana Radej 3,5 (17,0; 21,5)
11. Jože Kermeč 3,5 (15,5; 20,0)
12. Fahir Bašič 3,0 (19,0; 26,5)
13. Julijan Šavron 3,0 (17,5; 23,0)
14. Jože Berlinger 3,0 (17,0; 22,5)
15. Ervin Ogner 3,0 (16,5; 22,0)
16. Franc Ivenčnik 3,0 (15,0; 19,5)
17. Slavko Mikec 3,0 (13,5; 18,0)
18. Marko Trogar 2,0 (15,0; 21,5)
19. Klavdij Koren 1,0 (16,0; 24,5)

Zmagovalec posameznikov Edo Planinc prejema zasluženo nagrado.

Ekipni zmagovalci DPIK Edo Cerkvenc, Vojko Gašperut in Benjamin Žnidaršič

REZULTATI EKIPNO:

1. krog:
Koper I–Koper II 2:1
Celje I–Celje II 1,5:1,5
Ljubljana–Maribor 2:1
2. krog:
Koper II–Maribor 1:2
Celje II–Ljubljana 1:2
Koper I–Celje I 2:1
3. krog:
Celje I–Koper II 1:2

Ljubljana–Koper I 1:2

Maribor–Celje II 3:0

4. krog:

Koper II–Celje II 3:0

Koper I–Maribor 3:0

Celje I–Ljubljana 1:2

5. krog:

Ljubljana–Koper II 2:1

Maribor–Celje I 3:0

Celje II–Koper I 0:3

Končni vrstni red:

1. Koper 12 (Gašperut, Cerkvenc, Žnidaršič)
2. Ljubljana 9 (Planinc, Plenjšek, Koren - 8 meč točk)
3. Maribor 9 (Ogner, Šilak, Nerat - 6 meč točk)
4. Koper II 8 (Jakomin, Bašič, Kralj)
5. Celje I 4,5 (Kerč, Berlinger, Ivenčnik)
6. Celje II 2,5 (Trogar, Mikec, Šavron)

DRUŠTVO PARAPLEGIKOV KOROŠKE DOBRO SODELUJE Z VSEMI KOROŠKIMI OBČINAMI

Damjan Hovnik

Društvo paraplegikov Koroške deluje na območju dvanajstih koroških občin: mestne občine Slovenj Gradca, Raven na Koroškem, Prevalj, Mežice, Črne na Koroškem, Dravograda, Mislinje, Mute, Radelj ob Dravi, Vuzenice, Podvelke in Ribnice na Pohorju.

V našem društvu se vseskozi trudimo, da bi z vsemi občinami na koroškem območju čimbolj učinkovito sodelovali. V letu 2003 smo organizirali sestanke z vsemi župani oziroma županjami. Sestanek se je poleg našega predsednika udeležil tudi po en paraplegik z območja občine, kjer je ta potekal.

Na vseh sestankih smo naleteli na poslušnost in vsi so nam obljubili pomoč pri naših projektih. Predvsem smo jim skušali pojasniti, da delujemo na območju vseh dvanajstih koroških občin, ne pa le v občini sedeža. Razpisi v občinah so ponavadi tako zasnovani, da je pogoj za prijavo na razpis med drugim tudi sedež društva v občini, kar pa se nam

seveda ne zdi prav. V veliki večini so župani oziroma županja znali prisluhniti našim težavam in ocenjujemo, da bo v prihodnje sodelovanje še boljše.

Dobro sodelujemo predvsem z mestno občino Slovenj Gradec in občino Ravne na Koroškem.

S slovenjgraško občino in njenim županom, gospodom Zanoškarjem, smo imeli poleg omenjenega sestanka še nekaj sestankov, na katerih smo izrazili našo željo po pridobitvi novih delovno-bivalnih prostorov. Po usklajevanju s strokovnimi službami na občini smo v fazi potrditve projekta PGD na upravnem odboru društva. Potrebni bo nekaj sprememb in projekt bo lahko stekel, kot smo si zamislili. Seveda pri tem projektu računamo na pomoč vseh dvanajstih koroških občin, saj ga sami z lastnim denarjem in izdatno pomočjo naše krovne organizacije, Zveze paraplegikov Slovenije, nismo sposobni uresničiti.

Poleg tega smo v letu 2003 priredili okroglo mizo, na kateri smo se srečali s predstavniki mestne oblasti in vsemi invalidskimi organizacijami v občini. Pogovor je bil uspešen, saj smo lahko izrazili naše želje, kaj bi se dalo postoriti na območju občine, da bi bilo življenje v občini prijaznejše za vse invalide in paraplegike, ki smo stalno vezani na invalidski voziček. Pogovor je tekkel v več smereh, nas so zanimali predvsem odprava arhitektonskih ovir, prehodi čez pločnike, dostopi do javnih institucij ter zgraditev stranišča za paraplegike. Povedati moram, da so upoštevali naše želje in odpravili arhitektonske ovire, na avtobusni postaji v Slovenj Gradcu pa so zgradili javne toaletne prostore, ki popolnoma ustrezajo našim potrebam.

Tudi sodelovanje z občino Ravne na Koroškem je odlično. Gospod župan Maksimilijan Večko nas je velikodušno podprl pri naših projektih. Na območju Raven na Koroškem potekajo dvakrat na teden treningi

kegljanja na kegljišču Športnega zavoda. V poletnih mesecih pa potekajo treningi voženj formul na stadionu Športnega zavoda, ki je edini primeren objekt na celotnem Koroškem. Na stadionu organiziramo vsako leto krog za državno prvenstvo v atletiki, na kegljišču pa tradicionalni Grnjakov memorial. Obe prireditvi sta dobro obiskani, saj na atletskem temovanju sodeluje od 35 do 40 tekmovalcev, na memorialu pa 60 do 70 tekmovalcev paraplegikov iz vse Slovenije.

Poleg tega nas je občina Ravne na Koroškem podprla pri financiranju zaposlitve delavca prek javnih del. V našem društvu smo bili po ukinitvi programa civilnega služenja vojaškega roka, ki nam je več let dajal »vojaka«, zaradi katastrofalnega finančnega stanja prisiljeni zaposliti delavca prek javnih del. Letos poleti sem se oglašil na zavodu za zaposlovanje, kjer smo pretehtali vse možnosti za naše društvo. Edina rešitev so bila javna dela. Na srečo se je julija ponovno odprl razpis za naše področje, saj predvidevana sredstva niso bila porabljena. Prijazna delavka na zavodu me je obvestila o

razpisu in sledila je akcija. S podporo podžupana za družbene dejavnosti Tomaža Rožena, direktorja občinske uprave Branka Kakerja ter župana Maksimilijana Večka smo se na sestanku dogovorili, da bo občina Ravne na Koroškem sodelovala kot naročnik javnega dela, naše društvo pa bo izvajalec. Sledil je podpis pogodbe in septembra smo zaposlili delavca preko javnih del.

V oktobru pa je bil objavljen razpis za javna dela za leto 2005. S pomočjo vodje oddelka za družbene dejavnosti Mirka Rozmana ter že prej omenjenih smo tudi za leto 2005 uspešno izvedli prijavo na razpis za javna dela. Upamo, da bo naša vloga ugodno rešena, saj si brez takega delavca ne znamo več predstavljati izvedbe naših programov.

Tudi druge občine na Koroškem nas vedno bolj podpirajo pri izvajanju naših programov. Zavedamo se, da je treba še veliko postoriti, predvsem pa se zavedamo, da smo zaradi naših poškodb močno odvisni od drugih, in si zato prizadevamo vzpostaviti ter nato ohraniti dober odnos z vsemi koroškimi občinami.

KARANTANSKI KNEZI PONOSNI NA OSVOJENO PRVO MESTO V ATLETIKI

Damjan Hovnik

Karantanski knezi smo letos z veseljem pričakovali začetek tekmovanj v atletiki, ki so štela za ekipni naslov državnih prvakov v letu 2004.

Vse skupaj se je začelo sredi maja na atletskem stadionu Kladivar v Celju. Kot vedno so prvi na vrsti metalci, pri nas se je izkazal Zdravko v kopju, nato pa še v krogli, kjer je dosegel dober rezultat. Vožnje pa smo vsaj po mojem mnenju povprečno opravili, sam nisem bil preveč navdušen nad svojim doseženim rezultatom, čeprav je glede na točke kar dober. Vse priznanje pa gre našemu prekaljenemu lisjaku

Ivančku, saj se je odlično kosal s tekmeci in na 800 metrov ugnal veliko mlajše sotekmovalce. Že na poti domov smo preračunavali rezultate ter ugibali, da bomo dokaj blizu celjski ekipi, kar se je po prejemu rezultatov izkazalo za pravilno. Po prvem krogu smo zaostajali za nekaj manj kot 20 točk, kar je v vožnjah na 100 metrov lahko desetinka sekunde ali manj, pa bi bili prvi. Polni pozitivne športne energije smo se odpravili na

drugo tekmo in v nov boj.

Že čez slab teden dni je potekal drugi krog tekmovanja v Ljubljani na stadionu ŽAK. Metalci so čez teden pilili formo, vozniki pa smo bolj počivali in čakali na tekmo. Metalci so se dokaj dobro podali v boj, vendar je Janez le star maček in kroglo kot za šalo sune za dobrih 900 točk, tako da mu je zelo zelo

pri vožnji se opiramo na svoje rame s kolena, potrebujemo torej naslon za noge. Čez zimo naju z Ivančkom torej spet čaka delo, da nama ne bo dolgčas. V kombiju smo spet premlevali rezultate, upali smo na najboljše, vendar so nas Celjani spet »nasekali«, tokrat za dobrih 176 točk. V skupnem seštevku pa smo zaostajali že skoraj za 200 točk. Kaj

kar je najvažnejše. Tudi sam sem bil prvič v sezoni zadovoljen z rezultatom, na 200 metrov je padel nov državni rekord. »Ta stara formula« je pa le zakon! Ivanček pa je pred domačim občinstvom spet pometil s konkurenco, na cilj je prišel prvi. Nestrpno smo čakali na rezultate in jih bili zelo veseli. Na domačem terenu na Ravnah smo konkurenco ugnali za slabih dvesto točk, v skupnem seštevku pa smo prešli v vodstvo za slabo točko. Da, prav ste videli, za slabo točko! Tako rekoč nič. Vendar se nam je povrnila samozavest in komaj smo čakali na zadnji krog v Mariboru, kjer se bo odločalo o ekipnem državnem prvaku za leto 2004.

Zmagovalna ekipa: Alojz Jeromel - Mafic, Zdravko Grilč - Dugi, Stojan Rozman - Stojko, Damjan Rek - Rexi, Ivan Gaberšek - Šef, Damijan Hovnik - Damac, Boštjan Javernik - Boško.

težko parirati. Ivanček je na 800 metrov dosegel svojo normo, sam pa spet sploh nisem bil zadovoljen z doseženim rezultatom, saj sem lani dosegal že veliko boljše rezultate. Nekaj bo treba storiti do naslednje tekme na našem domačem terenu na Ravnah! Prvi dve tekmi sem vozil z novo formulo, ki sva jo z Ivančkom predelala, tako da sem lahko zlezel vanjo in dobra dva tedna z njo treniral. Omenjeno formulo mi je velikodušno priskrbel Jože Okorn, ki se mu iz srca zahvaljujem. Formula je bila dobavljena prek Zveze za šport invalidov pod ugodnimi pogoji dobavitelja Stanka Lučeva. Vendar pa mi omenjena formula ne ustreza in bo treba predelati celotno sedišče, saj je narejena za paraplegike, ki imajo zdrave hrbtne mišice in se vanjo usedejo na noge – v bistvu sedijo na svojih nogah. Tetraplegiki pa potrebujemo drugačen način vožnje,

storiti do naslednjega kroga na domačem terenu?

V skupnem seštevku dveh krogov smo zaostajali že skoraj za dvesto točk. Vedeli smo, da imamo še veliko rezerv, vendar kako jih izkoristiti? Ivanček mi je predlagal, da spet poskusim s staro formulo njegove izdelave, saj sem z njo krepko presegel »ta staro«. Rečeno, storjeno!

Pred tretjo tekmo na domačem terenu na Ravnah sem malce potreniral s staro formulo in jo dobro »naštetal« na domači stadion. Domači koroški zrak nam dobro dene, tako da smo na tej tekmi eksplodirali. Zdravko si je za svoj doping s sabo pripeljal svojo boljšo polovico, ki mu je pred tekmo dala pravo energijo, in pokazalo se je, da je storil prav. Vsa tri orodja je zalučal krepko čez 700 točk, tako da je v seštevku presegel našo konkurenco,

Zadnja tekma je bila v Mariboru v ponedeljek popoldne, vreme je bilo odlično za doseganje dobrih rezultatov. Polni energije smo prišli na prizorišče ter začeli tekmo. Metalci so bili odlični, še posebno Zdravko, ki je spet s sabo pripeljal doping – svojo brhko mladenko. Krogla, kopje in disk so leteli krepko čez povprečje 750 točk in že takrat smo vedeli, da smo na dobri poti. Pozabiti pa seveda ne smemo našega Stojana, ki nam redno prinaša okrog 500 točk na tekmo v disciplini met kija. Tudi ko ima težave z zdravjem, ne pozabi na ekipni duh in se kljub vsem zdravstvenim težavam udeleži vsake tekme. Dopingirani od tanguic »lepe Helene« smo se na start podali formulaši. Start in eksplozija moči ... z rezultati sem bil zadovoljen, na 200 metrov je padel nov državni rekord, in sicer je bil vreden 894 točk. Ivanček pa je spet kljub bolečinam v rokah pomete s konkurenco in prispeva k skupnemu rezultatu dragocenih 650 točk. Splačalo se je potruditi ..., ko smo izvedeli za rezultate, smo bili ponosni nase ... kljub majhnemu številu našega članstva smo državni prvaki. Na zadnji tekmi smo zmagali za dobrih 110 točk, vrednih zlata.

Tukaj je treba dodati še naš ekipni duh, ki ga sestavljajo naslednji borci:

- Stojan Rozman - Stojko
- Zdravko Grilc - Dugi
- Damjan Rek - Rexi
- Boštjan Javernik - Boško
- Alojz Jeromel - Mafic
- Damjan Hovnik - Damac
- Ivan Gaberšek - Šef

Kako naprej? V glavi je že naslednja sezona, na katero pa se priprave počasi začenjajo že sedaj. Zdravko - Dugi je povedal, da se bo spet začel resneje ukvarjati z atletiko in da bo pozimi opravil priprave v fitnessu, tako da bo izboljšal rezultate in mogoče spet začel posegati po evropskih lovorikah. Tudi sam imam v mislih podoben scenarij, doma, kolikor se le da, krepim svojo moč, po novem letu pa začnem redno vadbo, menjaje fitness-valji vsaj štiri- do petkrat na teden. Doma imam v sobi majhen fitness, kar mi pač pride v poštev, uredil pa sem ga s pomočjo staršev in domačih – oče je mizar in mi marsikaj pomaga. Poleg tega imam valje za kondicijo, ki jih je treba kar poganjati in poganjati. Seveda so valji domače, Ivančkove izdelave. Tudi tradicionalen slo-

venski šport bo treba za doseg kakšnega evropsko priznanega rezultata pustiti pri miru. Drugi pa delajo po svojih močeh in po pogovorih na rekreaciji jim volje do dela ne manjka. Upamo, da nam bo celotni ekipi zdravje služilo, v mislih pa imamo ponovitev letošnjega rezultata ekipno ter vsaj toliko medalj na memorialu, kjer smo se tudi odlično odrezali. Srčno pa upam, da bomo v naše vrste pritegnili vsaj še kakšnega voznika, saj Ivanček zaradi zdravstvenih težav verjetno ne bo več mogel poganjati formule, 800 metrov pa je že kar spoštljiva razdalja. Sam za zdaj še nisem sposoben dobrega rezultata na 800 metrov, že na 400 metrov me po 300 metrih »pobere« in komaj pridem do cilja. Napotek: trenirati, trenirati in še enkrat trenirati.

Za konec pa naj povem še to, kako sem se sploh začel ukvarjati z atletiko. Ivanček me je pregovarjal in pregovarjal, a nekako nikoli nisem našel prave volje – nisem si upal, da bi poskusil. Nato pa me je nekega dne leta 2000 poklical in rekel, da gremo na trening v Maribor in da nas gre več iz društva. Zbral sem

ves pogum in se odpravil zraven. V Mariboru pa sem med časom, ko so metalci metali, pod Ivančkovim vodstvom res »malo potrenirčkal« na drugi strani stadiona, nastavila sva formulo, potem pa kar na start 100 metrov! Prvič je seveda šlo s prve na osmo progo in nazaj – vijugal sem kot na žalost prehitro pokojni moj idol Rok Petrovič včasih na belih strminah, do cilja pa sem le prilezel. Ognjeni krst je bil opravljen, nato pa je šlo samo navzgor z rezultati in upam, da bo tako tudi v prihodnje.

Za doseganje naših rezultatov pa je treba omeniti tudi pomoč občine Ravne na Koroškem in župana Maksimilijana Večka, saj ima posluh za invalidski šport in nam skupaj z direktorjem Športnega zavoda Ravne na Koroškem Zdravkom Kotnikom omogočata treninge na prekrasnem objektu, zame najkakovostnejšem stadionu v Sloveniji. Hvala še enkrat, mi pa obljubljam, da vas bomo v novem letu presenetili spet s kakšnim podobnim rezultatom ... ali pa še boljšim!

Zige zage ... zige zage – koroške zmage!!!

Vse kolajne slovenskih invalidov na teh igrah so osvojili paraplegiki

USPEŠNI NASTOPI NAŠIH ČLANOV NA 12. PARAOLIMPIJSKIH IGRAH

Dane Kastelic

Naključje je hotelo, da so v letu našega jubileja potekale tudi XII. paraolimpijske igre. Šest članov Zveze paraplegikov Slovenije je na teh igrah zelo uspešno predstavljalo Slovenijo kakor tudi slovenske paraplegike. Pred odhodom smo pri Zvezi pripravili kratek sprejem za naše udeležence, ki so nastopali v naslednjih disciplinah: Andreja Dolinar in Mateja Pintar – namizni tenis, Tatjana Majcen, Janez Hudej in Marko Sever – atletika ter Franci Pinter – streljanje. V sproščenem pogovoru s podpredsednikom Zveze in vodjem športa smo izmenjali nekaj pogledov in pričakovanj pred odhodom. Zveza je ob tej priliki udeležencem paraolimpijskih iger izročila žepnino,

predstavnik pa sta jim zaželela veliko dobrih rezultatov, športnih užitkov in dobro počutje v Atenah.

Kot je nam vsem dobro znano, so naši predstavniki dosegli izredne rezultate in osvojili štiri kolajne. Predstavnica naše organizacije Mateja Pintar je v namiznem tenisu osvojila **prvo zlato** medaljo med slovenskimi invalidi. Njen uspeh je dopolnila Tatjana Majcen, ki je v metu kopja osvojila **srebrno** in v metu krogle **bronasto** medaljo. Njun uspeh pa je zaokrožil s **srebrno** medaljo Franci Pinter v streljanju. Vse njihove nastope smo z navdušenjem spremljali in se veselili njihovih dosežkov.

Športniki invalidi imajo v naši družbi manjvreden položaj v primerjavi z »zdravimi«, saj ne morejo pridobiti statusa vrhunškega športnika, pa čeprav vlagajo enak ali celo večji napor

Predsednik ZPS Ivan Peršak se je na sprejemu zahvalil vsem udeležencem.

za doseganje vrhunskih rezultatov. Zaradi takega položaja je upravni odbor Zveze na priporočilo športne komisije sprejel sklepe, da se vsem vrhunskim tekmovalcem ob odhodu na uradna mednarodna tekmovanja (evropsko in svetovno prvenstvo ter paraolimpijske igre) prispeva žepnina. Prav tako pa se vse dobitnike medalj nagradi po osvojeni kolajni, višina nagrade je odvisna od ranga tekmovanja.

Prva zlata medalja iz Paraolimpijskih iger v slovenski zgodovini (Mateja Pintar – namizni tenis)

Da bi Zveza svoje člane športnike tudi ustrezno predstavila medijem, je zanje pripravila kratek sprejem v okviru tiskovne konference ob prejemu državnega odlikovanja. Vsem prisotnim udeležencem paraolimpijskih iger je čestital predsednik Ivan Peršak, ki je v čestitki poudaril, da imajo tekmovalci s svojimi javnimi nastopi možnost

predstaviti tudi svojo krovno organizacijo, ki jim je prva stala ob strani in omogočila prve korake v spogledovanju z lastno športno disciplino. Vsem udeležencem je izročil šopke, dobitnikom medalj pa je podelil denarne nagrade, ki so delno nadomestilo za odrekovanja in spodbuda za nadaljnjo športno kariero.

Srebro se odlično sveti! Franci Pinter – streljanje

Letos bron in srebro, da bo le še v prihodnje tako. (Tatjana Majcen – atletika)

ATENE - prestolnica grške kulture in gostiteljica XII. paraolimpijskih iger

Tatjana Majcen

Končale so se XII. paraolimpijske igre v Atenah, ki so bile za nekatere izmed nas bolj, za druge manj uspešne. Občutki so takšni in drugačni, nekaj svojih vtisov pa bom za vas napisala na ta list papirja pred mano.

Težko mi je pisati o svojih vtisih in občutkih iz Aten, saj jih še sama komaj daj počasi dojemam. Ko so me pred odhodom vprašali, kakšni so moji načrti in želje, sem v šali dejala: »Dve nedaljši!«

Moja športna pot je kratka, intenzivno treniram komaj dobri dve leti. To, da sem lahko šla v Atene, je bil zame že velik uspeh. Veliko ljudi sem slišala govoriti za svojim hrbtom: »Ta si pa veliko upa! Dve medalji, ja, ja, kar naj sanja!« Ampak tisti, ki me poznajo, so vedeli, kako trdo sem trenirala ti dve leti, in tudi sama sem verjela vase. Mogoče se bo kdo ob branju tega članka opogumil in se začel ukvarjat s

takšnim ali drugačnim športom. Priznam, ni bilo lahko začeti, vendar ko te zasvoji ta športni duh, si ne moreš več pomagati! Zelo sem bila ponosna nase, ko sem lani na Češkem izpolnila normo A, ki je bila zelo visoka za paraolimpijske igre v Atenah. Nisem si mogla predstavljati, kako bo nastopati v domovini olimpijskih iger.

Na Brniku smo se 10. septembra poslovili od svojih najdražjih. Z mislimi, da bi se čim prej vrnil, smo poleteli proti Atenam. Tam so nas po zelo adrenalinski poti izkrcali iz letala. Čakali so nas že avtobusi, s katerimi smo se odpeljali proti paraolimpijski vasi, kjer so že čakali drugi člani naše

odprave. Skupaj smo se odpravili proti našemu novemu domu. Na balkonih apartmajev so že visele slovenske zastave. Kmalu smo se počutili kot doma. V enem apartmaju je bilo pet sob, v njih sta bili po dve postelji. Ker smo imeli na voljo nekaj takih apartmajev, sem bila v sobi kar sama, sicer pa je bila soba za dva vozička skoraj premajhna. Prva dva dneva je pihal močan veter. Tako sem se le po potrebi sprehajala po olimpijski vasi, ki pa je bila za nas vozičkarje težavna, saj se vas od začetka pa vse do konca počasi vzpenja. Če nisi tak maratonec, kot je naš Marko, ti je šel vsak tak večji sprehod pošteno »v roke«. Sicer pa sem se zaradi poškodbe levega ramena tako ali tako večinoma vozila z avtobusom, ki je odpeljal vsakih deset minut. Ne vem, kaj bi naredila brez naše zdravnice Helene! Zelo mi je pomagala, ko pa ni več mogla, mi je uredila terapije. Moram povedati, da so bili fizioterapevti zelo prijazni. Imela sem tudi veliko srečo, da so mi te terapije pomagale.

Vsa vas je bila močno varovana, vojaka smo videli vsakih nekaj metrov. Vojaki, policisti ali marinci so nas spremljali na avtobusu, ko smo šli na kakšno tekmo ali pa smo se odpravili samo navijat. V vasi so bili tudi kino, disko, igralnica z biljardom in drugimi igralnimi aparati, frizer, pošta, internet, cvetličarna, pralnica ... Največkrat sem obiskala internet, ker je bil to najcenejši stik z mojimi. V vasi pa je bil tudi velik šotor, ki je bil namenjen jedilnici. Tu smo se največkrat srečevali vsi športniki iz vsega sveta. Hrana je bila zelo raznolika. Bilo je je veliko, a sem se tako kot vsi drugi že naslednji teden vsega naveličala, saj je imelo vse enak okus in vonj. V času bivanja v Atenah smo si ogledali tudi znamenito Akropolo. Velika pohvala tistemu, ki se je tega domislil! Lepo je bilo videti ta zgodovinski kraj tako od blizu. Odzvali smo se tudi povabilu veleposlanice v Grčiji, gospe Jožice Puhar. Na srečo je prvi teden hitro minil. Prišel je težko pričakovani 17. september, dan odprtja. Ne vem, kako je bilo na prejšnjih igrah, ampak meni se je zdela prireditev enkratna. Prireditelji so na sredino stadiona postavili drevo, okrog

Najuspešnejše športnice letošnje paraolimpijade so bile naše članice.

Ponos Aten s pomočjo tehnike dostopen tudi za »vozičkarje«

katerega je potekala vsa prireditve. Drevo je bilo prikazano v štirih letnih časih, ob koncu prireditve pa so prižgali olimpijski ogenj. S prižigom ognja so bile igre odprte in zame kot tudi za druge se je začel delovni del.

Jaz sem imela svoj prvi nastop v suvanju krogle drugi dan iger. Ker je bila tekma popoldne, sem ves dan počivala in se tudi psihično pripravljala na svoj veliki nastop. Uro pred tekmo sem morala tako kot vsi drugi priti v »callroom«, kjer prelepijo morebitne sponzorske oznake na obleki, nahrbtniku, vozičku ... Iz nahrbtnika ti vzamejo vse, česar naj po njihovem ne bi imel – tudi banane in talismane. Preden sem šla na stadion, so me še enkrat temeljito pregledali. Končno je zame nastopil velik trenutek. Ko sem stopila na stadion, je bilo neverjetno. Vsi so ploskali, stadion je bil skoraj čisto poln. Ta občutek je res božanski in nepozaben. Na vrsti sem bila deveta, zato sem imela veliko časa, da sem lahko opazovala svoje tekmice in druge, ki so nastopali tisti dan. Po prvi seriji sem si tretje mesto delila s Čehinjo Evo, ki pa me je v drugi seriji presenetila in me potisnila na četrto mesto. Naša delegacija je vložila protest proti

zmagovalki Čehinji Jani zaradi nepravilne klasifikacije. Naš protest so sprejeli. Okrog poldvanajste ure sem izvedela, da imam bronasto medaljo. Tisto noč sploh nisem mogla spati, še bolj sem bila razburjena kot na tekmi. Pravega občutka, da sem res osvojila kolajno, nisem imela, saj sem bronasto kolajno dobila dan pred odhodom domov. To je pač njihov grški sil, ki meni ni všeč. Moja naslednja tekma je bila v petek, in sicer sem imela nastop v metu diska. Dan prej me je napadel prehlad, tako da sem morala nastopati z vročino in smrkvim nosom. Kljub vsemu sem bila s svojim dosežkom (četrto mesto) zadovoljna, saj sem izboljšala svoj osebni in državni rekord.

Zadnji nastop v metu kopje sem opravila dan pred koncem iger. Bila sem že čisto brezvoljna, ker sem imela že vsega čez glavo. Hotela sem samo na hitro opraviti s tekmovanjem in se vrniti

v vas. To, da bom pa dobila kakšno kolajno, pa se mi še sanjalo ni. Ko se je po mojem tretjem metu v prvi seriji na ekranu pokazalo moje ime na prvem mestu, kar nekako nisem mogla verjeti. Ko sem pogledala malo bolje, sem videla, da je poleg mojega rezultata pisalo WR. Bila pa sem prepričana, da tega mesta ne bom dolgo zasedala, saj sem vedela, da je tekmovalka iz Južne Afrike boljša od mene. Na koncu je bilo res tako, domov sem odnesla srebrno medaljo. Po tekmi so me poklicali na dopiňsko kontrolo, ki pa je bila že moja druga. Na prvo so me poklicali že pred začetkom iger v olimpijski vasi. Ko so me novinarji po tekmi vprašali, kakšni so moji občutki že ob drugi osvojeni medalji, se pravzaprav še nisem zavedala, kaj vse sem dosegla. Ta občutek sem dobila šele dan po vrnitvi domov, ko so me v moji vasi pričakali vsi od blizu in daleč, in takrat sem bila zelo ponosna sama nase in na vse svoje uspehe. Veliko presenečenje so mi pripravili tudi v šoli, kjer sem zaposlena. Na prireditvi so mi podelili še zlato kolajno za vse moje dosežke na XII. paraolimpijskih igrah in mi dejali: »Zvezde so večne.«

Olimpijski ogenj na otvoritvi XII. Paraolimpijade

UTRINKI S PARAOLIMPIJSKIH IGER V ATENAH

Žarko Tomšič

Leto 2004 bo zame ostalo eno izmed najpomembnejših v mojem življenju: zamenjal sem službo in sodeloval sem na paraolimpijskih igrah v Atenah. Konec aprila sem prejel pošto, ki je potrdila moje upanje, da bom lahko kot sodnik košarke na vozičkih sodeloval na igrah. To je bila zame ogromna čast, saj sem bil delegiran kot eden izmed dveh nevtralnih sodnikov.

Na prizorišče sem pripotoval v času, ko je potekala slovesnost ob odprtju, tako da sem prispel v paraolimpijsko vas sam, nikjer ni bilo nikogar. Zato pa je akreditacija potekala izjemno hitro. Malo kasneje so se pričeli vračati udeleženci s slovesnosti in to je bilo tisto, kar sem čakal. Kar naenkrat je bilo okoli mene ogromno ljudi z vsega sveta. Toliko različnih jezikov, toliko različnih kultur! Ogromna jedilnica, kjer ura obroka ni pomembna. Med množico sem iskal barve slovenskih reprezentantov, a sem jih uspel videti le od daleč. Nič zato, saj smo se v dneh zatem večkrat srečali in se tudi pogovorili! Z nekaterimi sem se prvič srečal in preživel nekaj prijetnih trenutkov, žal mi je samo, da jih ni bilo

več, saj smo bili vsi zelo zasedeni s svojimi dejavnostmi.

Želel sem si videti več tekem naših tekmovalcev, vendar razen nekaj atletike in malo odbojke na vozičku drugih športov nisem videl v živo. Največ časa sem preživel v dvorani, kjer se je igrala košarka na vozičkih. To je tista ogromna dvorana sredi centra OAKA, kjer so na olimpijskih igrah tekmovali tekmovalci v gimnastiki. Tekmovanja so potekala vse dni od pol devetih zjutraj do polnoči. Tekmovalo je 12 moških in 8 ženskih ekip. Košarka na vozičku je v zadnjih dveh letih od svetovnega prvenstva na Japonskem izredno napredovala. Pridobila je večjo hitrost in predvsem moč. Atraktivnosti ji ne manjka, prav

V Atenah si je v povprečju vsako tekmo ogledalo okoli 5000 gledalcev, to pa je že številka, ki nekaj pomeni.

tako ne gledalcev. V Atenah si je v povprečju vsako tekmo ogledalo okoli 5000 gledalcev, to pa je že številka, ki nekaj pomeni. Med moškimi so paraolimpijski prvaki postali igralci Kanade, ki so v finalu premagali Avstralijo, bronasto medaljo pa je osvojila Velika Britanija. Med ženskami so slavile Združene države Amerike, ki so v boju za zlato premagale Avstralijo, bron je odšel v Kanado.

Tudi moja vloga na prvenstvu ni bila zanemarljiva, saj sem sodil moški polfinale in še mnogo drugih pomembnih tekem. Košarko na vozičku že nekaj let sodijo trije sodniki, kar je posledica predvsem vedno hitrejše in bolj atraktivne igre. Sploh pa je tudi v invalidskem športu prisoten profesionalizem.

Čeprav sem v košarki na vozičku dosegel vse, kar se doseči da, mi motiva za nadaljevanje ne zmanjka. Vsako leto komaj čakam nominacije za posamezna tekmovanja, da se lahko srečam s prijatelji z vsega sveta. Vesel sem, da sem član te velike družine krasnih ljudi, kjer denar ne igra nobene vloge, ampak so cilji popolnoma drugačni.

JUBILEJNI MEMORIAL V SPOMIN BOJANU HROVATINU

Dane Kastelic

Kot vsa leta doslej so memorial zelo dobro obiskali članice in člani, ki se tekmovalno ali rekreativno ukvarjajo z atletskimi disciplinami. Letošnji 35. memorial se je ujemal tudi z zadnjimi pripravami na paraolimpijske igre, ki so se jih udeležili trije naši člani. Svoj športni duh in Coubertinovo načelo sta s svojo prisotnostjo na tem spominskem atletskem tekmovanju pokazala paraolimpi-

jca Janez Hudej in Tatjana Majcen. S svojimi nastopi sta bila tudi vzornika marsikateremu mlajšemu tekmovalcu, ki je njune dosežke in profesionalni odnos spremljal z iskrico v očeh.

Po končanem tekmovalnem delu, katerega rezultate bodo v prihodnje podrobneje predstavili kolegi, ki pokrivajo športno dejavnost, je vse prisotne nagovoril starosta atletskih tekmovalcev in eden izmed prvih učencev prof. Bojana Hrvatina, Ivan Tanjšek. V svojem nagovoru je poudaril pomembnost športne rekreacije za paraplegike in tetraplegike in obudil spomin, kako so se paraplegiki sploh začeli ukvarjati s športom. Pri tem ne gre prezreti, kakšne možnosti so člani imeli pred petintridesetimi leti v primerjavi z zdajšnjim časom. V svojem nagovoru je lik prof. Hrvatina predstavil z besedami: »Profesor Bojan Hrvatina ni bil samo športni pedagog, ampak je tudi prvi pokazal in dokazal, kako je šport pomemben in je sestavni del življenja paraplegikov. Kot vodja športa v zavodu za rehabilitacijo, takratni Soči, se je že leta 1964 kot strokovnjak posvetil paraplegikom in nas seznanil

Eden izmed prvih učencev prof. Bojana Hrvatina je bil Ivan Tanjšek.

z različnimi športnimi panogami, ki so bile za nas primerne. Takratne razmere niso bile v ničemer podobne tem, ki jih imamo sedaj na voljo, saj je vadba potekala na neurejenih travnatih terenih in makadamu. Ob treningu v metu kopja je profesor Bojan dejal: »Ko bi vi morali od lova živeti, bi vsi pomrli!« Tudi ta stavek dovolj pove o takratnih razmerah, v katerih smo se znašli in živeli paraplegiki. Vendar je bila telesna dejavnost ključna, da smo vzdrževali potrebno kondicijo za

spopadanje z zdravstvenimi in socialnimi tegobami, ki so nas pestile.« Mislim, da je s temi besedami vsem navzočim dal v premislek primerjavo športnih disciplin in življenja naših članov s časovno razliko petintridesetih let. Po podelitvi kolajn zaslužnim tekmovalcem smo dodali še en kameleček v mozaik, ki sestavlja ciklus prireditev ob našem letošnjem praznovanju 35-letnice organiziranega delovanja Zveze paraplegikov Slovenije.

Tretja mednarodna razstava slikarjev, ki slikajo z usti ali nogami, v Ljubljani

UMETNOST NE POZNA MEJA

■ *Jože Globokar*

Založba UNSU je v novembru v EUROCENTRU v Ljubljani pripravila že tretjo mednarodno razstavo slikarjev, združenih v (VDMFK - Vereinigung der Mund und Fussmalenden Künstler), ki svoja likovna dela ustvarjajo z usti ali nogami. Ponovno je bila to zelo bogata razstava, saj so si obiskovalci do 3. decembra, ko ji bila odprta, lahko ogledali več kot sto likovnih umetnin tujih slikarjev in okrog 40 domačih. Organizatorji so tudi tokrat razstavili veličastno delo KRIŽANEGA, ki ga je v petih sklopih ustvaril španski slikar Cristobal Moreno Toledo. Razstavo je odprl veleposlanik Evropske komisije Erwan Fouéré, popestril pa kvartet Akord.

Goste (med njimi je bila tudi velika ljubiteljica kulture in umetnosti Štefka Kučan), kulturne umetnike in slikarje, je pozdravil in nagovoril naš slikar in pesnik Benjamin Žnidaršič. Predstavil je pomen in vrednoto kulturne ustvarjalnosti paraplegikov ter delo

slikarjev, ki svoje likovne podobe ustvarjajo na nekoliko drugačen način. »V likovni ali besedni umetnosti, glasbi ali razvoju znanstvene misli človek skoraj ne more mimo občutka, da se ravno ob najtežjih situacijah rodijo najboljši umetniki. Prav iz novih situacij

se lahko razvije sposobnost, iz katerih najpristneje zaživi človekova neposredna ustvarjalnost. Vsi se v svojih delih razdajamo. Razdajamo se iz potrebe, da izrazimo svoja čustva in nagnjenja do umetnosti in iz želje, da bi tudi drugim dali vsaj delček svojega notranjega bogastva in lepote. Naša dela nastajajo v nas samih in z veliko mero ljubezni do umetnosti in s telesnimi napori, ki niso majhni. Vsakemu pa je to delo potrebno kot hrana in zrak, kot sonce in voda,« je med drugim poudaril Beno Žnidaršič.

»Če bi na tej razstavi razstavili tudi slike umetnikov, ki slikajo z rokami, dvomim, da bi kdo opazil razliko. Koliko ur in koliko truda umetnik vloži v sliko se ne vidi nikjer. Ne vidi se ali je bila slika naslikana z nogo, z usti ali z roko. A vidi se eno. Naslikal jo je nekdo s talentom, nekdo, ki izraža sebe s slikarstvom, nekdo, ki gleda s srcem. Vidi se, da je srce tisto, ki vleče poteze čopiča po platnu,« je poudaril pove-

*Razstavo je
odprl
veleposlanik
Evropske
komisije
gospod Erwan
Fouéré*

*Umetniki, ki
se razdajajo
iz potrebe, da
izrazijo svoja
čustva in
nagnjenja do
umetnosti.*

zovalec programa **Boštjan Koprivec** nato pa prebral kritiko likovnega zgodovinarja **dr. Ceneta Avgušтина**, ki je bil zaradi bolezni odsoten.

Dr. Cene Avguštin je v svoji oceni med drugim zapisal: »Po oblikovni strani, predvsem pa po njihovi vsebinski pričevalnosti, bi bilo razstavljeno gradivo v čast vsakemu, tudi izkušenemu poklicnemu umetniku. Pomen predstavljenih eksponatov se kaže predvsem v nadvladi njihove notranje govornice. Nobeno od teh del ni samo odsev podobe stvarnega sveta, v vsaki od teh slik, grafik ali plastik se skriva njen avtor s svojimi težavami in upanji, v vsaki je delček svetlobe, morda pa tudi žalosti in teme. Na razstavi se v najrazličnejših starih in novih tehnikah razgrinja množica pestrih motivov; figuralnih, krajinskih in drugih in ob njih vrsta človeških usod, povezanih v enega najplemenitejših življenjskih smotrov, ki nosi ime umetnost.«

Vse je pozdravil in nagovoril tudi predsednik združenja VDMFK **Eros Bonamini**, njegova umetniška dela pa so prav tako krasila razstavne prostore Eurocentra.

Ob sklepnem delu kulturno umetniškega programa je veleposlanik Erwan Fouéré odprl razstavo, še prej pa pripomnil: »Današnji dogodek je pomemben korak k priznanju vašega dela, prispeva pa tudi k uresničitvi ciljev Evropske unije. To je: spodbujati k večjemu razumevanju izzivov s katerimi se soočajo gibalno ovirani ljudje, podpreti nove načine premagovanja teh ovir, spreminjati odnos do invalidnosti, doseganje enakih pravic in popolno

vključevanj telesno prizadetih ljudi v družbo.

V Sloveniji in drugod po svetu je vaše delo vsako leto deležno priznanj in pohval, zlasti ob praznikih, ko vaše voščilnice in koledarji obiščejo naše domove. Še posebej pa me veseli, da ste vašim kolegom na Hrvaškem pomagali ustanoviti založbo jim in s tem odpreti nove tržne možnosti.

V razstavljene umetnine je bilo vložene mnogo truda in močne volje, zato nedvomno predstavljajo velik navdih tudi drugim. Naj vam sledijo!«

Med slikami tujih umetnikov so na razstavi visela tudi dela naših slikarjev, članov VDMFK: **Vojka Gašperuta - Gašperja, Silva Mehleta, Željka Vertlja, Benjamina Žnidaršiča, Romana Gruntarja, Janija Bevca, Angele Medved** in pokojnega **Stojana Zafreda**. Na odprtju razstave je bila tudi avtorica razstavljenih slik **Antje Kratz** in **Nemčije**,

kandidatki za pridruženo članstvo v VDMFK **Roza Mojsovska** iz Makedonije in **Dragica Sušanj** iz Slovenije pa sta na dopoldanski likovni delavnici predsedniku mednarodnega združenja demonstrirali svoje slikanje z usti. Razstavo so si z velikim zanimanjem ogledali tudi hrvaški paraplegiki. Med obiskovalci razstave je bila tudi predstavnica Ministrstva RS za kulturo mag. **Suzana Čurin Radovič**, ki vodi oddelek za kulturne pravice manjšin in razvoj kulturne raznolikosti. Poudarila je, da je presenečena ob pogledu na ustvarjena dela. Še posebno je pohvalila domače avtorje in obljubila, da se bo zavzela za razvoj kulture invalidov v Sloveniji.

Eurocenter je že drugič dal brezplačno na voljo svoje razstavne prostore, zato se mu založba UNSU, ki skrbi za organiziranost naših slikarjev združenih v VDMFK in trženje njihovih izdelkov še posebej zahvaljuje.

*Željko Vertelj
v imenu
Založbe
UNSU
veleposlaniku
EU Erwanu
Fouéréju
poklanja svoje
likovno delo.*

MESEČNE LIKOVNE DELAVNICE SO ZAŽIVELE

Benjamin Žnidaršič

Namen naših likovnih delavnic je letos polno zaživel, saj smo se odločili, da v poletnih mesecih likovne delavnice organiziramo v naravnem okolju. Zaradi boljšega medsebojnega poznavanja in pridobivanja novih invalidov slikarjev smo eno- ali dvodnevne delavnice organizirali na različnih območjih Slovenije. Najpomembneje je, da smo delavnice približali društvom v sestavi ZPS, ki so malo odmaknjeni od središča.

Prvo celodnevno delavnico v naravi smo izvedli že lani na Notranjskem. Ker se je stvar obnesla in ker smo s slikarstvom združili tudi prijateljstvo, smo letos nadaljevali kar s petimi likovnimi druženji v naravi. Vse delavnice je vodil Rajko Čaušević.

Junjsko srečanje smo prenesli v kulturni vikend Čauh Festa. Sredi Ljubljane smo se širšemu občinstvu predstavili 3. julija 2004. Celodnevno ustvarjanje v parku Zvezda v Ljubljani je prineslo mnoga nova prijateljstva. Med širšim občinstvom smo poželi mnoga priznanja za našo voljo do ustvarjanja. Še posebno smo bili zanimivi otrokom in mladini, mnogim naključnim opazovalcem pa smo zbuvali spoštovanje. Marsikateri od njih je prvič izvedel, da je mogoče slikati tudi z usti. Med obiskovalci sta se nam pridružila veleposlanik EU, gospod Erwan Fouéré, in njegova mama, kasneje pa nas je obiskal tudi belgijski ambasador, gospod Jean-Louis Mignot.

Tako je bila videti delavnica v parku Zvezda v Ljubljani.

Na Gorenjskem v Lešah pri Tržiču smo med planinami likovno ustvarjali 8. julija 2004. Na srečanju smo se zbrali predvsem gorenjski, ljubljanski primorski in mariborski ustvarjalci. Na

domačiji Borisa Štera in žene Ane smo se prav prijetno počutili. Na Gorenjskem so v zadnjih letih naredili velik korak v slikarstvu, saj so na tem območju dejavni kar trije njihovi člani, najbolj pa je zagnan društveni voznik kombija. Z nami zelo dobro sodeluje likovni zgodovinar dr. Cene Avguštin, ki je doma iz Radovljice.

V nedeljo 1. avgusta 2004 sta nas v Ljubno ob Savinji povabila v goste naša slikarja Marja in Branko Rupnik. V Savinjsko dolino smo prišli prav na nedeljo, ko tu poteka Flosarski bal. Bal smo si sicer kar sami naredili, saj imata Marja in Branko veliko prostora za slikanje, prav toliko pa tudi za veselje. Po koncu smo v vrtni uti z domačimi slikarkami prav ubrano zapeli.

Na vrtu pri Marji in Branku je bilo 1. avgusta delavno.

Društvo paraplegikov Istre in Krasi je pomagalo organizirati delavnico pri Vojku Gašperutu. Sončnega 28. septembra 2004 so se naše delavnice najštevilneje udeležili mariborski prijatelji, med nami sta bila prvič fotograf Brane Nerad in Zorica Razboršek iz Kanala, ki je prav presenetila s svojim slikarstvom. Ves dan smo ustvarjali v prijetnem soncu, na koncu pa seveda ni manjkalo dobrega refoška in rib, ki smo se jih

najedli, da so nam gledale iz ušes.

Zorica prvič med slikarji, pa že preseneti s svojim slikarstvom!

V sodelovanju z Društvom paraplegikov Prekmurja in Prlekije smo 29. in 30. oktobra v novih prostorih društva organizirali prvo dvodnevno likovno delavnico. To ni bila samo prva delavnica, temveč prva večja skupina, ki je preizkusila gostoljubje novih prostorov. Vsi, ki smo si prvič ogledali dom, smo bili presenečeni nad urejenostjo. Čeprav smo spali na vojaških posteljah, se prav nihče ni pritožil čez spanec. Nekateri med njimi pa postelj niso preveč pogrešali, saj so šli počivat, ko se je delal beli dan. Kljub temu je vsak ustvaril vsaj eno slikarsko delo, ki bo krasilo stene novega doma. Občutek imam, da smo navdušili kar nekaj morebitnih slikarjev na vozičku v Prekmurju.

To so bile naše mesečne delavnice, ki ne samo da nas združujejo v prijateljsko družčino, ampak tudi dvigajo kakovost ustvarjenih del. Že po številu udeležencev se vidi, da je v naših vrstah vse več tistih, ki jim je mar za kulturo in ki so v njej pripravljeni tudi dejavnije sodelovati.

DAN KULTURE IN NAŠ PRAZNIK

Benjamin Žnidaršič

Vsako leto se v prvih dneh decembra na Inštitutu RS za rehabilitacijo v Ljubljani predstavi kulturna dejavnost s svojim delom na literarnem in likovnem področju. Ob dnevu kulture 4. decembra se je zbralo kar dvajset kulturnih ustvarjalcev iz ZPS, letos pa so se predstavili tudi kar štirje novi slikarji: Zorica Razboršek, Dragica Sušanj, Zlatko Bernašek in Miran Jernejšek in z umetniško fotografijo Franc Nerat, ki je umetnike spremljal pri njihovem delu.

Prireditve je povezoval Boštjan Koprivec. Takole je predstavil gosta prireditve: »Andrej Šifrer, ravno pravnji človek za današnji dan! Človek, ki s svojo vedrino in živahnostjo razblinja strah tistih, ki se z invalidnostjo niso nikoli srečali. In ravno temu je bil namenjen tudi včerajšnji 3. december – mednarodni dan invalidov, ki ga je 14. oktobra leta 1992 generalna skupščina Združenih narodov razglasila za mednarodni dan invalidov. A ne zato, da bi vzbujal sočutje in usmiljenje, temveč da bi odstiral nepoznano. Ker nepoznano rodi strah. Strah rodi ogroženost. Ogroženost pa povzroči, da se človek brani ali umakne. Današnja razstava ponuja možnost, ponuja roko spoznavanja in roko spoznanja.«

Podpredsednik ZPS Dane Kastelic je kot slavnostni govornik povzel: »Z demokratizacijo družbe se vedno bolj lahko uveljavljamo kot posamezniki, kot enakopravni ljudje in državljani. S tem se nam odpira prostor za spodbujanje spoštovanja človekovih pravic in blaginje invalidov. Mi se moramo vse bolj zavedati pomembnosti svoje vloge za izboljšanje svojega socialnega položaja. Tako moramo danes invalidi dejavno in enakopravno sodelovati v družbenem življenju in soodločati pri vseh pomembnih vprašanjih, kar je tudi v skladu z letošnjim geslom ob evropskem dnevu invalidov: Nič o invalidnih brez invalidov.«

Na koncu je povezal pomembnost kulturne dejavnosti in zgodovinsko delo Zveze, za kar jo je predsednik države odlikoval z redom za zasluge. Inštitutu pa se je zahvalil za spodbujanje naše dejavnosti v 50-letnem delu

Zveze in čestital umetnikom za ustvarjena dela.

Po uglajenih in vedrih melodijah, nekaj lepih mislih o prijateljstvu in slavnostnem govoru je voditelj napovedal kulturni del prireditve: »Poleg mednarodnega dneva invalidov smo včeraj praznovali še rojstni dan nekoga, ki nam je pustil bogate sadove poezije – rojstni dan dr. Franceta Prešerna. Kot je on s pomočjo pesmi izpovedoval svoj odnos do sveta, do drugih in do sebe, bomo imeli priložnost slišati štiri izredne pesnike, ki govorijo podoben jezik, kot ga je govoril Prešeren: jezik poezije. Z nami so: Darinka Slanovec, Marjetka Smrekar, Ljubica Jančar in Benjamin Žnidaršič.«

Po prebiranju poezije in nastopu Andreja Šifrerja se je dogajanje preselilo v avlo Inštituta.

Preden je direktor Inštituta odprl razstavo in podprl delo na kulturnem področju ter obljubil vso podporo pri nadaljnjem delu, je o razstavi spregovoril likovni zgodovinar in dolgoletni umetniški spremljevalec slikarjev, dr. Cene Avguštin. Takole je predstavil avtorje in pomen umetnosti:

»Likovna umetnost je tako kot besedna ali glasbena izraz človekovega mišljenja ali čustvovanja. Kolikor je likovnikov, toliko je tudi različnih likovnih izrazov. Likovno delo ni samo posnetek nekega motiva, njegov prenos v določeno obliko, je tudi nekakšen likovnikov portret, izraz njegovega dojetja sveta in življenja in nemalokrat tudi pogled v skrite globine njegove notranjosti. Odnos ustvarjalca do predmeta – narave, pokrajine, figure ..., ki ga upodablja, ima lahko nešteto

obrazov. Ta odnos je lahko realističen, romantičen, naiven, liričen, fantastičen, simboličen in še in še. Izbor različnih odnosov do upodobljenega predmeta nam razkriva tudi naša razstava.

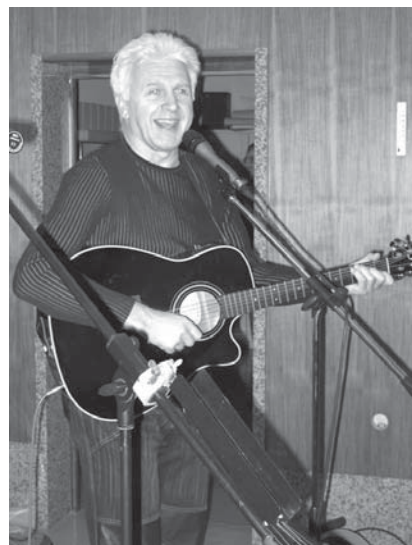
V razstavo se tokrat vključuje tudi fotografija. Avtor zelo uspešnih fotografij, ki prikazujejo delo avtorjev te razstave, je Franc Nerat.

Pri Joži Ameršek v sliki Grad v jesenski pokrajini kaže motiv romantično obarvane sestavine, ki v drugih slikah dobivajo bolj stvarne, čeprav v svetlobi in barvi že nekoliko impresionistično zabrisane oblike.

Sliki Zlatka Bernaška Hiše ob vodi bi prav tako lahko naredili impresionističnemu podoben naziv. Tako kot nekdanji krajinski slikarji pleneristi gleda slikar na pokrajino, ki se počasi utaplja v meglenem obzorju. V podoben okvir bi lahko uvrstili tudi krajinske podobe, tihožitje in figure Mirana Jernejška. Obrisi se v njegovih slikah vedno bolj zabrisujejo in prehajajo v barvno poudarjene lise in ploskve.

Primorski in obalni motivi Vojka Gašperuta veljajo kot primer oblikovno dognanega, svetlobno poudarjenega in barvno občutljivega, lahko bi rekli žlahtnega realističnega slikarstva. S svojimi številnimi odličnimi upodobitvami sečoveljskih solin je po slikarski strani utrdil sloves, ki ga zaradi njihove

Gost prireditve Andrej Šifrer je ob uglajenih in vedrih melodijah povedal nekaj lepih misli o prijateljstvu.

izjemne naravne in pokrajinske pojavnosti soline uživajo danes.

Radovan Gros se v svojih lesenih plastikah rad umika iz realnega sveta v svet fantastike, ki pa ni sama sebi namen, temveč pogosto skriva v sebi aktualno simbolno sporočilo.

Roman Gruntar je v sliki Pastir z enostavnimi slikarskimi sredstvi in na kompozicijsko jasen način prikazal idiliko pastirskega življenja na planini.

Medtem ko je slika Silva Mehleta V naročju prisposoda toplega zavetja, je njegova slika Glava krut, kar pretresljiv simbolni prikaz človekove bolečine.

Zorica Razboršek se iz realističnega sveta večkrat bogato zasnovanih tihožitij postopoma umika v neki drugi svet, v katerem upodobljeni predmeti govorijo veliko bolj osebno občuten jezik.

Damjan Rogelj ob drobnih, vinjetam podobnih risbah išče tudi stik z intimno, s trenutnim pogledom zajeto krajino.

V na trdne temelje postavljenem realističnem slikarstvu Branka Rupnika raste ob močnem angažiranju svetlobe nekoliko drugačen, mehkejši in čustveno poudarjen svet krajin in posebno portretov.

V lesu, predvsem oljčnem, speče figure obuja Zdravko Strajnar v svojih plastikah. Pri tem jih, kar je njihov poseben mik, še vedno pušča povezane z njihovim izhodišnim jedrom.

Drobne, kot krajinski detalj zasnovane kompozicije Dragice Sušanj učinkujejo kot majhni utrinki, ki prihajajo iz velikega sveta narave, kakršno slutimo za meglenim zastorom obzorja.

Izza Šterove realistično zasnovane kompozicije njegovega Tihožitja s knjigami in petrolejko se že kaže drugačen, nov, čustveno zagret notranji svet avtorja, ki ga simbolizira slika Trsje na obrobju na videz brezkončne vodne pokrajine.

Tomažič Jože je svoje iz barvnih niti pletene abstraktne in figuralne ter druge kompozicije vgradil v barvno ustrezne okvire in jih s tem prostorsko utrdil ter v njih vzbudil iluzijo slike.

Krajine Željka Vertelja so se na tej razstavi razživele tako v barvi kot v svetlobi. Jasnost pogleda na pokrajino ovira rahlo zastrto ozračje, ki mehča oblike predmetov, krajine in arhitekture v njej.

Jani Bevc v svojih delih v zabrisanih tonih pričara pravo umetniško prelivanje barv, pa naj bo to v podobah tihožitja ali krajine. Njegove presojno tople barve, ki se vežejo na čutenje človeka, se odražajo tudi v portretu glasbene skupine.

Prej slutnja kot resnične pokrajine se nam zdijo v mehko pojavnost ujete krajine Metoda Zakotnika. Bolj trden, vendar kot jasen simbol neuklonljivosti se kaže pred modrim obzorjem trdno v zemljo vraščeno slikarjevo Drevo. Na videz skoraj prozorno in skromno tihožitje v akvarelu s petrolejko in knjigo zavzema po svoji neposrednosti izraza posebno mesto na razstavi.

Slikarstvo Bena Žnidaršiča je v sliko prenesena poezija. V sliko vtakano pesniško občutje izraža še bolj kot druga dela njegova slika Obmorska pokrajina, ki s svojim v daljavo zazrtim očiščem in v barve potopljenim obrežjem skriva ne samo poetično, temveč tudi glasbeno občutje.

Ko se nam ob razstavi spomin vrača v preteklost, se zavedamo vrzeli, ki jo občutimo po odhodu Stojana Zafreda iz naše likovne srede. Njegovo slikarstvo sprejemamo kot spontan izraz njegovega notranjega bogastva in obenem kot izraz iskrene in polne odzivnosti na življenje in okolje, v

Likovna umetnost je tako kot besedna ali glasbena izraz človekovega mišljenja ali čustvovanja.

katerem je živel in trpel.«

Mnogi naši obiskovalci, med njimi tudi gospa Štefka Kučan, so z občudovanjem spremljali skokovit napredek naših del. Letošnji dan kulture je bil spet nekaj posebnega, saj so govorile slike in govorila je beseda.

Koliko besed je bilo napisanih?

Koliko melodij, koliko rok dvignjenih v pozdrav? Pesem zazveni in utihne. Lahko jo poslušamo vsak večer, a je nikoli ne doživimo enako, nikoli na isti način, nikoli z istimi ljudmi, nikoli z istimi občutki. Tudi pevčeva energija, s katero poje pesem, je vedno malce drugačna: vedno tako podobna, pa kljub temu tako zelo drugačna. Pesem utripa s svojim lastnim življenjem. Pesem razveseljuje, nas radosti s svojo uglašeno melodijo, pretrese nas z besedo, s čustvom, s katerim je prežarjena, in z vsako pesmijo, ki mine, smo krajši za nekaj trenutkov življenja, hkrati pa bogatejši za mnoge svetove.

Da je kulturna dejavnost močno napredovala so dokaz nagrade, ki jih na slikarskih extemporeih dobijo naši člani. V tem letu so prejeli naslednje nagrade:

Vojko Gašperut je dobil odkupno nagrado na največjem mednarodnem extemporeu v Sloveniji v Piranu. Na extemporeu sta sodelovala še Benjamin Žnidaršič in Branko Rupnik.

Vojko Gašperut je dobil še nagrado na mednarodnem extemporeu v Trstu, certifikat kakovosti za risbo in priznanje za oljno slikarstvo na likovnem razpisu za Zlato paletu, ki jo vsakoletno raziše Zveza likovnih društev Slovenije. Na omenjenem likovnem tekmovanju je Metod Zakotnik prejel priznanje za risbo.

Certifikat kakovosti za malo plastiko je dobil tudi Radovan Gros, ki s svojim rezbarstvom navdušuje likovne kritike.

ČESTITKA IVANU PERŠAKU

Ob počastitvi 35 let organiziranega delovanja slovenskih paraplegikov kolektiv Zveze paraplegikov Slovenije iskreno čestita predsedniku Ivanu Peršaku za ves trud, delo in življenjsko naravnost.

Ivan Peršak si že 35 let kot idejni in programski vodja organiziranosti slovenskih paraplegikov prizadeva za celovite rešitve varstva paraplegikov in tetraplegikov v Sloveniji. V vseh 35 letih je skozi različne politične ureditve skrbel za povezano delovanje paraplegikov in se trudil zadovoljevati različne potrebe in zahteve tako posameznikov kot skupine. S sodelavci je skozi vsa leta sistematsko razvijal posebne programe za paraplegike in zagotovil povezanost paraplegikov v skupnem delovanju.

Svoje življenje je malodane posvetil organizaciji in s svojim požrtvovalnim delom pomembno zaznamoval razvoj posebnih socialnih programov za paraplegike v Sloveniji do današnjih dni.

Želimo si, da bi še naprej z vztrajnostjo in delavnostjo dosegal lepe rezultate tako v osebnem kot v družbenem življenju!

Zveza paraplegikov Slovenije

Mali oglasi

Zaradi dopolnitve zbirke naprošam vse, ki imajo značke in jih ne potrebujejo, da mi jih podarijo. Imam tudi nekaj značk v zameno. Vsem se že vnaprej lepo zahvaljujem.

Naslov:

Marko Bolka, Dom starejših občanov Potoče 2, 4205 Preddvor

VILIBALD PEPEVNIK - INOVATOR

V okviru evropskega leta invalidov je Sklad za inovacije pri Vladi RS izmed dvajsetih prispelih inovacij podelil priznanje tudi našemu članu Viliju Pepevniku iz Maribora. Ob tem lepem priznanju, ki mu ga je izkazala komisija, se čestitki pridružujemo člani Zveze paraplegikov Slovenije. Navsezadnje je »naš človek« zasnoval dvigalo za invalide, ki je primerno za uporabo vsem, ki si želimo samostojnega dostopa v bazene in na druge vodne površine na javnih kopalščih.

VILI, ISKRENE ČESTITKE IN HVALA ZA TVOJ VLOŽENI TRUD!

Zveza paraplegikov Slovenije

Zahvale

RD BISTRICA DOMŽALE

PODODBOR PŠATA

ZAHVALA ZVEZI PARAPLEGIKOV SLOVENIJE

Ribiči RD Bistrica Domžale – pododbor Pšata smo v nedeljo 29. avgusta 2004 organizirali odprto ribiško tekmovanje, 15. memorial Vinka Stareta. Tekmovanje je potekalo na ribnikih v Češnjevku. Ob tej priložnosti smo pripravili tudi srečelov.

K izvedbi tega srečelova ste prispevali tudi vi. Podarili ste nam dobitke, za katere se vam najlepše zahvaljujemo.

Želimo si, da bi medsebojno sodelovanje in prijateljstvo trajalo še naprej, prav tako naša druženja. Še enkrat prisrčna hvala za podarjene dobitke!

Lepo vas pozdravljajo ribiči pododbora Pšata.

predsednik pododbora Pšata

Jože Žlebir

Zahvale

Spoštovana Zveza paraplegikov Slovenije, sporočam vam, da imamo obnovljeno streho. Tako ni več strahu pred dežjem in vetrom, ki se je veselo poigral s folijo in napihoval balone. Ostali so dolgovi. Vaša hitra denarna pomoč in posojilo sta več kot dobrodošla, saj pregovor pravi: »Kdor hitro da, dvakrat da!« Nimam besed, s katerimi bi se vam zahvalila, kajti hvala je premalo. A vendar sprejmite moje prisrčne besede: najlepša hvala za vašo dobroto!

Angela Črnc

Zelo sem bila presenečena ob tako hitrem in solidarnem ravnanju društva. Z veseljem vam povem, da se streha že popravlja, ni pa še dokončano vse delo, vendar nam ne zamaka več. Seveda je še mnogo dela s pleskanjem fasade, oken in lesa, vendar se bo to počasi že uredilo.

Še enkrat iskrena hvala!

Terezija Vidali

Najlepše se zahvaljujem Zvezi paraplegikov Slovenije in vsem, ki so mi omogočili obnovitveno rehabilitacijo v I. skupini v Pineti.

Lep pozdrav in še enkrat hvala!

Darko Primožič

Prisrčno se zahvaljujem Zvezi paraplegikov Slovenije za denarno pomoč, ki mi bo še kako prav prišla. Prav tako se zahvaljujem tudi vodstvu gorenjske regije za večkratno prevažanje do Ljubljane ob popravilu zob.

Vsem še enkrat lepa hvala.

Milena Žargar

Zahvaljujem se Društvu paraplegikov JZ Štajerske in Zvezi paraplegikov Slovenije za pomoč pri nabavi avtomobilskih klančin.

Posebna zahvala gre predsedniku društva JZ Štajerske Janezu Hudeju za vse informacije. Prisrčna hvala za razumevanje, saj mi bo s klančinami omogočena mobilnost na daljše razdalje.

Danica Cokan

V SPOMIN

Vladku Čurčiju
 (1951–2004)

Slovo je zmeraj boleče, še zlasti če je dokončno in posebno če se moramo za zmeraj posloviti od sočlana, ki je bil dobra tri desetletja dejaven v organizaciji. Zadnja štiri leta je bil tudi predsednik skupščine Zveze paraplegikov Slovenije, zato je tako slovo še posebno grenko. Med nami je bil znan kot dober prijatelj, radioamater in aktiven športnik, predan športnemu ribolovu na invalidskem vozičku.

Tako je bilo slovo od člana Vladka Čurčija iz Metlike, čigar tuzemsko

življenje je dozorelo zadnje dni oktobra. Njegovo življenje je bilo polno življenjskega optimizma kljub usodi, ki ga je priklenila na invalidski voziček. Po nesreči, ko se mu je spremenil svet in tudi pogled na življenje, se je dejavno vključil v delo takratne sekcije, pozneje društva in nazadnje Zveze.

Najbolj ga bodo pogrešali žena Anica in ožji svojci, ki jim v imenu vseh, ki Vladka ohranjamo v spoštljivem spominu, izrekamo iskreno sožalje. Njegovo vedrino pa bomo pogrešali vsi, ki smo je bili kadarkoli deležni. Kljub svoji paraplegiji je živel polno življenje, zato mu želimo miren počitek.

Zveza paraplegikov Slovenije

Zahvale

Iskrena hvala Zvezi paraplegikov Slovenije za denarno pomoč, ki sem jo potreboval za plačilo nekaterih zdravil, vitaminskih preparatov in nekaj priboljškov.

Zmago Jaklič

Od srca hvala Zvezi paraplegikov Slovenije za finančno pomoč in razumevanje ob smrti moje žene Nade in mame sina Denisa.

Ferid Delič

Iskrena zahvala Zvezi paraplegikov Slovenije in DP Dolenjske, Bele krajine in Posavja za denarno pomoč za plačilo študija in pristop k diplomskemu izpitu.

Zdenka Sintič

Zahvaljujem se Zvezi paraplegikov Slovenije za pomoč pri nabavi osebnega računalnika, ki v današnjem sodobnem času kot obdobju informacijske družbe ponuja možnosti vključevanja v družbo in s tem zlasti nam paraplegikom odpira okno v svet.

Jožica Štrumbelj

Rad bi se lepo zahvalil Zvezi paraplegikov Slovenije in DP jugozahodne Štajerske za denarno pomoč ob prometni nesreči! Želim vam še veliko

uspeha pri nadaljnjem delu.

Boris Hebar

Vsem skupaj v odboru Zveze paraplegikov Slovenije bi se rada iskreno iz vsega srca zahvalila za nesebično pomoč, ki sem jo prejela od vas. Zame je bilo to izredno težko obdobje, saj ste bili edini, na katere sem se lahko obrnila. Ne vem, kako bi brez vaše pomoči prebrodila to težko obdobje.

Pokazali ste, da ima vsak človek na dnu svoje biti in srca čut za sočloveka, saj smo vsi ENO. Zato menim, da ko človeku, potrebnemu pomoči, podaš roko, si »nagrabil« tudi samega sebe. Še enkrat iskrena hvala za nesebično pomoč!

Hvala tudi Katji Vipotnik, ki mi je pri tej težavi nesebično priskočila na pomoč.

S spoštovanjem se vam zahvaljujem in vas lepo pozdravljam

Anita Trebše

Prejel sem vašo čestitko za svoj 70. rojstni dan. Iskreno se vam zahvaljujem.

Obenem pa se vam prav lepo zahvaljujem za odobritev zdravljenja v zdravilišču Laško. Zelo sem vam hvaležen, da bom z vašo pomočjo vsaj

Umrlí so

V naša srca ste se zapisali in čas vas ne bo izbrisal.

Zato v spominu boste nam ostali in z nami kakor prej živeli.

Koščak Anton st. iz Društva paraplegikov Dolenjske, Bele krajine in Posavja, rodil se je 16. oktobra 1927;

Slavkovič Todor iz Društva paraplegikov Gorenjske, rodil se je 1. avgusta 1939;

Sotlar Jože iz Društva paraplegikov jugozahodne Štajerske, rodil se je 21. marca 1941;

Zajc Alojz iz Društva paraplegikov Dolenjske, Bele krajine in Posavja, rodil se je 28. decembra 1930;

Žužek Zofija iz Društva paraplegikov ljubljanske pokrajine, rodila se je 21. maja 1926

Okorn Albin iz Društva paraplegikov Gorenjske, rodil se je 6. marca 1936;

Rekič Enes iz Društva paraplegikov ljubljanske pokrajine, rodil se je 20. januarja 1964;

Čurči Vladko iz Društva paraplegikov Dolenjske, Bele krajine in Posavja, rodil se je 6. marca 1951;

Škr gat Rinaldo iz Društva paraplegikov Istre in Krasa, rodil se je 6. aprila 1950;

Zlodej Karl iz Društva paraplegikov jugozahodne Štajerske, rodil se je 24. februarja 1951.

Naše iskreno sožalje

izboljšal svoje zdravstveno stanje.

Še enkrat se vam iskreno zahvaljujem, obenem pa vam želim veliko uspehov pri vašem nesebičnem delu.

Ivan Mahnič iz Unca

Hvaležno se zahvaljujem Zvezi paraplegikov Slovenije za odobreno pomoč in vsem želim veliko uspehov pri nadaljnjem delu.

Erwin Ogner

Zahvale - umrlí so

NOVOLETNA NAGRADNA KRIŽANKA

					NOVINAR UREDNIK MILAN	GRŠKI BOG VOJNE	NESTO V STARI BEOCIJI	IZOLA - ITALJANSKO	FRANČOSKI SLIKAR AUGUSTE				
				DIONIZOV SPREMLJE- VALEC									
				STAREJŠI POLTIK LEOPOLD									
				ANGL. PEVEC SIMON VLJAK PRI STISKALNICI									
SESTAVIL MARKO SLANIČ	IZRASTEK NA NOGI ALI ROKI	APOTEKAR	ČUT ZA ZAZNAVANJE ŽENSKO IME			SVETILNI ELEMENT	ANTONILC JUNAK STRIPOV			STANE SEVER ELDA VILER			SEZNAM NASLOVOV
SADNI NASAD								REVMATIZEM OSEBNI ZAJMEK					
MESTO V NEVAJDI IGRALNICE					VEČANJE PORAST TONE PARTLIČ				KRAJ NAD VRHNICO FILM REŽISER FRANTISEK				
PODOBNO KOT TABORNIK						MAJHEN RT NADLEŽNA ŽUŽELKA				KATRAN PADEC			
TUŠEK ANTON			STENSKÉ OBLOŽJE FRANČOSKO MESTO					KRAJ PRI GORNJI RADGONI					
	ORNIČA ORNA ZEMLJA - VAS V LOŠKI DOLINI				MLEČNI IZDELEK			FR. DIRKAČ EI - OLIVER NEVEŠTINO IMETJE					
HRVAŠKA IGRALKA ILIN					KISLINA DEŠNI PRITOK INNA				IME PEVKE MAROLT FRANČOSKA IGRALKA ODILE				
MESTO PRI NEAPLJU						STARA MERA				MK SODNI POSTOPEK			
SLOVENSKI GLASBENIK ANDREJ						MESTO JV OD DRESDNA	PLESNI KORAK AM. IGRALEC MCQUEEN				MAKEDONSKI POLTIK LJUPČO	STRAH PRED NASTOPOM	NOETOV SIN
								FRAN. REKA PRITOK GARONNE OCANEC					
				JAP. DRŠALKA MIDORI SENKA IVANŠEVIČ					NEM. UMET ZGODOVINAR FRIDERICH NEJC LAH				
				ATENSKI KOSARKARSKI KLUB					DOLINKA IN BOHINJKA				

Za pravilno rešitev NOVOLETNE KRIŽANKE bomo podelili tri nagrade: 15.000 SIT – 10.000 SIT – 5.000 SIT. Rešitev (gesla na temnejših poljih) napišite na dopisnico in pošljite na naslov: Zveza paraplegikov Slovenije, Štišova 14 – 1000 LJUBLJANA, do 20. januarja 2005.

Izžrebani iz prejšnje številke so: Ibrahim Bradarič, Nina Likozar in Jure Razpotnik.

ČESTITKA OB OKROGLEM JUBILEJU

So jubileji in jubilanti, ko se zdi najprimerneje pokazati na slavljenčevo obilno delo. In so ljudje in obletnice, pri katerih se zazdi omejevanje na naslovljenčevo dejavnost nezadostno – pa čeprav mu je ta zapolnila najlepša leta in si je prav z njo zaslužil obletniško voščilo. Sedemdesetletnica predsednika Zveze paraplegikov Slovenije Ivana Peršaka, že petintrideset let odgovornega nosilca razvoja strategije paraplegikov in tetraplegikov, sodi v slednjo skupino. Naj ne bo narobe, če je zato moje voščilo v imenu slovenskih paraplegikov in tetraplegikov kakor tudi uslužbencev naše skupne organizacije bolj posebno, kot bi na tem mestu smelo biti!

Slavnostnega leporečja ne cenim, ker pri njem človek nikoli ne ve natančno, kdaj beseda postane sama sebi tako všeč, da ji je malo mar, ali še ustreza resnici ali ne več. Zato naj končam brez cvetličjenja in z željo, da ne bo zvenelo prerevno, če predsedniku in zaslužnemu pobudniku ustanovitve naše organizacije Ivanu Peršaku ob okroglem rojstnem dnevu preprosto in iz srca v imenu vseh, ki čutimo pripadnost organizaciji, voščim vse najboljše!

Dane Kastelic

ČESTITKA

Ob upokojitvi »naše« glavne sestre Marte imamo mešane občutke: veseli smo zanjo, žalostni zaradi nas. Sestra Marta je za nas postala že sinonim za kakovostno delo, natančnost in strokovnost. Po toliko letih odhaja v zasluženi pokoj.

Njena delovna kariera je bila vseskozi povezana s paraplegiki. V takratnem Zavodu

za rehabilitacijo invalidov je bila glavna sestra na oddelku za paraplegijo, z nami je vsaj dvakrat na leto odhajala na obnovitveno rehabilitacijo in budno skrbelo za kakovostno izvedbo programov in nege, vseskozi pa se je udeleževala tudi drugih prireditev, ki smo jih organizirali zunaj njene stroke.

Samo želimo si lahko, da bi takšne sodelavce, kot je sestra Marta, imeli tudi v prihodnje, hkrati pa vemo, da nam bo ona še naprej stala ob strani!

Leto se izteka,
osebna in skupna pričakovanja
se stopnjujejo in rastejo,
morda celo v sanje.

Tudi sanje se lahko uresničijo.
Le sanjati je treba, želiti je treba,
poiskati, narediti, doživeti...

Želimo Vam, da se tudi Vaše sanje uresničijo, da vaša energija v letu 2005 rodi bogate sadove. Vaša prijaznost naj napolni božični večer, optimizem - pričakovanje Novega, a novo naj bo polno poleta!

ZVEZA PARAPLEGIKOV SLOVENIJE

